

משנה מסכת נדה (מ)

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#) • [פרק ה](#) • [פרק ו](#) • [פרק ז](#) • [פרק ח](#) • [פרק ט](#) • [פרק י](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)

פרק ה

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ו

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#) [משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#) [משנה יד](#)

פרק ז

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

פרק ח

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

פרק ט

פרק י

א

פרק

פרק א - משנה א

שִׁמְאֵי אוֹמֵר, כָּל הַנְּשִׂים דִּין שְׁעָתוֹן. הֵלֵל אוֹמֵר,
מִפְּקִידָה לְפִקְיָדָה, וְאַפְלוּ לְיָמִים הַרְבֵּה.
וְחִכְמִים אוֹמְרִים, לֹא כִדְבָרֵי זֶה וְלֹא כִדְבָרֵי
זֶה, אֶלֶּא מֵעַת לְעַת מְמַעֵט עַל יַד מִפְּקִידָה
לְפִקְיָדָה, וּמִפְּקִידָה לְפִקְיָדָה מְמַעֵט עַל יַד
מֵעַת לְעַת. כָּל אִשָּׁה שֵׁישׁ לָהּ וְסֵת [\(ג\)](#), דִּיָּה
שְׁעָתָה. וְהַמְּשֻׁמֶשֶׁת בְּעַדִּים, הָרִי זוֹ כְּפִקְיָדָה,
וּמְמַעֵט עַל יַד מֵעַת לְעַת וְעַל יַד מִפְּקִידָה
לְפִקְיָדָה [\(ד\)](#):

שְׁמַאי אוֹמֵר כָּל הַנָּשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ. משום דרבי אליעזר אוֹמֵר אַרְבַּע נָשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ, תַּנִּי נִמְי שְׁמַאי אוֹמֵר כָּל הַנָּשִׁים, לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **דִּין שְׁעָתוֹ.** נָשִׁים הָרוֹאוֹת דָּם דִּין שְׁעָתוֹ לְטַמְּא טְהוֹרוֹת שְׁנָגְעוּ בָהֶן מִשְׁעַת רְאֵיתָן וְאֵילָךְ, וְלֹא אָמְרִינוּ מִקַּמֵּי הָכִי נִמְי הָיָה דָּם וְכַתְּלֵי בֵּית הָרַחֵם הֶעֱמִידוּהוּ **[א]** וְהֵיטָה טַמְּאָה מִקֶּדֶם. דְּכָל הַנָּשִׁים מִטַּמְּאוֹת בְּבֵית הַחִיצוֹן וְאֵף עַל פִּי שְׁלֹא יֵצֵא הַדָּם לְחוּץ, דְּכַתְּיב (ויקרא טו) דָּם יִהְיֶה זֹבַה בְּבִשְׂרָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּבִשְׂרָה וְלֹא יֵצֵא לְחוּץ, טַמְּאָה. וְטַעֲמָא דְשְׁמַאי דְלֹא חִישׁ דְלָמָּא מִקַּמֵּי הָכִי הָוָה דָּם, שְׁאִם אֵתָּה אוֹמֵר כֵּן, לְבוֹ שֶׁל אָדָם נֹקֵפוֹ תְּמִיד בְּשַׁעַת בִּיאָה וּפּוֹרֵשׁ מֵאִשְׁתּוֹ וְנִמְצְאָתָּ מְבֻטָּל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפְּרִיָּה וּרְבִיָּה: **מִפְּקִידָה לְפְקִידָה.** בְּדָקָה הַיּוֹם וּמִצְאָה טְהוֹרָה, וּבְדָקָה לְסוֹף שְׁבוּעָה וּמִצְאָה טַמְּאָה, חוֹשְׁשִׁין לְמַגָּעָה מִבְּדִיקָה רִאשׁוֹנָה וְאֵילָךְ, שְׁמַאי עִם סְלוֹק יָדֶיהָ רְאֵתָה וְכַתְּלֵי בֵּית הָרַחֵם הֶעֱמִידוּהוּ. וּלְבִטּוֹל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לֹא חִישְׁיָנוּ, וְדוֹקָא לְטְהוֹרוֹת הוּא דְמִטְמִינָן לְהוּ מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, וְלֹא לְבַעֲלָהּ. וְשְׁמַאי אוֹמֵר, לְטְהוֹרוֹת נִמְי לֹא מִטְמִינָן, דְּאִם כֵּן לְבוֹ נֹקֵפוֹ וּפּוֹרֵשׁ נִמְי מִתְּשֻׁמִּישׁ: **לֹא כְדַבְּרֵי זֶה.** שְׁמַאי דְמִקְל טְפִי וְאִינוּ עוֹשֶׂה סִיג לְדַבְּרֵי: **וְלֹא כְדַבְּרֵי זֶה.** הֵלֵל דְּמַחְמִיר יוֹתֵר מִדְּאִי. דְּוָדַאי כְּלִי הָאֵי יָמִים רַבִּים לֹא מוֹקַמֵי כְּתְלֵי בֵּית הָרַחֵם דָּם: **מֵעַת לַעַת מִמַּעַט עַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה.** שְׁנֵי זְמָנִים הִזְכְּרוּ בְּאִשָּׁה לְטַמְּא טְהוֹרוֹת לְמַפְרָע, וְהֵלֵךְ אַחַר הַקַּל שְׁבִשְׁנֵיהוֹן. אִם מִפְּקִידָה לְפְקִידָה יוֹתֵר עַל מֵעַת לַעַת, הֵלֵךְ אַחַר מֵעַת לַעַת וְלֹא תְטַמְּא אֶלָּא טְהוֹרוֹת שְׁנָגְעָה מֵאֵתְמוֹל בְּשַׁעַת הַזֹּאת. וְאִם מֵעַת לַעַת יוֹתֵר עַל מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, כְּגוֹן שְׁבְדָקָה עֲצָמָה שְׁחֲרִית וּמִצְאָה טְהוֹרָה וְעַרְבִית מִצְאָה טַמְּאָה, לֹא מִטְמִינָנוּ אֶלָּא הַנֶּזֶד טְהוֹרוֹת דְּמִבְּדִיקָתָ שְׁחֲרִית וְאֵילָךְ. וְטַעֲמִיהוּ דְרַבְּנָנוּ, לְפִי שְׁחֲכָמִים תִּקְנוּ לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל שִׁיְהִיוּ בּוֹדְקוֹת שְׁחֲרִית וְעַרְבִית, שְׁחֲרִית לְהַכְשִׁיר טְהוֹרוֹת שֶׁל לַיְלָה, וְעַרְבִית לְהַכְשִׁיר טְהוֹרוֹת שֶׁל יוֹם. וְאִם בְּדָקָה שְׁחֲרִית וּמִצְאָה טְהוֹרָה, עַרְבִית וּמִצְאָה טַמְּאָה, הַפְּסִידָה טְהוֹרוֹת שֶׁל יוֹם, וְזוֹ שִׁישְׁבָה יָמִים רַבִּים וְלֹא בְדָקָה כְּתִקְנַת חֲכָמִים, הַפְּסִידָה עוֹנָה אַחַת יִתְרָה, מִשּׁוּם קִנְס. וּכְדִי לְהַשׁוֹת מַדּוּתֵיהֶם שֶׁל חֲכָמִים שְׁלֹא תַחֲלַק בֵּין הֵיכָא דְבְדָקָה שְׁחֲרִית לְהֵיכָא דְבְדָקָה בְּצַהֲרִים **[ב]**, לֹא רָצוּ לְחַלֵּק וּלְמַעַט וּלְהוֹסִיף בְּזָמַן, וְנִתְּנוּ זָמַן קְבוּעַ מֵעַת לַעַת, שְׁלֹא לִתְּנוּ דְבְרֵיהֶם לְשַׁעוּרִין. וְהִלְכָה כְּחֲכָמִים: **עַל יַד.** אַחַר. כְּמוֹ וְעַל יַדוֹ הַחֲזִיק, שֶׁהוּא כְּמוֹ וְאַחֲרָיו, בְּסִפְרָ עֶזְרָא **[נְחֻמָּיָה ג]**: **וְסֵת.** קְבוּעַ, שְׁנִקְבַּע לָהּ זָמַן הָאֵרַח שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וּבְדָקָה בְּשַׁעַת וְסֵתָהּ **[ד]** וּמִצְאָה טַמְּאָה: **דִּיָּה שְׁעָתָה.** וְלֹא חִישְׁיָנוּ דְלָמָּא מִקַּמֵּי הָכִי הָוָה, דְּוָדַאי אֵרַח בְּזָמְנוֹ בְּאֵ **[ה]**: **וְהַמְשֻׁמֵּשׁ בְּעַדִּים.** שְׁבְדָקָה עֲצָמָה בְּעַדִּים, דְּהִינוּ בְּסִדִּין, קֶדֶם תְּשֻׁמִּישׁ וְלֹא אַחַר תְּשֻׁמִּישׁ: **הָרִי זֶה כְּפְקִידָה.** בְּגִמְרָא מוֹקֵי לְמִתְנִיתִין דְּתַרְתִּי קַתְּנִי וְהָכִי קָאֵמֵר, וּמִשְׁמֻשֵׁת בְּעַדִּים כְּלוּמֵר מְצוּהָ עַל אִשָּׁה שֶׁתְּשֻׁמֵּשׁ בְּשְׁנֵי עַדִּים, אֶחָד לְפָנֶי תְשֻׁמִּישׁ וְאֶחָד לְאַחַר תְשֻׁמִּישׁ. וְהָרִי זֶה כְּפְקִידָה, הָעֵד שֶׁל אַחַר תְשֻׁמִּישׁ הָרִי הוּא כְּפְקִידָה. וּמִמַּעֲטָתָ עַל יַד מֵעַת לַעַת וְעַל יַד מִפְּקִידָה לְפְקִידָה, דְּמַהוּ דְתִימָא שְׁמַאי תְרַאָה טַפְתָּ דָּם כְּחֶרֶדֶל וְתַחֲפִנָּה שְׁכַבְתָּ זָרַע וְלֹא לְהוֹי כְּפְקִידָה, קַמְשֻׁמַּע לּוֹ. וְאִם שְׁמִשָּׁה בְּצַהֲרִים בְּעַדִּים,

ובדקה אחרי כן בערב ומצאה טמאה, לא מטמאין טהרות דמבדיקת שחרית עד תשמיש, שְהַרִי בְשֵׁעַת תְּשֻׁמִישׁ בְּדִקְהָ וּמִצָּאָה טְהוֹרָה. וְאִף עַל גַּב דְּבִדְיָקָה שְׁקֵדָם תְּשֻׁמִישׁ לֹא חֲשִׁיבָא בְּדִיקָה מְעַלְיָתָא, שְׁמִתוּדָה שְׁהִיא בְּהוּלָה לְשִׁמְשׁ אִינְהּ מְכַנְסַת הָעֵד לְחוֹרִים וְלִסְדָּקִין, בְּדִיקָה בְּעֵד שְׁלֹאחַר תְּשֻׁמִישׁ בְּדִיקָה מְעַלְיָתָא הִיא וְחֲשִׁיבָא כְּפִקִידָה כְּדָאֲמַרְוּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] וְדִין תוֹרָה כִּדְ הוּא דְלִיכָא לְמִיחֵשׁ לְהַכִּי, אֶלָּא דְהִלֵּל עוֹשֶׂה סִיג לְדַבְרֵיו, וְשִׁמְאֵי מְשׁוּם בְּטוּל פְּרִיָה וּרְבִיָה אִינוּ עוֹשֶׂה סִיג. גְּמָרָא: [ב] דְהוּוּ לְהוּ שְׁלֵשׁ עוֹנוֹת, הַיּוֹם, אֶמֶשׁ, וְאַתְמוּל לְמִפְרַעַע עַד צְהַרְרִים. וּמִיָּהוּ אֶכְתִּי לֹא שְׁמַעְנוּ אֶלָּא דְאִיכָא לְמַעוּטֵי וְלֹא לִיטְמוּ לְמִפְרַעַע רַק עוֹנָה אַחַת יוֹתֵר, מִצְהַרְרִים עַד שְׁחָרִית. אֲבָל מַה שְׁכָתַב הַר"ב לְהוֹסִיף, לֹא יִדְעָנָא מְהִיכָא תִּיתִי לְהוֹסִיף. וְרִשְׁיִי לֹא כָתַב לְהוֹסִיף: [ג] וְסֵת. תִּימָה, לָמָּה הִפְסִיק וְשָׁנָה הִמְשִׁמֶשֶׁת בְּעֵדִים, הִנֵּה לִיָּה לְמִתְנִי מִיָּד כִּי צַד דִּיָּה שְׁעֵתָה. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּקַמְשִׁמַּע לֹן אִף עַל גַּב שְׁיֵשׁ לָהּ וְסֵת צְרִיכָה לְשִׁמְשׁ בְּעֵדִים. וְאִף עַל גַּב דְּתַנִּי לִיָּה בְּמִשְׁנָה ז', הִכָּא אֲשַׁמְעִין דְּאוֹתָהּ בְּדִיקָה חֲשִׁיבָה לְמַעַט מִעַת לְעַת, דְּהוּוּ חֲדוּשׁ. וְלִקְמוֹן בְּאַרְבַּע נְשִׁים דִּין שְׁעֵתוֹ. תוֹסְפוֹת: [ד] דְּאִי לֹאוּ הַכִּי, לֹא: [ה] וְלֹא יַעֲמֵד מְלָצָאֵת חוּצָה. וְלְהַכִּי אֶפְלוּ רַבְּנֵן לֹא חֲשׂוּ: [ו] לְפִקִידָה. וְאַצְטְרִיךְ, דְּמִהוּ דְּתִימָא כִּינּוֹן דְּזִמּוֹן מְעַט הוּא לֹא חֲשׂוּ רַבְּנֵן לְפִסִידָא דְּטְהוֹרוֹת, קָא מְשִׁמַּע לֹן: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שְׁמֵאֵי אוֹמַר כָּל הַנְּשִׁים דִּין שְׁעֵתוֹ כו': בֵּא מִלַּת כָּל לְחֻלּוֹק עַל סִבְרַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֲשֶׁר אָמַר אַרְבַּע נְשִׁים לְבַד דִּין שְׁעֵתוֹ וְאִמַר שְׁמֵאֵי כָּל הַנְּשִׁים דִּין שְׁעֵתוֹ ר"ל שֵׁאֵם הִיתָה מִתְעַסְקַת בְּטְהוֹרוֹת וְאַחַר רֵאתָה דָם לֹא נֹאמַר יֵשׁ לָהּ זִמּוֹן רַב שֶׁנִּטְמָאָה וְתִהְיֶינָה הַטְהוֹרוֹת אֲשֶׁר הִיתָה מִתְעַסְקַת טְמֵאוֹת שְׁזָהוּ דִין תוֹרָה אֲדָךְ הִלֵּל עֲשֵׂה סִיג לְדַבְרֵיו וְאִמַר מִפְקִידָה לְפִקִידָה וְאִפִּילוּ לִימִים הַרְבֵּה שֵׁאֵם בְּדִקְה עֲצֻמָּה יוֹם רֵאשׁוֹן עַל דְּרַךְ מִשָּׁל וּמִצָּאָה עֲצֻמָּה טְהוֹרָה וְנִשְׂאֵרַת עַד יוֹם ה' וּבְדִקְה עֲצֻמָּה וְנִמְצָאֵת טְמֵאָה כָּל מַה שְׁהִתְעַסְקָה מִן הַטְהוֹרוֹת מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן מִעַת הַפְקִידָה עַד זִמּוֹן הַפְקִידָה הַשְּׁנִיָּה הִנֵּה הֵם טְמֵאוֹת כָּל כִּפִּי סִבְרַת הִלֵּל וְזוֹ הַחוּמְרָא אֲשֶׁר הַחֲמִיר וּבֵית [שְׁמֵאֵי] אִינָם רוֹצִים בְּזָאֵת הַחוּמְרָא מִפְּנֵי בִיטוּל פְּרִיָה וּרְבִיָה שֵׁאֵם תֹּאמַר שְׁהִיא טְמֵאָה מִפְקִידָה לְפִקִידָה תִּהְיֶה אֲצֵל בַּעֲלָה לְעוֹלָם סִפְק טְמֵאָה וּרְחוּקָה מִבַּעֲלָה בְּרֹב הַעֲתִים וְחֲכ"א מִעַת לְעַת מִמַּעֲטַת עַל יָד מִפְקִידָה לְפִקִידָה וְכוּוֹנַת זֶה שֵׁאֵם בְּדִקְה עֲצֻמָּה וּמִצָּאָה טְהוֹרָה וְעַמְדָה יָמִים רַבִּים שֶׁלֹּא בְּדִקְה עֲצֻמָּה וְאַח"כּ בְּדִקְה וּמִצָּאָה עֲצֻמָּה טְמֵאָה כָּל הַטְהוֹרוֹת שְׁעֵשְׂתָה מִעַת שְׁבִדְקָה עֲצֻמָּה וְנִמְצָאֵת טְמֵאָה עַד כ"ד שְׁעוֹת קוֹדֵם זֶה הִנֵּה הִיא בְּחֻזְקַת טְמֵאָה וְכוּוֹנַת מִמַּעֲטַת שְׁתִּשׁוּב אַחֲרָי. וְאַחַר אִמַר מִפְקִידָה לְפִקִידָה מִמַּעֲטַת עַל יָד מִעַת לְעַת הַמִּשָּׁל בְּזֶה שֵׁאֵם בְּדִקְה עֲצֻמָּה בְּתַחִילַת הַיּוֹם וּמִצָּאָה עֲצֻמָּה טְהוֹרָה וְאַח"כּ בְּדִקְה אַחַר זֶה בַּעֲשֵׁר שְׁעוֹת וּמִצָּאָה עֲצֻמָּה טְמֵאָה הִנֵּה כָּל הַטְהוֹרוֹת אֲשֶׁר נִתְעַסְקָה בֵּין פְּקִידָה רֵאשׁוֹנָה לְשְׁנִיָּה יִטְמָאוּ וּבִתְנָאֵי שְׁתִּהְיֶינָה שְׁתֵּי פְקִידוֹת בְּאַמְצַע הַכ"ד שְׁעוֹת וְתִהְיֶה כוּוֹנַת הַדְּבוּר (בִּי) אִם הִיא בֵּין פְּקִידָה לְפִקִידָה יָמִים הַרְבֵּה אִינְהּ מִמַּעֲטַת עַל יָד אֶלָּא מִעַת לְעַת וְאִם הִיא בֵּין פְּקִידָה לְפִקִידָה פְּחוֹת מִכ"ד שְׁעוֹת מִמַּעֲטַת עַל יָד מִפְקִידָה לְפִקִידָה וְהִלְכָה כְּחַכְמִים וּבְאוּר וְסֵת עַת יְדוּע לְנִדוּת כְּמוֹ שְׁתִּהְיֶה מִנְהַגָּה שְׁתִּרְאָה מִשְׁלֵשִׁים

יום לשלשים יום או משני חדשים לשני חדשים והוא אם ראתה דם ביום הידוע אינה ממעטת על יד כלל. ואמרו המשמשת בעדים לא תבין ממנו שהאשה תשמש בלא עדים אמנם ירצה בו שאם שמשה אשה ביתה אין מותר [לבוא] עליה אלא בעדים והרי היא כפקידה: ועדים כנוי לבגדים אשר תקנח את עצמה בהם אחר המשגל והיא אם מצאה אלו הבגדים טהורים הרי זו כפקידה ולא נאמר לך דם מועט ראתה ונתערב בזרע ולא נראה והודיענו שאנחנו לא נאמין זאת האמונה אמנם הבגד אשר תקנח בו קודם המשגל כמו שיתבאר שזה מחיובתה הנה לא יעמוד מקודם פקידה לפי שנאמר לך דם מועט נזל ממנה ובהשתוקקה למשגל לא תפליג בשימת המוך אשר תקנח בו והעיקר אצלינו שהאשה אם יצא ממנה דם מן המקור אע"פ שלא יצא לחוץ הגוף אבל נשאר תוך גופה הנה היא טמאה לאמרו דם יהיה זובה בבשרה ואע"פ שהוא בבשרה ועוד יבא ביאור בזה ופירושו במה שאחר זה. ואמר על יד גם כן בעדי תשמיש הוא סברת חכמים כמו שביארנו: (רמב"ם)

פרק א - משנה ב

כִּיצַד דִּיָּה שְׁעָתָה. הֵיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמָּטָה וְעִסוּקָה בְּטְהָרוֹת, וּפְרִשָּׁה וְרֵאָתָה, הִיא טְמֵאָה וְכֻלּוֹ טְהוֹרוֹת. אֵף עַל פִּי שְׂאֵמְרוּ, מְטֵמֵאָה מֵעַת לָעַת, אֵינָה מוֹנָה אֶלָּא מִשְׁעָה שְׂרָאָתָה:

ר"ע מברטנורה הֵיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמָּטָה וְעִסוּקָה בְּטְהָרוֹת. הָא דְלֹא תִּנְי הֵיְתָה עִסוּקָה בְּטְהָרוֹת וּפְרִשָּׁה וְרֵאָתָה, וְקִתְנֵי הֵיְתָה יוֹשֶׁבֶת בַּמָּטָה, לְאִשְׁמוּעֵינָן דְּמִשׁוּם דִּישׁ לָהּ וְסֵת וְדִיָּה שְׁעָתָה, הַמָּטָה נְמִי טְהוֹרָה, כְּדִקְתְּנֵי וְכֻלּוֹ טְהוֹרוֹת, הָא אִם אֵין לָהּ וְסֵת, דְּמִטְמִינָן מֵעַת לָעַת, הַמָּטָה נְמִי טְמֵאָה {ז}, כְּמִשְׁכַּב נְדָה עֲצָמָה שְׂמִטְמֵאָה טְמֵאָה חֲמוּרָה לְטֵמָא אָדָם לְטֵמָא בְּגָדִים שְׁעָלֵיו: אֵף עַל פִּי שְׂאֵמְרוּ. אִשָּׁה שְׂאֵין לָהּ וְסֵת מְטֵמֵאָה מֵעַת לָעַת: אֵינָה מוֹנָה. יְמִי נְדָה אֶלָּא מִשְׁעָה שְׂרָאָתָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} דְּסִפְק טְמֵאָה הַבָּאָה בְּיַדֵּי אָדָם, נְשְׂאָלֵין עָלֶיהָ אֶפְלוּ בְּכָלֵי מְנַח עַל גְּבִי קַרְקַע. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיצד דיה שעתה היתה יושבת כו': שם משלו יושבת במטה ולא אמר היתה עסוקה בטהרות להודיעך שאפי' למי שאמר דיה שעתה אמנם יאמר זה לטהרות לבד אבל לענין משכב ומושב הנה היא מטמאה מעת לעת האות על זה אמרו היא טמאה וכולן טהורות ולא אמרו והמטה טהורה וכן העיקר אצלינו כמו שביארנו בפתיחה ולשון התוספתא הרואה דם מטמאה מעת לעת אוכלין ומשקין ומשכבות ומושבות וכלי חרס המוקף צמיד פתיל ואינה מקולקלת ואינה מטמאה את בועלה ואינה מונה אלא משעה שראתה וירצה באמרו אינה מקולקלת שלא נתקלקלה בוסתה וכן הוא המשפט גם כן מפקידה לפקידה אם תהיינה שתי פקידות בעשרים וארבע שעות כמו שביארנו: (רמב"ם)

פרק א - משנה ג

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אַרְבַּע נָשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ, בְּתוֹלָה, מְעַבְרֶת, מִנִּיקָה וְזִקְנָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא בְּתוֹלָה, אֲבָל הִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

ר"ע מברטנורה אַרְבַּע נָשִׁים דִּין שְׁעָתוֹ. דְּאִינּוּ רְגִילוֹת לְרֵאוֹת דָּם: אֲבָל הִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָכִי מְסִיק בְּגִמְרָא {n} דִּהִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {n} דְּאִי לָאוּ הָכִי, אִין לְמַדִּין מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר הִלְכָה בְּמִשְׁנָה. גְּמָרָא. שֶׁהִתְנַאֲמִים לֹא דְקָדְקוּ אִישׁ בְּדַבְרֵי חֲבֵרוֹ כו'. רַש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם רבי אליעזר אומר ארבע נשים דין שעתן כו': אלו הד' נשים אינן רואות דם ברוב העתים וכבר פסק הש"ס הלכה כרבי אליעזר: (רמב"ם)

פרק א - משנה ד

איזו היא בתולה, כל שלא ראתה דם מימיה, אף על פי שנשואה. מעברת, משיודע עברה. מניקה, עד שתגמל את בנה. נתנה בנה למניקה, גמלתו או מת, רבי מאיר אומר, מטמאה מעת לעת. וחכמים אומרים, דיה שעתה:

ר"ע מברטנורה משיודע עברה. לסוף שלשה חדשים מיום שנתעברה: עד שתגמל. עד שישלים לבנה עשרים וארבעה חדש. ואפלו מת בתוך עשרים וארבעה חדש, דיה שעתה [ט], שהיולדת אבריה מתפרקים ואין דמה חוזר עד אחר עשרים וארבעה חדש. ומשם ואילך הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה, ואף על פי שמניקה והולכת ארבע וחמש שנים: גמלתו או מת רבי מאיר אומר מטמאה מעת לעת. דסבר רבי מאיר דם נעקר ונעשה חלב [י]. וכשאינה מניקה, אפלו קדם עשרים וארבעה חדש חוזר הדם למקומו וחוזרת להיות רואה. ואין הלכה כרבי מאיר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ט] לרבנן הוא דמפרש הכי: [י] פדכתיב מי יתן טהור מטמא (חלב מדם) לא אחד [איוב יד], בתמיה, כלומר יחידו של עולם. ורבנן, אמר רבי יוחנן זו שכבת זרע. ורבי אלעזר אומר אלו מי הנדה, שהמזה ומזין עליו טהור, ונוגע טמא. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזו היא בתולה כל שלא כו': מעוברת משיוודע עוברת מאחר שלשה חדשים מהריונה עד שתגמול את בנה עד שישלם לולד כ"ד חדשים ואם נשלמו כ"ד חדש הנה משפטה כמשפט כל הנשים מעת לעת ומפקידה לפקידה ואם נמשכו בהנקה שנים רבות לא נשמור זה והלכה כדברי חכמים: (רמב"ם)

פרק א - משנה ה

איזוהי זקנה. כל שעברו עליה שלש עונות סמוך לזקנתה. רבי אליעזר אומר, כל אשה שעברו עליה שלש עונות, דיה שעתה. רבי יוסי אומר, מעברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות, דין שעתן :

ר"ע מברטנורה כל שעברו עליה שלש עונות. עונה בינונית היא שלשים יום. ומכיון שעברו עליה שלש עונות בינוניות אחר שהגיעה סמוך לזקנתה, דיה שעתה. וסמוך לזקנתה נקרא, כל שקורים לה אימא אימא מחמת זקנתה **{יא}** ואינה מקפדת: **כל אשה**. ואפלו אינה זקנה, ועברו עליה שלש עונות ולא ראתה, דיה שעתה: **מעברת ומניקה שעברו עליהן שלש עונות**. אבל לא עברו עליהן, לא. ודלא כתנא קמא דאמר מעברת משנידע העבר **{יב}**, ומניקה משנולד. ואין הלכה לא כרבי אליעזר ולא כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יא}** בירושלמי פריד, וכי בדעתה תלוי הדבר. ומשני, כל שראינה לקרותה אימא. תוספות: **{יב}** אף על פי שלא פסקה מלראות באלו שלשה חדשים: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזו היא קטנה שעברו עליה שלשה עונות סמוך לזקנתה כו': עונה הנזכרת כאן היא עונה בינונית והיא שלשים יום וגדר הזקנה הנזכרת פה מעת שיקראו אליה הנשים אמה פלונית ולא תכעוס על זה ולא תקפיד ר' אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה שלשה עונות דין שעתן ואפילו היתה קטנה בשנים רבי יוסי אומר מעוברת ומניקה הן אותן שאם עברו עליהן שלשה עונות דין שעתן ואע"פ שלא תהיה זקנה ואין הלכה כרבי אליעזר ולא כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק א - משנה ו

וּבַמָּה אָמְרוּ דִּיהַ שְׁעָתָהּ. בְּרֵאִיהָ רֵאשׁוֹנָה. אָבֵל
בְּשִׁנְיָהּ, מְטַמְּאָה מֵעַת לְעַת. וְאִם רָאִתָּה
הִרְאשׁוֹנָה מֵאַנָּס, אַף הַשִּׁנְיָה דִּיהַ שְׁעָתָהּ:

ר"ע מברטנורה וּבַמָּה אָמְרוּ. אַרְבַּע נָשִׁים דִּין שְׁעָתָן: בְּרֵאִיהָ רֵאשׁוֹנָה.
שְׁרָאֲתָה הַבְּתוּלָה, וְהַמְעַבְּרַת וְהַמְנִיקָה, וְהַזְּקֵנָה לְאַחַר שְׁעָבְרוּ עָלֶיהָ
שְׁלֹשׁ עוֹנוֹת מְחַמֵּת זְקֵנָתָה: אָבֵל בְּשִׁנְיָהּ מְטַמְּאָה מֵעַת לְעַת. שְׁהָרִי חֲזָרָה
לְקַדְמוֹתָהּ לְהִיּוֹת דְּמִיָּה מְצוּיִין בָּהּ: מֵאַנָּס. כְּגוֹן דְּקַפְצָה וְרָאֲתָה, אוֹ
מְחַמֵּת פְּחַד, אוֹ שְׁאֲכָלָה דְּבַר הַמַּגִּיר דָּם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ובמה אמרו דיה שעתה כו': אמר אבל בשניה מטמאה מעת לעת שב
אל כל אחת מהד' נשים המסופרות בתולה ומעוברת ומניקה וזקנה. ואמר
ראתה מאונס אם תחרד או תפחד או תקפוץ ממקום גבוה או שתאכל דבר
ממגיר הנדות בחוזק זה כולו אונס: (רמב"ם)

פרק א - משנה ז

אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ דִּיהַ שְׁעָתָהּ, צָרִיכָה לְהִיּוֹת
בּוֹדְקָת, חוּץ מִן הַנְּדָה וְהַיּוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טְהוֹר
{יג}. וּמְשַׁמֶּשֶׁת בְּעֵדִים, חוּץ מִיּוֹשֶׁבֶת עַל דָּם
טְהוֹר, וּבְתוּלָה שְׁדָמְיָה טְהוֹרִים. וּפְעַמִּים
צָרִיכָה לְהִיּוֹת בּוֹדְקָת, בְּשַׁחְרִית וּבֵין
הַשְּׁמָשׁוֹת, וּבְשַׁעָה שֶׁהִיא עוֹבְרַת לְשִׁמֶשׁ אֶת

בֵּיתָהּ. יִתְּרָה עָלֶיהָן כֹּהֲנֹת, בְּשָׁעָה שֶׁהָן אוֹכְלוֹת בַּתְּרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף בְּשַׁעַת עֲבָרְתָן מִלֶּאֱכֹל בַּתְּרוּמָה :

ר"ע מברטנורה אף על פי שאמרו. אשה שיש לה וסת דיה שעתה : צריכה להיות בודקת. בכל יום שחרית וערבית כשאר נשים : חוץ מן הנדה. משראתה יום אחד, טמאה שבעה, ואינה צריכה בדיקה כל שבעה, שהרי בלא ראיה היא טמאה כל שבעה : והיושבת על דם טהור. דלמה לה בדיקה, אפלו תראה, דם טהור הוא : ומשמשת בעדים. אף על פי שיש לה וסת, צריכה לבדק לפני תשמיש ולאחר תשמיש. ודוקא כשהיא עסוקה בטהרות, דמגו דבעיא בדיקה לטהרות, בעיא נמי בדיקה לבעלה. אבל אשה שאינה עסוקה בטהרות, לבעלה לא בעיא בדיקה **{יד}** : ובתולה שדמיה טהורים. ארבע לילות לבית שמאי, ולבית הלל עד שתחיה המכה של בעילה, והיא אינה צריכה לשמש בעדים, שהרי דמה טהור, ואפלו נשתנו מראית דמיה, הואיל ושמשה, דמשום תשמיש נשתנה. אבל שחרית וערבית, צריכה בדיקה היכא דלא שמשה אחר בעילה ראשונה **{טו}**, שמא נשתנו מראה דמים שלה ממראה דם בעילה ראשונה. ואם נשתנו מראה דמים שלה, טמאה, שרגלים לדבר שאין זה דם בתולים : שחרית ובין השמשות. שחרית להכשיר טהרות של לילה, שאם תמצא טהורה תדע שלא ראיתה בלילה, ולכשתמצא ערבית טמאה יצאו אלו מספק. וכן בין השמשות להכשיר טהרות שנתעסקה בהן ביום : ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה. שמכינה עצמה לשמש עם בעלה : רבי יהודה אומר אף בשעת עברתו מלאכל בתרומה. אף לאחר שאכלו בתרומה, צריכות לבדק עצמן, לתקן שיגרי תרומות שבפנים. שאם תמצא עכשיו טהורה, כשתבדק ערבית כמשפטה ותמצא טמאה, לא יהיה שיגרי התרומה בכלל טמאה למפרע, שהרי בדקה לאחר העברתה. ואין הלכה כרבי יהודה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יג}** חוץ כו'. וקא משמע לן דאין אשה קובעת וסת בימי נדה וימי טהור. גמרא : **{יד}** ואפלו אין לה וסת, לפרוש רש"י : **{טו}** ולפני תשמיש לא בעינן בדיקה, כיון דלאחר תשמיש לא בעי בדיקה, לפני תשמיש נמי לא בעי, דלבעלה לא בעי בדיקה אלא מגו דלטהרות, והכא ליכא מגו. רש"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם אף על פי שאמרו דיה שעתה כו' : הנדה היושבת על דם טהור לא תצטרך בדיקה תמיד לפי שהדם יורד ממנה ולא תועיל בבדיקה ואחר אמר שהאשה אם שמשה מטתה אשר תצטרך עדים כמו שקדם אם היתה יושבת על דם טהור או היתה בתולה שדמיה טהורה כי היא לא תצטרך עדים לפי שדם טהור יגר ממנה ובתולה שדמיה טהורים היא בתולה קטנה שנשאת ועוד יבא הבדל זה במה שאחר זה ויהיה לשון המשנה כן וכל משמשת משמשת בעדים חוץ מן היושבת על דם טהור ובתולה שדמיה טהורים.

ואחר התחיל בהבדל אחר ואמר שכל אשה שתהא עסוקה בטהרות תצטרך שתבדוק עצמה באלה השלשה עתים והם בשחרית ובין השמשות וקודם התשמיש אמנם אם לא תהיה עסוקה בטהרות לא יחוייב אליה שתבדק עצמה קודם שתשמש ביתה לפי שהעיקר אצלינו כל לבעלה לא בעיא בדיקה ואפילו תהיה אשה שלא קבעה לה וסת לא תצטרך בדיקה לפני תשמיש ואין הלכה כרבי יהודה : (רמב"ם)

ב

פרק

פרק ב - משנה א

כָּל הַיָּד הַמְרֵבָה לְבִדָּק בְּנָשִׁים, מְשִׁבַּחַת. וּבְאֲנָשִׁים, תִּקְצֹץ. הַחֲרָשֶׁת וְהַשׁוֹטָה וְהַסּוֹמָא וְשֵׁנִיטְרָפָה דְעֵתָהּ, אִם יֵשׁ לָהּ פְּקָחוֹת, מִתְקַנּוֹת אוֹתָן וְהֵן אוֹכְלוֹת בְּתֵרוֹמָה. דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, מְשִׁמְשׁוֹת בְּשָׁנֵי עֲדִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לָהּ. הַצְּנוּעוֹת מִתְקַנּוֹת לָהּ שְׁלִישִׁי, לְתַקּוֹן אֶת הַבַּיִת :

ר"ע מברטנורה **כָּל הַיָּד הַמְרֵבָה לְבִדָּק**. שְׁבוּדָקָת תְּמִיד שְׁמָא רָאָתָה : **וּבְאֲנָשִׁים**. שְׁבוּדָק עֲצָמוֹ תְּמִיד **[א]** בְּאֵמָתוֹ, שְׁמָא יָצָא מִמֶּנּוּ קָרִי **[ב]** : **תִּקְצֹץ**. שְׁמֵתַחֲמָם וּמְרַגֵּישׁ כְּשֶׁמְשַׁמֵּשׁ בְּאֵמָה, וּמוֹצִיא שְׁכָבֶת זָרַע

לְבַטְלָהּ {ג}: וְהִסּוּמָא. אֵינָהּ מְשֻׁנָּה וְדַחוּיָהּ הִיא. אֶלָּא הִיא בּוֹדֵקֶת לְעֲצָמָהּ וּמְרַאָה לְחַבְרוּתֶיהָ: וְשֵׁנִטְרָפָה דַּעְתָּהּ. מַחֲמַת חֲלִי: מִתְקַנּוֹת אוֹתָן. בּוֹדֵקוֹת אוֹתָן וּמְטַבְּלוֹת אוֹתָן: הִכִּי גְרָסִינּוּ, הַצְּנוּעוֹת מִתְקַנּוֹת לָהֶן שְׁלִישֵׁי לְתַקָּן אֶת הַבַּיִת. כְּלוּמַר לְבַדֵּק לְפָנָי תִּשְׁמִישׁ וּלְהַכִּין עֲצָמָה לְבַעֲלָהּ. וְהוּא הַדִּין לְכָל הַנְּשִׁים כְּדַתְנָן בְּפָרְק קָמָא וּבִשְׁעָה שֶׁהִיא עוֹבֶרֶת לְשִׁמֵּשׁ אֶת בֵּיתָהּ, וְהִיא דְנִקְטָ צְנוּעוֹת, מְשׁוּם דְצְנוּעוֹת עַד שֶׁבּוֹדֵקֶת בּוֹ לְפָנָי תִּשְׁמִישׁ זֶה אֵין בּוֹדֵקוֹת בּוֹ לְפָנָי תִּשְׁמִישׁ אַחַר {ד}, לְפִי שֶׁמְטַנְף וְכִהָה מְרַאֲיֵת לְבוּנוּ בְּבִדְיָהּ רֵאשׁוּנָה, וְשׁוֹב אֵין נִרְאִית בּוֹ טַפָּה כְּחֶרֶדֶל: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} כּוֹן פִּירֵשׁ רִשׁוּי בְּמִשְׁנָה לְפִי הַסְּלָקָא דַּעְתָּךְ, כְּדַרְכּוֹ תְּמִיד. אֲבָל הַר"ב הָוֵה לֵיהּ לְפָרֵשׁ כְּמִסְקִנַת הַגְּמָרָא, דְּמַרְבָּה, אֲנָשִׁים קָאִי. אֲבָל אֲנָשִׁים אֲפִלוּ חֲדָא זְמַנָּא נְפִי לֹא, שְׁמָא יוֹצִיא שְׁכָבֶת זָרַע לְבַטְלָהּ. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: {ב} לְאַפּוֹקִי לְעֵנִין זוֹב, דְּאָף הוּא מְשַׁבַּח כְּנָשִׁים. גְּמָרָא. כְּדִי לְמִנּוֹת רֵאיוֹתֶיהּ שְׁתִּים לְטַמְאָה, וְשִׁלֵּשׁ לְקָרְבָן. רִשׁוּי: {ג} וְכֹאֵלוּ מְבִיא מְבִיל לְעוֹלָם. וְאִיכָא מֵאֵן דְּאָמַר דְּחִיב מִיתָה בִּידֵי שְׁמִים. וְכֹאֵלוּ שׁוֹפֵד דְּמִים, וְכַעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה. כְּדֹאֲיֵתָא בְּגְמָרָא: {ד} וְזֵהוּ דְקָא מְשַׁמַּע לָן הַכָּא. וְכוֹן נְפִי הִיא דְּאָף לּוֹ מִתְקַנְתָּ עַד. וְהֵד דְּהַכָּא וְדַלְעִיל מִיָּרִי לְטְהָרוֹת, אֲבָל לְבַעֲלָהּ אֵין צָרִיד בְּדִיקָה כְּלָל. וְעֵין תּוֹסְפּוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כֹּל הַיָּד הַמְרַבָּה לְבִדּוֹק כּוֹ': לְמָה שֶׁאָמַר בְּמָה שֶׁקָּדַם אַע"פ שֶׁאָמְרוּ דִּין שַׁעֲתָן צָרִיכָה לִהְיוֹת בּוֹדֵקֶת וְהוֹדִיעַךְ שֶׁזֶה בְּנָשִׁים מְשׁוּבַח שִׁיבְדִקוּ עֲצֵמָן תְּמִיד וּבְאֲנָשִׁים מְגוּנָה שִׁישְׁלַח יָדוֹ אֶל אִמְתּוֹ אֶלָּא בַּעַת הַצּוֹרֵךְ לְהַתְקַשׁוֹת וְזֵה מְגוּנָה בְּתוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה בְּתַכְלִית הַגְּנָאִי כְּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ בְּתַשְׁיַעִי מִסְנֵה־דְרִין וְלִזְהַ הַנִּיחַ לְפַעַל הַזֶּה בְּקִצִּיצַת הַיָּד יִרְמוֹז אֶל תִּיעוּב הַנֶּאֱתָה הַתְּאוּוֹה אֶלָּא בַּעַת הַהִכְרַח הַנְּהוּג הַטְּבַעִי וְאוֹמַר שֶׁהִסּוּמָא לֹא תְּבִדּוֹק עֲצָמָה הוּא דְבוּר דַּחוּי אֲבָל תְּבִדּוֹק וְתִרְאָה לְזוֹלַתָּהּ וְהוּא אָמְרוּ סוּמָא אֵינָהּ מְשֻׁנָּה. וְמִי שֶׁנִּטְרָפָה דַּעְתָּהּ רוּצָה לִוְמַר הַחוּלָה אֲשֶׁר נִתְעַרְבַב שְׁכֻלָּה מִחוּזֵק הַחוּלִי כְּמוֹ שִׁיקָרָה בְּחִלָּאִים הַחֲדִים. וְאַחַד לְהַתְקִין אֶת הַבַּיִת הוּא הַעַד שֶׁלְּפָנָי תִּשְׁמִישׁ וְכִבֵּר בִּיאָרְנוּ בְּמָה שֶׁקָּדַם שֶׁלֹּא יַחֲוִיב זֶה אֵלֶיהָ אֶלָּא מִדְּרַךְ הַצְּנִיעוּת: (רמב"ם)

פּרָק ב - מִשְׁנָה ב

נְמַצָּא עַל שְׁלוֹ, טְמֵאִין וְחִיבִין קָרְבָן {ה}. נְמַצָּא

עַל שְׁלָה אוֹתִיּוֹם, טְמֵאִין וְחֵיבִין קֶרְבָּן. נִמְצָא
עַל שְׁלָה לְאַחַר זְמַן, טְמֵאִים מְסַפֵּק וּפְטוּרִים
מִן הַקֶּרְבָּן :

ר"ע מברטנורה נִמְצָא דָם עַל שְׁלוֹ. אֶפְלוּ שָׁהָה זְמַן אַרְדָּ לְאַחַר בְּעִילָה קִדְּם
קְנוּחַ, בְּיָדוּעַ שְׁהִיָּה דָם בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ : טְמֵאִין. שְׁנִיָּהִם, טְמֵאֵת שְׁבַעָה,
כְּדִין בּוֹעֵל נְדָה : אוֹתִיּוֹם. תִּכְף. וְאִין לוֹ דּוּמָה בְּמִשְׁנָה : טְמֵאִים מְסַפֵּק.
שְׁנִיָּהִם טְמֵאִים שְׁבַעָה יָמִים, וּמִיָּהוּ טְמֵאֵת סֵפֶק הִיא לְתֵלוֹת אֲבָל לֹא
לְשָׂרוֹף : וּפְטוּרִים מִן הַקֶּרְבָּן. מִחֲטָאת קְבוּעַ, אֲבָל חֵיבִים בְּאִשָּׁם תְּלוּי :
(ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ה} קֶרְבָּן. וְאִין לְחַשׁ לְדָם מְאֻכְלֵת, דְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּדוּק אִי נְמִי
דְּחוּק אֲצֵל מְאֻכְלֵת. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נמצא על שלה אות יום טמאים כו' : בקצת הנסחאות אותיום וענינו
תכף וגדר זה כמו שאמרנו הוא שתבדוק עצמה תכף הפרד בעלה ממנה מבלי
זמן מוחש ואז אם ימצא על אלה הבגדים דם יהיו טמאים וחייבין חטאת :
ואמרו ופטורין מן הקרבן ר"ל מקרבן חטאת אשר ממנו אמרו בפרק הקודם
חייבין בקרבן אמנם אשם תלוי הנה יחוייב לכל אחד מהם כפי העקרים
הקודמים במסכת כריתות : (רמב"ם)

פֶּרֶק ב - מִשְׁנֵה ג

אִיזָהוּ אַחַר זְמַן. כְּדִי שְׁתֵּרַד מִן הַמְּטָה וְתִדְיַח
פְּנִיָּה {ו}. וְאַחַר כֶּךָ, מְטַמְּאָה מֵעֵת לְעֵת וְאִינָה
מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֵלָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִף
מְטַמְּאָה אֶת בּוֹעֵלָה. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי
עֲקִיבָא בְּרוּאָה כְּתָם, שְׁמִטְמְאָה אֶת בּוֹעֵלָה
: {ח}

ר"ע מברטנורה ותדיח את פניה. קנוח שלמטה: ואחר כך. כלומר אם שהתה יותר משעור זה: מטמאה מעת לעת. טהרות שנתעסקה בהן. כדון מעת לעת דאמרין בפרק קמא: ואינה מטמאה את בועלה. טמאת שבעה, אלא טמאת ערב כדון כל נוגע בנדה [ז]: רבי עקיבא אומר אף מטמאה את בועלה. דסבר רבי עקיבא כל מעת לעת מטמאה את בועלה טמאת שבעה מספק. ואין הלכה כרבי עקיבא: ומוזדים חכמים לרבי עקיבא ברואה כתם. ואף על גב דבטמאת מעת לעת אמרו חכמים שאינה מטמאה את בועלה לפי שטמאת מעת לעת אינה אלא מדרבנן, מוזדים הם ברואה כתם, דאף על גב דטמאת כתמים דרבנן, מטמאה את בועלה טמאת שבעה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ו] שתד כו' ותדיח כו'. בעד שבנדה. ואי אין עד בנדה, כדי שתושטי ידה לתחת הכר או הכסת ותטל עד ותבדק בו. גמרא: [ז] מדרבנן. כדון מעת לעת דמטמאה משכב כו', כל שכן היא עצמה. רש"י: [ח] שטמאה כו'. פרוש, מכאן ולהבא. וטעמא, התם אין שור שחוט לפניך, הקא שור שחוט כו' [דאין לה במה לתלות ומיום שלבשתו היא בספק זה. רש"י]. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזהו לאחר זמן כדי שתד מן המטה כו': מטמאה את בועלה זאת המשנה נכפלת בש"ס בלשונות רבים ואמרו תוך זמן וגדר זמן אין מחלוקת בו וזמן נחלקו בו ר' עקיבא וחכמים וחסרו הגדרת הזמן הראשון ולשון המאמר מבלי חסרון איזהו אחר זמן כדי שתושטי ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתד מן המטה ותדיח את פניה מחלוקת רבי עקיבא וחכמים אומרים מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה ורבי עקיבא אומר מטמאה את בועלה. ואמרו מוזדים חכמים לר' עקיבא ברואה כתם ר"ל אם בא עליה אחר ראיית הכתם וכבר ביארנו בפתיחת זה הסדר שהיות נדה מטמאה מעת לעת למפרע מדרבנן וטומאת כתמים מדרבנן ואולי היה עולה במחשבתנו שכמו שיאמרו חכמים שמעת לעת שבנדה אינה מטמאה את בועלה כן ג"כ ראתה דם ונבעלה אחר זה אינה מטמאה ובא להודיענו שאין הענין כן אבל תטמא: וכונת פניה הוא לשון נקיה וזאת ההשאלה מפורסמת ברוב דבריהם והלכה כחכמים: (רמב"ם)

כָּל הַנְּשִׂיִם בְּחֻזְקַת טְהָרָה **[ט]** לְבַעֲלֵיהֶן. הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ, נִשְׂיָהֶן לָהֶן בְּחֻזְקַת טְהָרָה. בֵּית שְׂמַאי אֹמְרִים, צְרִיכָה שְׁנֵי עֵדִים עַל כָּל תַּשְׁמִישׁ וְתַשְׁמִישׁ **[י]**, או תַּשְׁמִישׁ לְאוֹר הַנֵּר. בֵּית הַלֵּל אֹמְרִים, דִּיָּה בְּשְׁנֵי עֵדִים כָּל הַלְּיָלָה:

ר"ע מברטנורה כָּל הַנְּשִׂיִם בְּחֻזְקַת טְהָרָה לְבַעֲלֵיהֶן. וְאִין צְרִיךְ לְשָׂאֵל לָהּ אִם הִיא טְהוֹרָה. וְהִנֵּי מִלִּי, כְּשֶׁהִנִּיחָה בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה: הַבָּאִין מִן הַדֶּרֶךְ נִשְׂיָהֶן לָהֶן בְּחֻזְקַת טְהָרָה. דְּסָלְקָא דְעֵתֵךְ אֲמִינָא הִנֵּי מִלִּי הִיכָא דְאִיתִיהָ בְּמַתָּא, דְרַמְיָא אֲנַפְשָׁהּ וּבְדָקָה, אֲבָל הִיכָא דְלִיתִיהָ בְּמַתָּא, דְלֹא רַמְיָא אֲנַפְשָׁהּ, לֹא, קַמְשַׁמַּע לָן: שְׁנֵי עֵדִים עַל כָּל תַּשְׁמִישׁ. אַחַד לְפָנָיו וְאַחַד לְאַחֲרָיו, וְלִמְחֵר תַּעֲיִן בְּהֵם: או תַּשְׁמִישׁ לְאוֹר הַנֵּר. וְתַבְדִּיק לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ **[יא]** עַד שֶׁקִּנְחָה בּוֹ: דִּיָּה בְּשְׁנֵי עֵדִים כָּל הַלְּיָלָה. אַחַד לְפָנָיו תַּשְׁמִישׁ רֵאשׁוֹן, וְאַחַד לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ אַחֲרוֹן **[יב]**. וְאַף עַל גַּב דְּמַשְׁמָשָׁה וְלֹא יָדְעָה אִי רֵאֲתָה דָם בֵּינִי וּבֵינִי, בֵּין לְבֵית שְׂמַאי בֵּין לְבֵית הַלֵּל לֹא אֲכַפֵּת לָן, דְּלֹא הֶצְרַכּוּ אֱלָא לְחַמֵּר טְהוֹרוֹת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ט]** בְּחֻזְקַת כּוֹי'. כְּשֶׁלֹּא הִגִּיעַ שְׁעַת וְסִתְּהָ. וְאִם אִין לָהּ וְסִתְּהָ, שְׂלֹא עֲבָרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם לְרֵאֲיָתָהּ. דְּוְסִתְּוֹת דְּאוֹרִיתָא. וְלִמָּאן דְּאָמַר וְסִתְּוֹת דְּרַבְּנָן, אֲפֹלוּ הִגִּיעַ אֱלָא שְׁשִׁהָתָה שְׁעוֹר שֶׁתַּטְבֵּל נְמִי שְׂרָיָא, דְּכִיּוֹן דְּוְסִתְּוֹת דְּרַבְּנָן, סָפֵק טְבִילָה מוֹצִיאָה מִיַּדֵּי סָפֵק רֵאֲיָהּ. וְכֵן הִיא מְסַקְנַת הַפּוֹסְקִים. אֱלָא דְהַר"ב לֹא פָּרַשׁ כֵּן בְּסוּף פֶּרֶק ד': **[י]** עַל כָּל כּוֹי'. טַעְמָא מְפָרַשׁ בְּגִמְרָא, דְּחִישְׁיָן שְׂמָא תִּרְאָה טַפַּת דָם וְיַעֲמִידוּהוּ כְּתִלֵּי בֵּית הָרַחֵם [לְפִי שְׁעָה] וְיַתְחַפְּנוּ שְׂכַבְתָּ זָרַע בְּבִיאָה [שְׁנִיחָה], וְכִי בְּדָקָה לְאַחַר תַּשְׁמִישׁ אַחֲרוֹן לֹא מְנַכֵּר. וְאַף עַל גַּב דְּהִשְׁתָּא נְמִי לֹא יָדְעִינָן עַד לְמַחֵר, מִיָּהוּ בְּעִינָן מוֹכִיחָה קַיָּם, דְּאִי לָאוּ הָכִי, מַה הוֹעִילוּ חֻקִּים בְּתַקְנָתָן. רַש"י: **[יא]** וְקִשָּׁה, דְּכִי בְּדָקָה לְאוֹר הַנֵּר תִּסְגִּי. וּבְגִמְרָא מְסִיק, דְּהַמְשַׁמֵּשׁ לְאוֹר הַנֵּר הָרִי זֶה מְגַנֵּה. אֱלָא אִימָא, או תַּבְדִּיק: **[יב]** וְהַתּוֹסְפוֹת הַקְּשׁוּ עַל פְּרוּשׁ זֶה. וּמְסַקֵּי דְלְבֵית הַלֵּל נְמִי בְּדָקִי אַחַר כָּל תַּשְׁמִישׁ, אֱלָא דְלֹא מְצַרְכֵי חֲדָשׁ וְאֲפֹלוּ לְצַנוּעוֹת מְשׁוּם דְּאִז לֹא נִפְקָא מִנָּהּ בְּחֲדָשׁ, דְּאִיכָא רַב לְכַלּוֹד מְשַׁכְּבַת זָרַע. וְעִינָן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כֹּל הַנְּשִׂיִם בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה כּוֹי': בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה לְבַעֲלֵיהֶן וְלִכְּן לֹא יַחֲוִיב עֲלֵיהֶם שִׁישְׂאֵלוּ אֶת פִּיהָ אִם הִיא טְהוֹרָה אִם לֹא אִם עֲזָבָה טְהוֹרָה אִם אִמְנָם אִם עֲזָבָה נֹדָה לֹא תוֹתֵר לְבַעֲלָהּ עַד שִׁישְׂאֵלוּ אִם הִיא טְהוֹרָה אִם לֹא. וְאִמְנָם כּוֹוֹנֵת הַבָּאִים מִן הַדֶּרֶךְ כִּי אוֹלֵי יַעֲלֶה בְּמַחְשַׁבְתָּנוּ שֶׁאִם יִהְיֶה בַעֲלָה עִמָּה בַעִיר הִיא אוֹתָהּ אֲשֶׁר תִּהְיֶה בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה לְפִי שֶׁהִיא תַבְדִּיק עֲצָמָה לְהִיוֹתָהּ מוֹכַנַת לְמִשְׁגַּל אִמְנָם אִם הִיא בַעֲלָה בְּדֶרֶךְ מִרְחוּק לֹא תַבְדִּיק עֲצָמָה וְגַם לְפַעֲמִים אִילוּ בְּדָקָה עֲצָמָה נִמְצָאת טְמֵאָה וְלִכְּן לֹא תִהְיֶה בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה הִנֵּה הוֹדִיעֵנוּ שֶׁלֹּא נִאֲמִין בָּהּ זֹאת הַהֵאֱמִנָה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ה

מִשָּׁל מִשְׁלוֹ חֲכָמִים בְּאִשָּׁה, הַחֶדֶר וְהַפְּרוּזָדוֹר
וְהַעֲלִיָּה. דָּם הַחֶדֶר, טָמֵא. נִמְצָא בַּפְּרוּזָדוֹר,
סִפְקוֹ טָמֵא, לְפִי שְׁחִזְקָתוֹ מִן הַמְּקוֹר :

ר"ע מברטנורה הַחֶדֶר וְהַעֲלִיָּה וְהַפְּרוּזָדוֹר. חֶדֶר מִבְּפָנִים, וּפְרוּזָדוֹר
מִבְּחוּץ, שְׁנֵיהֶם זֶה אֶצֶל זֶה, חֶדֶר לְצַד אַחֲרֵיהָ, וּפְרוּזָדוֹר לְפָנֶיהָ, וְעֲלִיָּה
בְּנוֹיָה עַל שְׁתֵּיהֶן, וְנִקְבַּיִשׁ בֵּין עֲלִיָּה לְפְרוּזָדוֹר וְנִקְרָא לוֹל. וּפְעָמִים יוֹרֵד
דָּם מִן הַעֲלִיָּה לְפְרוּזָדוֹר דֶּרֶךְ הַלוּל. וְכִתְלֵי רַחֵם, לְמִטָּה בְּאִמְצַע פְּרוּזָדוֹר,
וְדֶרֶךְ שָׁם דָּמִים יוֹצְאִים: **דָּם הַחֶדֶר טָמֵא.** דִּהְיֵנוּ דָם הַמְּקוֹר: **סִפְקוֹ
טָמֵא.** מִסִּפְקֵי טָמֵא טָמֵא וְדָאִית: **שְׁחִזְקָתוֹ מִן הַמְּקוֹר.** וְלֹא אִמְרִינָן
שְׁמֵא מִן הַעֲלִיָּה בָּא, וְדָמֵי הַעֲלִיָּה טְהוֹרִים הֵם, אֶלָּא עֲשָׂאוּהוּ כְּאֵלוֹ וְדָאִי
בָּא מִן הַמְּקוֹר. וְהֵנִי מִיֵּלִי, כְּשֶׁנִּמְצָא מִן הַלוּל וְלִפְנֵים לְצַד הַחֶדֶר, אֲבָל
נִמְצָא מִן הַלוּל וְלַחוּץ, אֵינּוּ טָמֵא טָמֵא וְדָאִית לְשָׂרוֹף, אֶלָּא סִפְקוֹ טָמֵא
לְתַלּוֹת, שְׁהָרֵי שְׁנֵי דָמִים יוֹצְאִין דֶּרֶךְ שָׁם, דָּמֵי הַחֶדֶר וְדָמֵי הַעֲלִיָּה, וְלֹא
יִדְעִינָן מַהִי אֲתָא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם משל משלו חכמים באשה כו': חדר הוא חלל הרחם איזה שיהיה
מן החללים כי לרחם שני חללים ופרוזדור צואר הרחם ועליו שתי תוספות
דומות לשני קרניים אשר על צואר הרחם ואמנם מה הם זה * [אשכול] הביצים
וזאת הצורה התבאר בספר הניתוח ויחובר בקערירות הרחם והוא הנקרא
חדר עורק בו ילך דם הנדות ויזול ברחם ויצא על צואר הרחם הנקרא
פרוזדור ותתחבר באלה התוס' והביצים והיא הנקרא עליה עורק אחר
יזונה כשאר עורקי הגוף ואינו מעבר למותרים ואם ישוסע מזה העורק מעט
יזול ג"כ ממנו על צואר הרחם והוא דם טהור לפי שהוא כדם רעיפת
הנחירים או דם הטחורין ונתאמת מזה שדם החדר טמא ודם העליה טהור
ואם נמצא דם בצואר הרחם והוא הפרוזדור אם יהיה בין המקום אשר בו
אלה התוספות ובין חלל הרחם הנה הוא טמא ולא נאמר לך אולי מן העליה
ירד לשם זה אמר פה ספקו טמא שחזקתו מן המקור לפי שברוב הענינים
לא ימצא שם זולת דם הנדות ולהיות זה ברוב שמוהו חזקה וכן אמרו

בשלשה מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאו כודאי אחד מהם שזכרנוהו ואם נמצא דם בפרוזדור והוא צואר הרחם בין המקום אשר בו אלה התוספות ובין פה הרחם אשר יטה לחיצוני הגוף הנה יש בזה הבדל גדול וזה שאם נמצא בעליונות ר"ל ממה שיטה אל הראש אם תהיה עומדת והוא הנקרא אצלם גג פרוזדור הנה הוא דם טהור לפי שהוא מעורק ששסע וחזקתו מן העליה ואם נמצא הדם בתחתיתו ר"ל ממה שיטה אל הרגלים והוא קרקע פרוזדור הנה הוא טמא מספק לפי שלפעמים יהיה מן החדר ולפעמים מן העליה והתוס' אשר זכרתי לך המבדילות לצואר הרחם אשר הושם מהם נוטה לתוך הגוף בחזקת טמא ומה שיטה לחוץ עליונו בחזקת טהרה ותחתיתו טמא מספק ואין התוספות בכללם כי יש להם רוחב ואמנם נרצה מהם קצותיהן הם החדרים לפי שראש כל תוספות מהם דומה לפטמת השד ויבוא מחבור אלה הקצות יחבר הביצים דומה לנקב בעליון הפרוזדור והוא אשר יקראוהו לול שבעליה וממנו אמר מן הלול ולפנים ודאי טמא מן הלול ולחוץ ספקו טמא כמו שביארתי לך אמיתתו ומי שהורגל בחכמה הנתוח מעט יתבאר לו כל מה שזכרנו וגם כי יהיה ציור מה שזכרנו קרוב מאד לפי שאנחנו הפלגנו בביאור זה: (רמב"ם)

פרק ב - משנה ו

חֲמִשָּׁה דָּמִים טְמֵאִים בְּאִשָּׁה. הָאֵדָם, וְהַשָּׁחַר, וְכֶקֶרֶן פְּרָכּוּס, וְכַמִּימֵי אֲדָמָה, וְכַמְזוּג. בַּיֵּת שְׂמֵאֵי אוֹמְרִים, אֶף כְּמִימֵי תִלְתָּן וְכַמִּימֵי בָשָׂר צְלִי [יג]. וּבֵית הַלֵּל מְטַהְרִין. הַיָּרֵק, עֶקְבֵיָא בְּוּ מְהַלְלָאֵל מְטַמֵּא, וְחֲכָמִים מְטַהְרִים. אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אִם אֵינוֹ מְטַמֵּא מְשׁוּם כְּתָם, מְטַמֵּא מְשׁוּם מְשָׁקָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, לֹא כֶד וְלֹא כֶד:

ר"ע מברטנורה **חֲמִשָּׁה דָּמִים טְמֵאִים**. דְּשִׁתֵּי פְעָמִים כְּתִיב דָּמִיָּה בִּקְרָא בְּטַמְאָת דָּמִים שְׂבִאָשָׁה, (ויקרא כ) וְהִיא גִלְתָּה אֶת מְקוֹר דָּמִיָּה, (שם יב) וְטַהְרָה מְמָקָר דָּמִיָּה, וּמַעוּט דָּמִיָּה שְׁנַיִם, הָרִי אַרְבַּעַה דָּמִים. אֵדָם, וְקֶרֶן פְּרָכּוּס, וְכַמִּימֵי אֲדָמָה, וּמְזוּג. וְהַשָּׁחַר בְּכֻלָּל אֵדָם הוּא, וְהַכִּי אֲמַרִּין

בגמרא, האי שחר אדם הוא, אלא שלקה: **וכקרו פרבם**. כמראה זיו הפרבם. לשון כי קרו עור פניו (שמות לד): **וכמימי אדמה**. כלן מפרש להן לקמן במתניתין: **וכמזוג**. כיון אדם המזוג במים: **כמימי תלתן**. מים ששורין בהן תלתן. פינקיריק"ו בלע"ז: **וכמימי בשר צלי**. מחל היוצא מבשר צלוי: **ובית הלל מטהרין**. ושלש מחלוקות בדבר. תנא קמא דאמר חמשה דמים טמאים ותו לא, סבירא ליה דמימי תלתן ומי בשר צלי תולין, לא אוכלין ולא שורפין. ובית שמאי מטמאין, ושורפים עליהם תרומה וקדשים. ובית הלל מטהרין לגמרי. והלכה כתנא קמא, דתולין: **עקביא בן מהללאל מטמא**. דסבירא ליה האי ירק כקרו פרבם הוא, אלא שלקה. וירק דמטמא עקביא בן מהללאל, דהינו כמראה אתרוג, ולא כמראה פרתי שאינו נוטה לאדמיות כלל: **וחכמים מטהרים**. ושלש מחלוקות נמי בירק, תנא קמא סבר תולין לא אוכלים ולא שורפים, ועקביא בן מהללאל מטמא ושורפים, וחכמים מטהרין ואוכלים. והלכה כתנא קמא: **אם אינו מטמא משום פתם**. להיותו חשוב מן הדמים המטמאין באשה: **מטמא משום משקה**. וחשוב הוא דם להכשיר הזרעים לקבל טמאה ככל שאר דם [ד], שהוא אחד מן השבעה משקין שמכשירין את הזרעים: **לא כד ולא כד**. לא מטמא משום פתם, ולא מכשיר את הזרעים. והלכה כרבי יוסי, והוא חכמים [טו] דפליגי אעקביא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יג] אף כו'. דהכא נמי מלקא הוא דלקי. גמרא: [יד] דדם נדות נפקא ליה מקרא בתוספתא דשבת. ורבי מאיר יליף נמי לדם טהור בגזרה שנה. ורבנן לית להו הך גזרה שנה. ועין תוספות יום טוב: [טו] לכאורה רוצה לומר תנא קמא, אבל מסקנת הפוסקים פתחמים והינו רבי יוסי. וקשה, דלעיל פסק כתנא קמא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חמשה דמים טמאים באשה כו': עיקר מראה הדם אשר יטמאו האדום וכקרו כרכום וכמימי האדמה וכמזוג והרמז על זה באמרו בטומאת אשה בדם דמיה דמיה שתי פעמים אמר והיא גלתה את מקור דמיה ואמרה וטהרה ממקור דמיה: והשחור הוא השחור האמיתי באודם לפי שהאודם אם נראה כדת ישוב מראהו שחור והוא אמרם האי שחור אדום הוא אלא שלקה ובית שמאי סוברין שמימי תלתן ומימי בשר צלי הוא המראה האדום אלא שהוא חסר הלכות כמו שהאמיתי במראה האדום השחור להיותו אדום הלקוי מפורסם המראה כן ואמר בזה חלוש באודם והוא כמימי תלתן והוא משרת התלתן ומימי בשר צלי ומחלוקת אשר בין בית הלל ותנא קמא שת"ק אומר מי תלתן ומימי בשר צלי אע"פ שהן לא יטמאו בדם נדה תולין עליו את הקדש ר"ל שהאשה אשר תראה כמראה התלתן וכמימי בשר צלי אם נגעה בטהרות לא אוכלין ולא שורפין אלא תולין ובית הלל מטהרין ויתירו לאכול אותם הטהרות ועקביא בן מהללאל אמר שהמראה אשר הוא כקרו כרכום אם ילקה ישוב וירוק ולכן יטמא הירוק אצלו ות"ק אמר תולין עליו וחכמים החולקין על עקביא האומר טהור אמרו שאין תולין אלא מטהרין ורבי מאיר אומר שדם הירוק אע"פ שלא נחשב דם לענין טומאת דמים הנה נחשבהו דם להיות מכלל ז' משקין

ויכשיר את הזרעים ורבי יוסי אמר שהוא לא יטמא ולא יכשיר ורבי יוסי הוא תנא קמא המדבר בזאת המשנה ופירוש קרן כרכום הזך שבכרכום נגזר מן קרן עור פניו והכרכום הוא גידים כרכומיות יכירו אותו הרופאים ויעשו ממנו מרקחות ומי משרת מראה הדם הנוזל והלכה כת"ק לבדו בכל אלה המאמרים : (רמב"ם)

פרק ב - משנה ז

אִיזָהוּ אָדָם, כָּדָם הַמֶּכָּה. שָׁחַר, כְּחֶרֶת. עֵמֶק
מֶכֶן, טָמֵא. דָּהָה מֶכֶן, טָהוֹר. וּכְקֶרֶן כַּרְכּוּם,
כְּפָרוֹר שָׁבוּ. וּכְמִימֵי אֲדָמָה, מִבִּקְעַת בֵּית כָּרֶם,
וּמִצִּיף מַיִם. וּכְמִזוּג, שְׁנֵי חֲלָקִים מֵיִם וְאֶחָד
יֵין, מִן הַיַּיִן הַשָּׂרוּנִי :

ר"ע מברטנורה כָּדָם הַמֶּכָּה. כָּדָם שֶׁל שׁוֹר שְׁחוּט שֶׁהוּא אָדָם הַרְבֵּה, וּבִתְחִלַּת הַכְּאֲתָה שֶׁל סָכִין, וְלֹא כָּדָם שֶׁל כֶּלֶה שְׁחִיטָה, שְׁדָם שְׁחִיטָה מִשְׁתַּנָּה וְהוֹלֵךְ. וְאֵת דְּאֻמְרֵי, כָּדָם הַמֶּכָּה שֶׁל הַקְּזָה : **כְּחֶרֶת.** כְּמֵרָאה הַדִּיּוֹ שֶׁבְּשׂוּלֵי הַכֶּלִי, שֶׁהוּא שָׁחַר הַרְבֵּה, וְלֹא כְּמֵרָאה הַדִּיּוֹ שֶׁבְּרֹאשׁ הַכֶּלִי שֶׁהוּא קְלוּשׁ וְאֵינוֹ שָׁחַר כָּל כָּדָם. פְּרוּשׁ אַחֵר, חֶרֶת אֲדַרְמִינִיט בְּלַע"ז, שְׁצוּבָעִין בּוֹ הַעוֹרוֹת. כְּמוֹ חֶרֶת דְּאֻשְׁכָּפִי [דְּמַגְלַה ט' יט.] : **עֵמֶק מֶכֶן.** שְׁעֵמֶק בְּמֵרָאה שְׁחֶרְוֵרִית, כְּלוּמַר שָׁחַר יוֹתֵר מִחֶרֶת : **דָּהָה.** שְׁנֵדָהִית מֵרֵאִיתוֹ וְאֵינוֹ שָׁחַר כָּל כָּדָם. וְהוּא הַדִּיּוֹ לְכָל דְּמֵיִם טָמֵאִים {זט}, דְּבִכְלָהוּ עֵמֶק מֶכֶן טָמֵא, דָּהָה מֶכֶן טָהוֹר, חוּץ מִיַּיִן מִזוּג, דְּבִין עֵמֶק בֵּין דָּהָה טָהוֹר : **כְּפָרוֹר שָׁבוּ.** שֵׁשׁ עָלִין בְּרוּרִים בְּמֵרָאה אֲדַמְדוּמִית יוֹתֵר מִחֲבָרִיקוֹן וְשֵׁשׁ שׁוֹרוֹת שֶׁל עָלִין יֵשׁ בְּכַרְכָּם, וּבְכָל שׁוֹרָה שְׁלֶשָׁה עָלִין, וְאֵין בּוֹדֵקִין אֶלָּא בְּשׁוֹרָה הָאֲמָצְעִית, וְהַעֲלָה הָאֲמָצְעִי שֶׁבְּשׁוֹרָה הָאֲמָצְעִית, מִשְׁבַּח שֶׁבְּכָל לְבָדִיקָה : **מִבִּקְעַת בֵּית כָּרֶם.** מְקוֹם יְדוּעַ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל שֶׁשְּׁמוֹ בֵּית כָּרֶם : **וּמִצִּיף מַיִם.** נוֹתֵן מַיִם עַל הָעֶפֶר, עַד שֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם צָפִין עַל גְּבִי הָאֲדָמָה. וּמִשְׁעָרִין אוֹתוֹן עֲכוּרִים, וְאֵין מִשְׁעָרִים אוֹתוֹן צְלוּלִים : **וּכְמִזוּג.** כִּיצַד : **שְׁנֵי חֲלָקִים מַיִם וְאֶחָד יֵין מִן הַיַּיִן הַשָּׂרוּנִי.** הַבָּא מֵאַרְץ הַשָּׂרוֹן. מְקוֹם יְדוּעַ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. פְּרוּשׁ אַחֵר, יֵין הָעֶשׂוֹי מִן הַגְּפָנִים הַנְּטוּעִים

בְּבִקְעָה וּבְעֵמֶק. לְשׁוֹן חִבְצָלֶת הַשָּׁרוֹן. וּבְזִמְן הַזֶּה, כָּל מִה שֶׁתִּרְאֶה בְּאֶשֶׁה
מֵאוֹתוֹ מְקוֹם, טָמֵא **[ז]**, חוּץ מִן הַלְבָּן וְהַיֶּרֶק. וּמִיָּמֵינוּ לֹא שָׁמְעֵנוּ מִי
שֶׁהִתִּיר שׁוּם מְרֵאָה דָם, אֶלָּא הַלְבָּן וְהַיֶּרֶק כְּכִרְתֵּי **[ח]** בְּלֶבֶד: (ר"ע
מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ט]** וְנִקְטָ שְׁחַר, סְלֶקָ דְעֵתָּהּ אֲמִינָא הוּאִיל וְאֲמִרִין שְׁחַר אָדָם
הוּא אֶלָּא שְׁלֶקָה, הַלְבָּד אֶפְלוּ דְהָהּ מִכֵּן נִמְי לְטָמֵא, קָא מְשַׁמַּע לָן. גְּמָרָא:
[י] בֵּין שְׁיִמְצָא הַדָּם מִן הַלּוּל וְלִפְנֵים, בֵּין מִן הַלּוּל וְלַחוּץ. הַרְמַב"ם: **[יח]**
וְכֵן מְרֵאָה שְׁעוּה וְזָהָב, כָּל שְׁאִינוּ נוֹטָה לְאֲדַמִּימוֹת. בֵּית יוֹסֵף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזהו האדום כדס המכה כו': לקח מאמר בש"ס כדס המכה
הנזכרת פה שהוא דם ההקזה: וחרת הדיו היבש וכן ביאר בש"ס. ודיחה
יותר חלוש השחרות ופחות מבריק והוא שיהיה כמראה הזיתים השחורים
או כמראה הזפת או כמראה העורבין הנה הוא טהור וכן שאר חמשה
המראות אם יהיה מראה מהם יותר חזק מן המראה הנגדר פה הנה הוא
טמא ואם היה יותר חלוש ממנו הנה הוא טהור וזלת המראה אשר גדרנוהו
במזוג כי הוא אם היה יותר חזק ממנו או יותר חלוש טהור ואמנם זכר
דיחה מהן במראה השחור לבדו בסבת מה שזכרנוהו מן השחור אמנם יהא
טמא לפי שהוא אדום לקוי והיה עולה במחשבתינו שחור אע"פ שהיה יותר
חלש השחרות מן הדין יהיה טמא לפי שהוא קרוב אל האדום והודיענו
שאר הענין כך. ואמר כברור שיש בו שיקח מן העורקין האמצעיים והוא
רטוב ויוקש עליו: ובקעת בית כרם מקום בארץ כנען עפרו אדום ישפך עליו
מים ויוקש כמראהו ובתוספתא אמרו מביא אדמה מבקעת בית כרם ומציף
עליה מים משערין אותן עכורין ואין משערין אותן צלולין ושם נאמר שאין
שעור למים ולעפר: ויין השרוני יין גפנות הנטועות בשרון ארץ כנען. ודע
שארין ראית דם בזמנינו זה אבל כל דם שתראה האשה טמא וכן לא נבחין
לו מקום אבל בין שימצא הדם מן הלול ולפנים בין מן הלול ולחוץ הכל
טמא זה כלו להחמיר: (רמב"ם)

פרק ג - משנה א

הַמִּפְּלֵת חֲתִיכָה, אִם יֵשׁ עֵמָה {א} דָּם, טִמְאָה. וְאִם לֹא, טְהוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין כֶּדֶךָ וּבֵין כֶּדֶךָ, טִמְאָה:

ר"ע מברטנורה הַמִּפְּלֵת. אִם יֵשׁ עֵמָה דָּם טִמְאָה. נְדָה: וְאִם לֹא טְהוֹרָה. דְּסִבֵּר תַּנָּא קַמָּא, אֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם {ב}. וְאֶפְלוּ נִמְצָא דָם בְּתוֹךְ הַחֲתִיכָה, טְהוֹרָה, דְּדָם חֲתִיכָה הוּא וְלֹא דָם נְדָה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּין כֶּדֶךָ וּבֵין כֶּדֶךָ טִמְאָה. דְּסִבֵּר רַבִּי יְהוּדָה אֵי אֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם. וְכִינּוּן שֶׁהַפִּילָה חֲתִיכָה, וְדָאֵי דָם הִיא שֶׁם אֶלָּא שְׁאֵבֵד בְּמַעוּטוֹ וְלֹא נִרְאָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} עֵמָה. עֵמָה אִין, בְּתוֹכָהּ לֹא. לְפִי שֶׁהוּא דָם חֲתִיכָה, לֹא דָם נְדָה. הַרְמַב"ם: {ב} כְּלוּמַר, פְּתִיחַת הַקֶּבֶר דְּלֹא לִידָה הִיא. דְּאֵי לִידָה הִיא, בְּלֹא דָם נִמְי טִמְאָה כּו'. רַש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם חֲתִיכָה אִם יֵשׁ עֵמָה כּו': סַבַּת מַחְלוּקַת רַבִּי יְהוּדָה וְתַנָּא קַמָּא שְׂרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם מַעַת שִׁיבָא מֵהֶרְחַם דְּבַר אֵי אֶפְשָׁר מִבְּלֵי שִׁיבָא דָם בְּהֶכְרַח וְלִמְיַעוּט שִׁיעוּרוֹ לֹא יִתְרָאָה וְת"ק אִמֵּר אֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם וְלִכֵּן הַפִּילָה חֲתִיכָה אֵיזָה מֵרָאָה שֶׁתְּהִיָּה וְלֹא יִהְיֶה עֵמָה דָם הֵנָּה הִיא טְהוֹרָה וְאֶפְלוּ שֶׁשַׁעֲנוּ אוֹתָהּ חֲתִיכָה וּמִצָּאֵנוּ בַּהּ דָם אֵינָה טִמְאָה לְפִי שֶׁהוּא דָם חֲתִיכָה לֹא דָם נְדָה אִם הַפִּילָה חֲתִיכָה וְשִׁיעוּרָה וְנִמְצָא בַּהּ עֵצִם הֵנָּה הִיא טִמְאָה לִידָה וְאִין הִלְכָה כְּר' יְהוּדָה: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ב

הַמַּפְלֵת כְּמִין קִלְפָּה, כְּמִין שַׁעֲרָה, כְּמִין עֶפֶר,
כְּמִין יַבְחוּשִׁים אֲדָמִים, תִּטִּיל לַמַּיִם. אִם
נִמְחוּ, טִמְאָה. וְאִם לֹא, טְהוֹרָה. הַמַּפְלֵת כְּמִין
דָּגִים, חֲגָבִים, שְׂקָצִים וּרְמָשִׁים, אִם יֵשׁ עִמָּהֶם
דָּם, טִמְאָה. וְאִם לֹא, טְהוֹרָה. הַמַּפְלֵת מִן
בְּהֵמָה, חִיָּה וְעוֹף **[ד]**, בֵּין טִמְאֵין בֵּין טְהוֹרִים,
אִם זָכָר, תֵּשֵׁב לְזָכָר. וְאִם נְקֵבָה, תֵּשֵׁב לְנִקְבָּה.
וְאִם אֵין יָדוּעַ, תֵּשֵׁב לְזָכָר וּלְנִקְבָּה, דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ מְצוּרַת
אָדָם, אֵינוֹ וָלֵד :

ר"ע מברטנורה כְּמִין שַׁעֲרָה. שַׁעֲרָה: יַבְחוּשִׁין. יַתּוּשִׁין: תִּטִּיל לַמַּיִם.
פּוֹשְׁרִין, וַיִּשְׁהָה אוֹתָם בַּמַּיִם הַפּוֹשְׁרִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת: אִם נִמְחוּ
טִמְאָה. מְשׁוּם נִדָּה. דָּדָם הוּא: אִם יֵשׁ עִמָּהוּ דָם טִמְאָה וְאִם לֹא
טְהוֹרָה. מִתְנִיתִין כְּרַבְּנֵן דְּפִלְיָגִי עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה לְעִיל, וְסָבְרֵי דְאִפְשָׁר
לְפַתִּיחַת הַקְּבֵר בְּלֹא דָם **[ג]**: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ מְצוּרַת אָדָם
אֵינוֹ וָלֵד. הַכֹּל מוֹדִים בְּנוֹלָד גּוֹפּוֹ כְּצוּרַת חִיָּה וּפְנֵיו פְּנֵי אָדָם, שֶׁהוּא חָשׁוּב
וָלֵד. גּוֹפּוֹ אָדָם וּפְנֵיו פְּנֵי חִיָּה, הֵרִי הוּא חִיָּה וְאֵין זֶה וָלֵד, דְּבַתֵּר צוּרַת
פְּנִים אֲזַלִּינוּ. לֹא נַחֲלָקוּ אֶלָּא בְּמֵי שְׂקָצַת פְּנֵיו כְּפְנֵי אָדָם, וּקְצַת כְּפְנֵי
בְּהֵמָה, וְאֶפְלוּ רַב פְּנֵיו כְּפְנֵי אָדָם וְעַיִן אַחַת שְׁבָרָא שׁוּ בְּלֵבָד כְּעַיִן שֶׁל
בְּהֵמָה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, כֹּל צוּרַת אָדָם צְרִיכָה, וְכִיּוֹן שֵׁישׁ לוֹ עַיִן כְּבֵהֵמָה
אֵין זֶה וָלֵד. וְרַבְּנֵן סָבְרֵי, כֹּל שֶׁאֵין בּוֹ מְצוּרַת אָדָם כֹּלָל וְאֶפְלוּ מְקַצַּת
צוּרָה אֵין לוֹ, אֵינוֹ וָלֵד. אֲבָל יֵשׁ בּוֹ מְקַצַּת צוּרָה, הֵרִי זֶה וָלֵד. וְהִלְכָה
כְּחֲכָמִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ג]** וּמְרִישָׁא דְכָמִין שַׁעֲרָה כּוּי לֹא שְׂמַעִינָן לֵיהּ, דְּמַעֲטִין נִינְהוּ וְלֹא
שָׂיֵד בְּהוּ פְּתִיחַת הַקְּבֵר. תּוֹסְפוֹת. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[ד]** כְּמִין בְּהֵמָה
כוּי. הוֹאִיל וְשָׁחַר שְׂבַעִין הוּי עֵגֶל בְּבֵהֵמָה כְּשֶׁל אָדָם. אֲבָל דְּדָגִים לֹא עֵגֶל
הוּא. וְהָא דְלֹא תִנִּי נַחֲשׁ דִּהְוָה אֲמִינָא בְּנַחֲשׁ הוּא דְּפִלְיָגִי רַבְּנֵן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי
מֵאִיר, דְּלֹא כְּתִיב בֵּיהּ יְצִירָה, אֲבָל בְּהֵמָה וְחִיָּה לֹא פְּלִיגִי, דְּכְתִיב בְּהוּ יְצִירָה
כְּאָדָם. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַמַּפְלֵת כְּמִין קְלִיפָה כְּמִין שַׁעֲרָה כּוּי: אִם תִּצָּא מִמֶּנָּה זֹאת הַקְּלִיפָה
אִפְשָׁר שֶׁהֵם מֵדָם הַנִּדּוֹת שֶׁנִּתְקַרְשׁ בְּחוּם נִתְחַדֵּשׁ שֵׁם וַיְהִי אִפְשָׁר שֶׁהוּן
קְלִיפּוֹת שַׁחִין וְלַכֵּךְ צוּה שִׁישְׁרוּ בְּמַיִם וּבִיָּאֵר הַשֵּׁם שִׁיְהִיו הַמַּיִם פּוֹשְׁרִין
וַיַּעֲמְדוּ בֵּה כ"ד שָׁעוֹת: וְאִמְרוּ אִם יֵשׁ עִמָּהֶם דָּם טִמְאָה וְאִם לֹא טְהוֹרָה
הִיא סִבְרַת חֲכָמִים הַחוֹלְקִים עַל רַבִּי יְהוּדָה כְּמוֹ שֶׁקֵּדָם: וְכִבְרַת נִתְבָּאֵר בַּשֵּׁם

שאם ילדה מה שגופו גוף בהמה או חיה וצורת פניו צורת אדם הנה לא יחלוק אחד שהוא ולד ואמו טמאה לידה כמו כל יולדת ואם היתה צורת פניו צורת פני בהמה או חיה ושאר גופו גוף אדם הנה אין חולק ג"כ שהוא אינו ולד ואמנם מחלוקת רבי מאיר וחכמים במי שתהיה צורת פניו מסופקת קצתה נוטה לצורת פני אדם וקצתה דמות פני בהמה או חיה רבי מאיר אומר אינו ולד עד שתהיה כל פניו פני אדם וחכ"א מאחר שתהיה מפניו קצת תואר בני אדם הרי זה ולד והוא כוונת אמרם כל שאין בו מצורת האדם אינו ולד אע"פ שהיה נראה מזאת המשנה שרבי מאיר הוא מחמיר וחכמים המקילים אך אמנם נתבאר מסברתם בתוספתא (פ"ד) ומה שזכרתי לך. ולא יסופק בשכלך שהוא נמנע מצד הטבע שילד אדם כל מה שזכרתי פה אבל זה אפשר וכבר העידו יותר מזה וכתבו הפלוסופים מה שהוא זר יותר מכל אלה הענינים הטבעיים כלם הולכין על הרוב ויפול בהם הזרות והפליאה והלכה כחכמים : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ג

הַמִּפְּלֵת שֶׁפִּיר מִלֵּא מִיָּם, מִלֵּא דָם, מִלֵּא
גְּנוּנִים, אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לְוֹלָד. וְאִם הָיָה מְרַקָּם,
תֵּנֵשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקֵבָה :

ר"ע מברטנורה **שפיר**. חתיכה של בשר. ואם יש בה צורת אדם נקרא שפיר מרקם. ואני שמעתי שהוא כשפופרת של ביצה, לפיכך נקרא שפיר : **מלא גנונים**. מלא גנונים הרבה **(ה)**. פרוש אחר, גנונים, תולעים, שחתיכת הבשר חתוכה חתיכות דקות כעין תולעים : **אינה חוששת לוֹלָד**. ואינה טמאה לידה. ואם אין עמהן דם, אינה חוששת אפלו משום נדה : **תשב לזכר ולנקבה**. טמאה שבועים כיוולדת נקבה, ואין לה דם טהר אלא שלשים ושלשה ימים **(ו)** כיוולדת זכר. הואיל ואינו נפר אם זכר אם נקבה, נותנים עליו חמרי זכר וחמרי נקבה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ה) ולכך לא חישנין דלמא ולד הוי ונמות, דאם איתא דנמות, כלה בחד גונא הוי קאי. גמרא : **(ו)** לשון רש"י במשנה דלעיל, וימי טהר כלים לסוף ארבעים : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפלת שפיר מלא מים כו' : כבר ביארנו פעמים רבות ששפיר כולו מבשר. וגנונים הוא מין התולעת כאילו הוא בשר חתוך בתבנית התולעת ומרוקם הוא שיתבאר בו צורת האדם אם יבדוק כפי מה שאפשר. ואמרו אינה חוששת לולד וכן לא תטמא משום נדה ואע"פ שהוא מלא דם כמו שהתבאר בתחילת הפרק : וכוונת תשב לזכר ולנקבה כפי מה שאספר לך וזה שהיא תשאר טמאה י"ד יום כמו יולדת נקבה ואחר זה תטהר ומותרת לבעלה ואם ראתה דם אחר מ' יום לא נחשבהו דם טהור כמו יולדת נקבה אשר כל דם שתראה אחר המ' טמא כמו יולדת זכר אמנם לחומרא מכל צד שמוה כיוולדת נקבה לאסרה על בעלה י"ד יום ושמוה כיוולדת זכר לבלתי יהיה דם טהור (זולת) אחר השלמת מ' יום ושמור הענין ולא נצטרך שנשיבהו בכל מקום וזה הולך על העיקר שספיקא דאורייתא לחומרא : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ד

המפלת סנדל או שליא, תשב לזכר ולנקבה. שליא בבית, הבית טמא. לא שהשליא וולד, אלא שאין שליא בלא וולד. רבי שמעון אומר, נמוק הולד עד שלא יצא :

ר"ע מברטנורה סנדל. חתיכת בשר עשויה כדמות לשון של שור. ומפני שיש לה צורת סנדל קורין לה סנדל. והוא רגיל לבא עם וולד {ז}. ויש מפרשים, סנדל, שנאוי (ולד) [נדל] : שליא. כמין קרום שהולד מנח בתוכה. ותחלתה כחוט של ערב. וכשהיא הולכת ורווחת, רחבה כתרמוס, וחלולה כחצוצרת. ואין שליא פחותה מטפח : הבית טמא. משום אהל המת, דולד הנה בה ומת : נמוק הולד. ונעשה דם ונתערב בדם הלידה ובטל ברב, ואין הבית טמא. ואין הלכה כרבי שמעון {ח} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} כלומר, שרגילות הוא שעם וולד יבא סנדל, אבל אין סנדל שאין עמו וולד, ובשביל סנדל תשב לזכר ולנקבה, דספק זכר וספק נקבה הוא. ואם הולד אחר נקבה, הסנדל לא מעלה ולא מוריד אפלו לימי טהרה. וכי אצטריך תשב לזכר ולנקבה, כגון שהולד השני זכר, דיהבינן לה חמרת טמאה דנקבה בשביל הסנדל, וימי טהר לזכר לחמרא. גמרא : {ח} וכן פסק

הַרְמַבִּיִּים. וְקִשָּׁה הִלְכְתָּא אֲהִלְכְתָּא דְרִישׁ פֶּרֶק ג' דְּבִכּוּרוֹת. וּמְפָל מְקוּם הָרִ"ב
יֵשׁ לוֹמֵר דְּלֹא סְבִירָא לִיהָ שֵׁם כְּהַרְמַבִּיִּים דְּטַעְמָא מְשׁוּם בְּטוּל בְּרַב, אֶלָּא
מְשׁוּם דְּוָלְד הָיָה אֶבֶל נִפְסָד וּמְפִגֵי כֶּן אֵינוֹ נֶכֶר : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפלת סנדל או שליא כו': סנדל צורת לשון שור מבשר וידמה
כסנדל ולכן נקרא סנדל והוא מתהווה עם העובר בקרום אחד ממותרי
הנדות הנוספים על בנין העובר ושליא הוא הקרום אשר יהיה מזרע האיש
ובתוכו הוא העובר ורבי שמעון אומר שכבר נמוק העובר קודם צאת השליא
ואין הלכה כרבי שמעון: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ה

הַמְּפֹלֶת טְמֵטוּם, וְאַנְדְּרוּגִינוּס, תֵּשֵׁב לְזָכָר
וְלִנְקָבָה. טְמֵטוּם וְזָכָר, אַנְדְּרוּגִינוּס וְזָכָר,
תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה. טְמֵטוּם וְנִקְבָּה,
אַנְדְּרוּגִינוּס וְנִקְבָּה, תֵּשֵׁב לְנִקְבָּה בְּלֶבֶד. יֵצֵא
מִחֲתָךְ אוֹ מִסַּרְס, מְשִׁיֵּצָא רַבּוֹ, הָרִי הוּא
כְּיֻלּוּד. יֵצֵא כְּדַרְכּוֹ, עַד שְׂיֵצֵא רֵב רֵאשׁוֹ.
וְאִיזְהוּ רֵב רֵאשׁוֹ, מְשִׁתַּצָּא פְּדֻחָתוֹ :

ר"ע מברטנורה תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה. טְמֵטוּם שְׁבוּעִים כְּנִקְבָּה, וַיְמִי טַהַר
שְׁלָה שְׁלֵשִׁים וּשְׁלֹשָׁה יוֹם בְּלֶבֶד כְּזָכָר : טְמֵטוּם וְזָכָר אַנְדְּרוּגִינוּס וְזָכָר.
כְּגוֹן שְׂיֻלְדָה תְּאוּמִים, אֶחָד טְמֵטוּם אוֹ אַנְדְּרוּגִינוּס, וְהָאֶחָד זָכָר וְדָאִי :
תֵּשֵׁב לְזָכָר וְלִנְקָבָה. וְלֹא אֶמְרִינָן מִדְּהָאִי זָכָר וְדָאִי, הָאִי נִמִּי זָכָר : תֵּשֵׁב
לְנִקְבָּה בְּלֶבֶד. דְּאֶפְלוּ הָוִי טְמֵטוּם זָכָר, בְּתַר נִקְבוֹת אֶזְלִינָן, דְּכָל יְמֵי זָכָר
בֵּין לְטַמְאָה בֵּין לְטַהֲרָה מְבֻלְעִים תּוֹךְ שְׁל נִקְבָּה : מִחֲתָךְ. אֶבְרִים אֶבְרִים :
מִסַּרְס. לְשׁוֹן הַפּוֹךְ הוּא. כְּמוֹ, סַרְס הַמְּקַרָּא וְדַרְשָׁהוּ [בְּבֵא בְּתָרָא קִיט.] :
מְשִׁיֵּצָא רַבּוֹ הָרִי הוּא כְּיֻלּוּד. וְרֵאשׁוֹ כְּרַבּוֹ [ט]. הִלְכָךְ מְשִׁיֵּצָא רֵאשׁוֹ שְׁל
מִחֲתָךְ [י], אֶף עַל פִּי שְׁכָל שְׁאָר הַגּוּף בְּפִנִּים, הָרִי הוּא כְּיֻלּוּד : פְּדֻחָתוֹ.
מְצָחוֹ : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ט} הינו אם לא יצא ממש מהפך וגם לא פדרפו: **{י}** לאו אמחתך דמתניתין קאי, אלא מחתך ויוצא פדרפו. ומתניתין הכי קאמר, יצא מחתך או שלם, וזה וזה מסרס, משיצא רבו הרי הוא כילוד. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפלת טומטום ואנדרוגינוס כו': ידוע הוא שהטומטום והאנדרוגינוס ספק לא ידענו אם הם זכר או נקבה ולכן תשב לזכר ולנקבה וכן אם ילדה תאומים אחד מהם זכר ודאי והאחד טומטום או אנדרוגינוס הנה הוא ג"כ ספק ולא נקבל הוראה באחד אשר הוא זכר ודאי ונאמר מאחר שזה זכר (כך) גם זה כן הטומטום או האנדרוגינוס זכר לפי שהיולדת תאומים הנה לפעמים תלד שני זכרים ולפעמים זכר ונקבה ואם ילדה נקבה ודאית וטומטום תשב לנקבה בלבד על איזה פנים שיהא הטומטום או האנדרוגינוס נקבה היא כאילו ילדה שתי נקבות ואם ילדה זכר הנה ילדה עמו נקבה ודאית יש לה דם טוהר מפני הנקבה עד מלאת פי יום. ואמרו מחותך או מסורס לשונו או שלם מסורס וכוונה זה שאם נחתכו אבריו בתוך הגוף ויצאו אבריו בלי סדר שיצא היד ואחר הרגל ואחר הזרוע וזה מסורס או יצא כפי הסדר וזה מחותך הנה לא יהיה בו תורת יולדת עד שיצא רובו וראשו כרובו ולכן אם יצא הראש מזה המחותך הרי זו כילוד. ופדחתו מצחו: (רמב"ם)

פרק ג - משנה ו

המפלת ואין ידוע מה הוא, תשב לזכר ולנקבה. אין ידוע אם ולד היתה **{יא}** אם לאו, תשב לזכר ולנקבה ולנדה:

ר"ע מברטנורה ואין ידוע מה הוא. אם זכר אם נקבה: תשב לזכר ולנקבה. ימי טהר דזכר, וימי טמאה דנקבה: לזכר ולנקבה ולנדה. כלומר, כשתראה תהא נדה, שאין לה ימי טהר, דשמא לאו ולד הוא. וטובלת לסוף ארבעים כיולדת זכר **{יב}** למאן דאמר טבילה בזמנה מצוה. וטובלת יום ארץ, כגון יולדת זכר שטבילה לסוף שבעה ואינה טהורה לקדש ולמקדש עד מלאת הארבעים, צריכה טבילה אחרת לסוף הארבעים, וזאת נצרכה לטבל לסוף ארבעים יום כיולדת זכר, אף

על פי שאין טבילה זו מועלת לה פלוג, שהרי אינה טהורה לקדש ולמקדש עד מלאת שמונים כיוולדת נקבה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] אם כו'. ובשלא החזקה עברה. דאי בהחזקה, הלך אחר רב נשים, ורב נשים וולד מעליא ילדן. גמרא : [יב] ומשום הכי הוא דתנן לזכר. ובכלהו בבי דלעיל נמי דתנינן לזכר ולנקבה, דינא הכי. אלא דכאן הכרח הר"ב לפרש כן, משום דאי לאו הכי, בתנא נקט לזכר. אבל בגמרא אמרינן, למה הזכר זכר, שאם תראה יום שלשים וארבעה ותחזור ותראה יום ארבעים ואחד תהא מקלקלת עד ארבעים ושמונה כו'. ועין תוספות יום טוב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המפלת ואין ידוע מה הוא כו' : לשון זה המאמר על צד הביאור הוא כן המפלת ואין ידוע אם וולד היה מה שהפילה או לא היה ולד תשב לזכר ולנקבה ולנדה ותאר זה שהיא תשאר שבעת ימים בנדתה כדין כל נדה או יולדת זכר ולא תותר לבעלה עד מלאת לה י"ד יום כדין יולדת נקבה ואם ראתה אחר י"ד יום לא יהיה דם טהור אבל דם טמא כמו אילו לא היתה יולדת אלא נדה לבד ויהיה כל דם שתראה באותם הפ' ימים דם טמא אם דם נדה ואם דם זיבה כפי זמן ראיתה כפי מה שהתבאר וזהו כוונת תשב לנדה שלא יהיה לה דם טהור כלל ובמלאת המ' יום תטבול כאילו יולדת זכר ולא תגע בקדשים כל זה הזמן כמו היולדת ואע"פ שלא ראתה דם ובמלאת פ' תטבול ותביא קרבן יולדת ואז תטהר לאכול בקדשים ואמנם טבלה ביום מ' להיות טבילה בזמנה אם היתה יולדת זכר וזהו כוונת תשב לזכר ולנקבה ולנדה בעת מה שזכר ושמור זה הענין : (רמב"ם)

פרק ג - משנה ז

המפלת ליום ארבעים, אינה חוששת לולד. ליום ארבעים ואחד, תשב לזכר ולנקבה ולנדה. רבי ישמעאל אומר, יום ארבעים ואחד, תשב לזכר ולנדה. יום שמונים ואחד, תשב לזכר ולנקבה ולנדה, שהזכר נגמר

לְאַרְבָּעִים וְאַחַד, וְהִנְקָבָה לְשִׁמוּנִים וְאַחַד.
וְחֻכְמִים אֹמְרִים, אַחַד בְּרִית הַזְּכָר וְאַחַד
בְּרִית הַנְּקֵבָה, זֶה וְזֶה לְאַרְבָּעִים וְאַחַד:

ר"ע מברטנורה **המפלת ליום ארבעים**. לטבילתה: אינה חוששת לולד.
שלא נגמרה יצירתו עד שיכלו כל ארבעים יום: ולנדה. כשתראה, תהא
נדה, דלמא ליכא ולד ואין כאן ימי טהר: **יום ארבעים ואחד תשב לזכר**.
שבועה ימי טמאה. אפלו בלידה יבשתא שאינה נדה. אבל שבועים
דנקבה, אינה יושבת, כדקתני טעמא שיצירת נקבה לשמונים ואחד.
ואין הלכה כרבי ישמעאל: **וחכמים אומרים כו'**. חכמים הינו תנא
קמא, אלא משום דמסתבר טעמיה דרבי ישמעאל **[יג]** טפי מדתנא
קמא, הדר רבי ושנאה בלשון חכמים, לאשמעינן דהלכה כסתם ראשון,
ואף על פי שמחלקת רבי ישמעאל בצדו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יג]** דקא מסייעי ליה קראי, כדאיתא בגמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם **המפלת יום ארבעים כו'**: אמר שאם הפילה יום מי מעת בעילה
אינה חוששת לולד לפי שלא נגמר צורת העובר בזה הזמן אמנם אם הפילה
יום מ"א אשר הוא זמן אפשר שיגמור בו צורת העובר והפילה ולא ידעה
אם ולד הפילה אם לאו תשב לזכר ולנקבה ולנדה ורבי ישמעאל אומר שזאת
המפלת למ"א יום אי אפשר שיהיה מה שהפילה נקבה לפי שתבנית הנקבה
לא תשלם ותגמר עד שיהיו לה פי יום ולכן תשב לזכר ולנדה לבד אמנם אם
הפילה ליום פ"א מעת בעילתה אז תשב לזכר ולנקבה ולנדה אם לא ידעה
מה הפילה אם הוא דם או עובר ואין הלכה כר' ישמעאל: (רמב"ם)

פרק ד - משנה א

בְּנוֹת כּוֹתִים, נְדוֹת מֵעֲרִיסָתוֹ. וְהַכּוֹתִים
מִטְּמָאִים מִשְׁכָּב תַּחְתּוֹן כְּעֶלְיוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהוּ
בוֹעֲלֵי נְדוֹת **[ב]**, וְהוּ יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם וְדָם.
וְאִין חִיבִין עָלֶיהָ עַל בִּיאַת מְקַדָּשׁ, וְאִין שׁוֹרְפִין
עָלֶיהֶם אֶת הַתְּרוּמָה, מִפְּנֵי שֶׁטְּמֵאתוֹן סָפֵק :

ר"ע מברטנורה בְּנוֹת כּוֹתִים נְדוֹת מֵעֲרִיסָתוֹ. מִקְטָנוּתוֹ, כְּשֶׁהוּ מְנַחוֹת
בְּעֲרִיסָה, גָּזְרוּ בְּהוּ רַבֵּן דְּלִיטְמוֹ מִשּׁוּם נְדָה, דְּכַתִּיב (ויקרא טו) וְאִשָּׁה כִּי
תִהְיֶה זָבָה, וְתִנְיָא, אִין לִי אֵלֶּא אִשָּׁה שֶׁהִיא גְדוּלָה, תִּינּוֹקֶת בֵּת יוֹם אֶחָד
לְנְדָה מִנֵּין, תִּלְמוּד לּוֹמֵר וְאִשָּׁה. וְכוֹתִים לֹא דְרָשִׁי אִשָּׁה וְאִשָּׁה, וְכִי חֲזָן
קְטָנוֹת לֹא מִפְּרָשִׁי לְהוּ, הִלְכָּד גָּזְרוּ בְּהוּ רַבֵּן דְּלִיטְמוֹ כְּלָהוּ **[א]**: מִטְּמָאִין
מִשְׁכָּב הַתַּחְתּוֹן כְּעֶלְיוֹן. תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל בּוֹעֵל נְדָה טְמֵא כְּעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב, מָה
עֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב אִינוֹ מִטְּמֵא אֵלֶּא אֶכְלִין וּמִשְׁקִין, אִף תַּחְתּוֹנוֹ שֶׁל בּוֹעֵל נְדָה
אִינוֹ מִטְּמֵא אֵלֶּא אֶכְלִין וּמִשְׁקִין. וְעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב, הוּא הַדְּבָר הַנִּשְׂא עַל
גְּבִי הַזָּב נִפְקָא לָן מִקְרָא דְּאִינוֹ מִטְּמֵא אָדָם וְכֻלִּים אֵלֶּא אֶכְלִים
וּמִשְׁקִים, דְּכַתִּיב (ויקרא טו) וְהִנֵּגַע בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתּוֹ יִטְמָא, מֵאִי
תַּחְתּוֹ, אִילִימָא תַּחְתּוֹ דְּזָב, מְכַל אֲשֶׁר יִגַע בְּמִשְׁכָּבוֹ נִפְקָא, אֵלֶּא הַנוֹגַע
בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה הַזָּב תַּחְתּוֹ יִטְמָא, וּמִדְּלֵא עֲרַבִּינְהוּ וְנִכְתּוּב וְכֹל הַנוֹגַע
בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַּחְתּוֹ וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יִכְבֵּס בְּגָדָיו, וְאִפְסְקִינְהוּ בִּיטְמָא,
מְכַל דְּהֵאִי יִטְמָא לָאוּ בְּאָדָם וְכֻלִּים אִירִי, אֵלֶּא בְּאֶכְלִים וּמִשְׁקִים.
וְכוֹתִים שֶׁהוּ בּוֹעֲלֵי נְדוֹת, מִטְּמָאִים מִשְׁכָּב הַתַּחְתּוֹן שֶׁלְּהוּ אֶכְלִין
וּמִשְׁקִין, אֲבָל לֹא אָדָם וְכֻלִּים, כְּעֶלְיוֹנוֹ שֶׁל זָב שֶׁגַּם הוּא מִטְּמֵא אֶכְלִים
וּמִשְׁקִים לֹא אָדָם וְכֻלִּים. וְכֹל הַדְּבָרִים הַלְלוּ לֹא נֶאמְרוּ אֵלֶּא בְּזִמְן שֶׁהוּ
הַכּוֹתִים מִחֲזִיקִים בַּתּוֹרָה וּמִדְּקָדְקִים בְּהַרְבֵּה מִצּוֹת פִּישְׁרָאֵל. אֲבָל
לְאַחַר שֶׁבְּדָקוּ וּמִצְאוּ לָהֶם כְּדָמוֹת יוֹנָה בְּרֵאשׁ הַר גְּרִיזִים שְׁעוּבָדִים
אוֹתָהּ, עֲשָׂאוּם כְּנִכְרִים גְּמוּרִים לְכֹל דְּבָרֵיהֶם, בֵּין לְעִנְנוֹ טְמֵאָה וְטְהָרָה,
בֵּין לְשָׂאֵר דִּינִים שֶׁבַּתּוֹרָה, אִין הִפְרֵשׁ בֵּינָם לְבֵין הַנִּכְרִים כָּלֵל: וְהוּ
יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם. כְּלוּמֵר, לְפִיכָּד הַכּוֹתִים הֵם בּוֹעֲלֵי נְדוֹת, לְפִי שֶׁהוּ
יוֹשְׁבוֹת עַל כָּל דָּם **[ג]**, דְּכֹל דָּם שְׂרוּאָה בֵּין אָדָם בֵּין יָרֵק יוֹשְׁבַת עָלָיו יְמֵי
נְדוּת, וְזוֹ תִּפְקֵלָה הִיא לָהֶם, שְׂאֵם רוּאָה דָּם יָרֵק הַיּוֹם מִתְחַלֵּת לְמִנּוֹת
מֵהַיּוֹם שְׁבַעַת יְמֵי נְדָה, וְאִם תִּרְאָה בְּאוֹתָם יְמֵי נְדוּת דָּם אָדָם, אִינְהָ
מוֹנָה אֵלֶּא מִיּוֹם רְאִיָּה רֵאשׁוֹנָה, וְאוֹתוֹ דָּם טְהוֹר הִיא, וּמִרְאִיָּה שְׁנִיָּה
הִיא צְרִיכָה לְמִנּוֹת: וְאִין חִיבִין עָלֶיהוּ. הַלּוֹבֵשׁ אוֹ מִתְנַפֵּסָה בְּאוֹתָן בְּגָדִים
וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, פְּטוֹר מִקְרָבָן **[ד]**. אוֹ אִם נִגְעוּ אוֹתָן בְּגָדִים שֶׁל מִשְׁכָּב
שֶׁלְּהוּ בַּתְּרוּמָה, תּוֹלִין: מִפְּנֵי שֶׁטְּמֵאתוֹן סָפֵק. דְּלֹא יִדְעִינוּ אִי נְדָה [היא]

אי לא. ובגמרא פריד אמתניתין מהא דתנן במסכת טהרות פרק ד' (משנה ה) על ששה ספקות שורפין את התרומה, על ספק בגדי עם הארץ, כלומר על בגדי עם הארץ אם נגעו בה, נשרפת, משום שמא טמא היה, והאי כותי נמי תפוק ליה אם נגע משכבו בתרומה, תהא נשרפת, משום דעם הארץ הוא והוי ליה בגדי עם הארץ. ומשני, דמתניתין אירי בכותי שטבל בפנינו ועלה ודרס על בגדיו של חבר כשהוא ערם (ה), או שלבש בגדי חבר, או שהטביל את בגדיו בפניו, באפן דבגדיו של כותי כשהו מדרס לא נגעו בבגדיו של חבר כשדרס עליהן, ואחר כך נגעו בגדיו של חבר שדרס כותי עליהן בתרומה (ו), לא שרפינו תרומה עליהן. דאי משום טמאת עם הארץ, הא טביל ליה. ואי משום בועל נדה, שמא לא בעל בקרוב וכבר עברו ימי טמאתו וסלקא ליה טבילה. ואם תמצא לומר בעל בקרוב, שמא לא היתה אשתו יושבת על דם טמא אלא על דם טהור, והוי ספק ספקא, ואספק ספקא לא שרפינו תרומה: (רי"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] ורבי מאיר הוא דחיש למעוטה. גמרא. משמע דלרבנן טהורות. וקשה, דהא מני להו בשמנה עשר דבר. ויש לומר, דגזרו עליהם שלא יטמעו בהן. והא דלא מוקי מתניתין ככלי עלמא. יש לומר, דמתניתין על כרחך לא סבירא לה טעמא דטמוע אלא משום חשש ראיה כדתני שיושבות על כל דם. ואם תאמר, לרבי מאיר דחיש למעוטה וסבירא ליה כותים גרי אמת הן אם כן הוו נדות מן התורה, ואמאי מני להו בשמנה עשר דבר. ויש לומר, דחזקה שלא ראיתה רגע אחד אחר ההולדה, וסמוך רבא לחזקה זו, והוי הנך דחזו מעוטה דמעוטה. תוספות: **[ב]** שיהם כו'. אטו כלהו בועלי נדות ניהו. בנשואים שנו. גמרא: **[ג]** ואם תאמר, ותפוק ליה שהן נדות מעריסתן. ויש לומר, דהינו דוקא בקטנות, דלא דרשי ואשה, אבל גדולות דמפרשי להו וטבלי לא מטמו, אלא משום דיושבות על כל דם ודם. תוספות: **[ד]** רש"י. וקשה, דהני בגדים כיון דאינם מטמאין לאדם, אם כן ליכא לחיוביה אלא משום מכניס בגדים טמאים למקדש ובהא לא שניד קרבן אלא מלקות לדעת הרמב"ד, ולהרמב"ם רק מכות מרדות וכן פרש רש"י בפרשת אחרי. ונראה לי, משום דבתורת כהנים איתא, אחרים אומרים בכרת, והינו רבי מאיר, ואשמעינן דהכא פטורים. ועין תוספות יום טוב: **[ה]** אבל כשלבש בגדיו שישבה עליהן אשתו נדה (אף על פי שדרס יחף) נעשה אב הטמאה ממשא מדרס, לכך מוקי בערם, דכשפרש מן המדרס לא הוי אלא ראשון ואינו מטמא כלים. תוספות: **[ו]** והא דלא אוקי כגון שנגע הכותי בתרומה. דמתניתין לא אירי בהכי. תוספות. וכלומר, דאמשכב תחתון קאי. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בנות כותים נדות מעריסתן כו': כבר בארנו פעמים רבות שכל מה שבא במשנה מהדינים המיוחדים בבנות כותים היא משנה ראשונה ואמנם היום הזה הם כעובדי כוכבים לכל דבריהם וידוע הוא שהם מקבלים התורה כפי פשוטה ולזה אמרו שהנקבה לא תהיה נדה עד שתבגר לאמרו אשה והקבלה אצלינו שהאשה תטמא בנדה בת יום אחד כמו שיתבאר ולזה הן נדות מעריסתן ועריסה הוא הכלי אשר יבדלו בו הקטנים הנקראין בערב

מה"ר וכבר בארנו מראשון מכלים (מ"ג) שכוונת באורו כבועל נדה שמטמא משכב תחתון כעליון ויהיה תחתונו של בועל כעליונו של זב אשר לא יטמא אדם וכלים כמו שבארנו שם וזה אשר פסק על כל כותי שהוא בועל נדה בתנאי שיהיה נשוא כי הנשים יושבות על כל דם וביאר הש"ס שכוונת זה המאמר שהן יושבות בין הדם הטהור והטמא ויטהרו הכל וכבר התבאר ברביעי מטהרות (מ"ה) שהתרומה נשרפת על ספק ואמרו מפני מה אין שורפין עליהן את התרומה מפני שטומאתה ספק ביאר זה בהש"ס והעמידוהו בכותי ערום שטבל בפנינו ודרס על בגדי חבר שאם נגעה התרומה באלה בגדים לא תשרף לפי שהם תרתי ספיקות הספק הראשון אם בעל אשתו בקרוב אם לא ואם תמצא לומר בקרוב ספק שהיא יושבת על דם טמא או על דם טהור והעיקר אצלינו על ספק ספיקא לא שרפינן את התרומה ואמנם התנינו בו שיהיה טובל בפנינו ודורס על הכלים והוא ערום לפי ששורפין את התרומה על טומאת עם הארץ לפי שהם מדרס כמו שבארנו בחגיגה ובטהרות ואילו לא יטבול בפנינו יחוייב שתשרף תרומה על מגעו דלא יהא אלא עם הארץ : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ב

בְּנוֹת צְדוּקִין, בְּזִמְן שְׁנֵהֲגוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן, הָרִי הֵן כְּכוֹתִיּוֹת. פִּרְשׁוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, הָרִי הֵן כְּיִשְׂרָאֵלִית. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, לְעוֹלָם הֵן כְּיִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁיִּפְרְשׁוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי אֲבוֹתֵיהֶן :

ר"ע מברטנורה פִּרְשׁוּ לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי הֵן כְּיִשְׂרָאֵלִית. אָבֵל סֵתְמָא, הָרִי הֵן כְּכוֹתִיּוֹת {ז} : רַבִּי יוֹסִי אָמַר לְעוֹלָם הֵן כְּיִשְׂרָאֵל. וְסֵתְמָא הֵן כְּיִשְׂרָאֵלִית. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} מְדַאֲמַר רַבִּי יוֹסִי לְעוֹלָם הֵם כְּיִשְׂרָאֵל, מְכַלֵּל דְלִתְנָא קַמָּא סֵתְמָא הֵן כְּכוֹתִיּוֹת. גְּמָרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בנות הצדוקין בזמן שנהגו ללכת כו': רבי יוסי סובר שסתם צדוקית כישראלית ותנא קמא אומר סתמן ככותיות ואין הלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ג

דַּם נְכָרִית וְדַם טְהוֹרָה שֶׁל מְצַרְעֵת, בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִים. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, כְּרִקָּה וּכְמִימֵי רְגֵלֶיהָ. דַּם יוֹלֶדֶת שֶׁלֹּא טְבְּלָה, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, כְּרִקָּה וּכְמִימֵי רְגֵלֶיהָ. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ. וּמוֹדִים בְּיוֹלֶדֶת בְּזוֹב, שֶׁהִיא מְטַמֵּאָה לַח וְיָבֵשׁ:

ר"ע מברטנורה דַּם נְכָרִית בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין. וְאַף עַל גַּב דְּבִרְקָה וּבְמִימֵי רְגֵלֶיהָ מוֹדוּ בֵּית שְׁמַאי דְרַבְּנָן גְּזָרוּ **[ח]** עֲלֵיהֶן לְהִיּוֹת כְּזָבִין לְכָל דְּבִרְיָהוֹן **[ט]**, אֶפְלוּ הֵכִי דְמָה טְהוֹר, דְּשִׁירוּ בֵּה רַבְּנָן לְמַהוּי הַפִּירָא **[י]** דְּטַמְאָתוֹן דְּרַבְּנָן, כִּי הֵיכִי דְלֹא לְשַׁרְפוּ עֲלֵיהוּ תְרוּמָה וְקִדְשִׁים: וְדַם טְהוֹר שֶׁל מְצַרְעֵת. וְאַף עַל גַּב דְּמַעֲיָנוֹת שֶׁל מְצַרְעֵת כְּגוֹן רִקָּה וּמִימֵי רְגֵלֶיהָ הוּוּ אַב הַטַּמְאָה כְּשֶׁל זָב, אֶפְלוּ הֵכִי דַם טְהוֹר שֶׁלֹּא טְהוֹר, דְּלֹאוּ מַעֲנָן הוּוּ, דְּדוּמְיָא דְרַק בְּעֵינָן שְׁמַתְעַגְל וְיוֹצֵא **[יא]**: כְּרִקָּה וּכְמִימֵי רְגֵלֶיהָ. דְּמְטַמְאִין לַחִין וְאִין מְטַמְאִין יָבֵשׁוּ. וְהַדְּ הִיפְרָא הוּוּ דְעֵבוֹד גַּבֵּי דַם הַנְּכָרִית דְּמְטַמְא מְדְרַבְּנָן שְׁגָזְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁיֵהוּ כְּזָבִים לְכָל דְּבִרְיָהוֹן, דְּאֵלוּ דִישְׁרָאֵלִית מְטַמֵּא לַח וְיָבֵשׁ, וְדַנְכָרִית לַח וְלֹא יָבֵשׁ, כְּרִקָּה וּכְמִימֵי רְגֵלֶיהָ דְאִין מְטַמְאִין יָבֵשׁוּ. וְדַם טְהוֹר שֶׁל מְצַרְעֵת נְמִי, אֵף עַל גַּב דְּדַם לָאוּ מַעֲנָן הוּוּ, דִּין מַעֲנָן אֵית לִיה, דְּרַחֲמֵנָא רַבִּיהָ מְקַרָּא דְכְּתִיב לְזָכַר, לְרַבּוֹת מְצַרְע לְמַעֲיָנוֹתָיו, וְלִנְקָבָה, לְרַבּוֹת מְצַרְעֵת לְמַעֲיָנוֹתֶיהָ, וְאֶמְרִין מַעֲיָנוֹתֶיהָ דְמַאי, אֵילִימָא שְׁאָר מַעֲיָנוֹתֶיהָ כְּגוֹן רִקָּה וּמִימֵי רְגֵלֶיהָ דְאֵתוּ מְזָב דְכְּתִיב בֵּיה וְכִי יֵרַק הַזָּב, וּמִנִּיהָ נִפְקִי שְׁאָר מַעֲיָנוֹת, מְזָכַר נִפְקָא, דְכִיּוֹן דְאֶתְרַבֵּי מְצַרְע לְמַעֲיָנוֹתָיו, אֶתְרַבֵּי מְצַרְעֵת לְכָל מַעֲיָנוֹתֶיהָ דְאֵיכָא דְכּוֹתִיחוּ בְּזָכַר, אֶלֹא לְדְמָה דְלִיתֶיהָ בְּזָכַר, וְכִיּוֹן דְרַבִּיהָ רַחֲמֵנָא לְדְמָה שְׁיֵהָא כְּרִקָּה וּכְמִימֵי רְגֵלֶיהָ, אִם כּוֹ מַה רִקָּה וּמִימֵי רְגֵלֶיהָ מְטַמְאִין לַחִין

וְאִין מְטַמְּאִין יְבֻשִׁים, אָף דְּמָה כֵּן: דִּם הַיּוֹלְדָת. שְׁעָבְרוּ שְׁבַעַת יָמֵי טַמְּאָת לַיְדָה וְלֹא טַבְּלָה: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים כְּרֻקָּה וּכְמִימֵי רַגְלֶיהָ. מְטַמְּא לַח וְאִינוּ מְטַמְּא יָבֵשׁ. וְאָף עַל גַּב דְּדָם טַהַר הוּא, דְּבִיּוֹמֵי תְּלָה רַחֲמָנָא וְהָא מְלוֹ, וְלִיכָא לְטַמּוּיָה נְמִי מְשׁוּם מַעֲנֵן דְּהָא אִין מְתַעַגְל וְיוֹצֵא, אֶפְלוּ הֵכִי רַבְּנֵן גְּזוּר טַמְּאָה עֲלֶיהָ, הוֹאִיל וְלֹא טַבְּלָה וְטַמְּאָה הִיא, גְּזָרָה אַחַר שְׁבַעָה אֲטוּ תוֹךְ שְׁבַעָה. וּמִיָּהוּ לֹא גְזוּר שְׁיִטְמָא לַח וְיָבֵשׁ כְּלַפְנֵי שְׁבַעָה, כִּי הֵיכִי דְלַהּוֹי לִיהַּ הִפְיָרָא דְלִידַע דְּטַמְּאָתוֹ דְּרַבְּנֵן [יב]: וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מְטַמְּא לַח וְיָבֵשׁ. דְּטַמְּאָתוֹ מִן הַתּוֹרָה כָּל זְמַן שְׁלֹא טַבְּלָה. דְּסַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל בְּיוֹמֵי וְטַבְּלָה תְּלָה רַחֲמָנָא, וְכָל זְמַן שְׁלֹא טַבְּלָה, הָרִי דְּמָה לְאַחַר שְׁבַעָה כְּלַפְנֵי שְׁבַעָה: וּמוֹדִים בְּיוֹלְדָת בְּזוֹב. אִם בְּעַת לִדְתָּהּ הִיְתָה זָבָה שְׁהִיא צְרִיכָה לְסַפֵּר שְׁבַעָה נְקִיִּים קִדְּם שְׁתַּטְּהַר, וְיִלְדָה וְלֹא סְפָרָה, מוֹדִים בֵּית שְׁמַאי לְבֵית הַלֵּל שְׁדְּמָה טַמְּא לַח וְיָבֵשׁ אָף עַל פִּי שְׁעָבְרוּ שְׁבַעַת יָמֵי לַיְדָה לְזָכַר וּשְׁבוּעִים לְנִקְבָּה, שְׁדְּמָה שֶׁל זָבָה לְעוֹלָם הוּא בְּטַמְּאָתוֹ מִן הַתּוֹרָה עַד שְׁתַּסְפֵּר שְׁבַעָה נְקִיִּים [יג]: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [ח] דְּדַבֵּר תּוֹרָה אִין מְטַמְּאִין, דְּכַתִּיב בְּנִי יִשְׂרָאֵל. גְּמָרָא: [ט] שְׁלֹא יְהִיא תִינּוֹק יִשְׂרָאֵל רְגִיל אֶצְלוּ בְּמִשְׁכַּב זְכוּר. רִשְׁיִי: [י] וְלֹא עֲבָדוּ הִיפְיָרָא בְּרֻקָּה וּמִימֵי רַגְלֶיהָ, מְשׁוּם דְּהֵן שְׁכִיחִין גְּזָרוּ בְּהוּ טַמְּאָה, אֲבָל דְּמָה לֹא שְׁכִיחַ. גְּמָרָא: [יא] לְאַפּוֹקֵי דָם, בֵּין טַמְּא בֵּין טַהוֹר, נוֹטָף וְיוֹצֵא רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן. רִשְׁיִי: [יב] וּבְדָם נְכָרִית מְטַהְרֵי לְגַמְרֵי, דְּלֹא לִיתוּ לְחַלֵּק נְמִי בְּשַׁל תּוֹרָה. אֲבָל בְּדָם טַהַר, כִּינֵן דְּעָבְרוּ יָמֵי לִידְתָּהּ הַכֵּל יוֹדְעִין דְּדָם טַהַר הוּא. גְּמָרָא וְרִשְׁיִי: [יג] אֲבָל סְפָרָה וְלֹא טַבְּלָה, בֵּית שְׁמַאי לְשִׁיטְתָן וּבֵית הַלֵּל לְשִׁיטְתָן. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם דָּם נְכָרִית וְדָם טַהַר שֶׁל מְצוּרַת כּוֹ: כִּבְר בְּאֵרְנוּ בַּפְתִּיחַת זֶה הַסֵּפֶר שֶׁהַעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים לֹא יִטְמְאוּ בְּשׁוּם פְּנִים מֵאוֹפְנֵי הַטּוֹמָאָה מִן הַתּוֹרָה וּמִדְּרַבְּנֵן גְּזָרוּ עֲלֵיהֶן שִׁיחִיו כּוֹזְבִין לְכָל דְּבִרְיָהֶן שֶׁהֵן זָבִין מִדְּרַבְּנֵן: בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין דָּם הַעוֹבְדֵת כּוֹכְבִים בְּדִין תּוֹרָה וּיְשִׁימוּ הַגְּזִירָה כְּרוֹקָה וּכְמִימֵי רַגְלֵיהָ אֲשֶׁר הֵם נִמְצְאִים תָּמִיד וְעָשׂוּ זֶה לְהוֹדִיעַ שְׁטוּמָאָתָן מִדְּרַבְּנֵן וְלִזְהַר דְּמִן טַהוֹר וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שֶׁאִם שָׁמְנוּ דְּמָה ר"ל דָּם נְדוּתָה כְּרוֹקָה וּמִימֵי רַגְלֵיהָ נוֹדַע שֶׁהַכֵּל מִדְּרַבְּנֵן. וְכוּוֹנֵת כְּרוֹקָה לַח וְלֹא יִטְמָא יָבֵשׁ וְאִין דָּם נִדָּה הָאֵמֶתִי אֲבָל יִטְמָא לַח וְיָבֵשׁ כִּמוֹ שִׁיתְבָּאָר בְּשֵׁי מִזְאֵת הַמְּסַכְתָּא דָּם טַהַר שֶׁל מְצוּרַת הוּא הַדָּם אֲשֶׁר תִּרְאֶהוּ הָאֵשֶׁה הַיּוֹלְדָת אַחַר שְׁבַעָה לְזָכַר וּי"ד לְנִקְבָּה אִם תִּהְיֶה מְצוּרַת וּסְבַת מַחְלוּקַת ב"ש וּב"ה בְּדָם טַהַר שֶׁל מְצוּרַת יֵאָרִיךְ בִּיאוֹרָן וְזֶה יוֹתֵר דּוֹמָה בְּעִיּוֹן הַש"ס מִלְּזָכוֹר זֶה בְּחִיבוּרֵינוּ: וְדָם יוֹלְדָת שֶׁלֹּא טַבְּלָה הוּא הַדָּם שֶׁתִּרְאֶה אַחַר ז' לְזָכַר וְאַחַר י"ד לְנִקְבָּה אִם לֹא טַבְּלָה לִיל שְׁמִינִי אוֹ לִיל ט"ו לְפִי שֶׁהִיא אֵילוּ טַבְּלָה הִיא דָּם טַהוֹר כִּמוֹ שְׁבֹא בְּפִסּוֹק שֶׁקִּרְאָה דְּמִי טַהַר וְאִם לֹא טַבְּלָה אָמַר ב"ה שֶׁלֹּא תִפְרַד מִטּוֹמָאָת נִדָּה בְּשׁוּם פְּנִים לְכֵן תִּטְמָא לַח וְיָבֵשׁ כְּדָם נִדָּה וּבֵית שְׁמַאי אוֹמְרִים אִמְנָם תּוֹעֵלֶת הַטַּבְּלָה לְהַתִּירָה לְבַעֲלָה וּמַעַת שֶׁנִּשְׁלַם זְמַן הַנִּדָּה נִתְפָּרָקָה מִן הַנְּדוּת וְאֵפִילוּ לֹא תִטְבּוֹל וְלֹא תִהְיֶה דָּם נִדָּה אֲבָל יְהִיָּה דִּינוֹ כְּדִין רוֹק נִדָּה וּמִימֵי רַגְלֵיהָ אֲשֶׁר מְטַמְּאִין לַחִין וְאִין מְטַמְּאִין יָבֵשִׁין וְדַע שֶׁאִם יִלְדָה וְהִיא זָבָה ר"ל שְׁשֵׁבָה זָבָה וְאִז תִּלְד וְזֹאת הִיא הַנְּקִרָאָת יוֹלְדוֹת

בזוב והשלימה ז' לזכר וי"ד לנקבה וספרה ז' נקיים אחר זה כדין כל זבה ואחר ראתה דם אחר זה והיא לא תטהר ליל ח' מהימים הנקיים הנה ב"ש וב"ה נשארים בה על מחלוקתם ב"ש אומרים שנשלמו ז' נקיים ואע"ג שלא טבלה נבדלת מן הזיבה וב"ה אומרים שלא תפרד אם לא טבלה ואמנם הסכימו ביולדת בזוב שלא ספרה ז' נקיים ולא טבלה וכן התבאר בהש"ס: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ד

המקשה, נדה. קשתה שלשה ימים בתוך אחד עשר יום ושפתה מעת לעת וילדה, הרי זו יולדת בזוב, דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר, לילה ויום {יד}, כליילי שבת ויומו. ששפתה מן הצער, ולא מן הדם:

ר"ע מברטנורה המקשה נדה. הכי קאמר, המקשה בלידתה בימי נדתה וראתה דם בהקשותה, הרי היא נדה, דלא טהרה תורה לדם קשי אלא באחד עשר יום של ימי זיבה, אבל בימים של נדה לא טהריה רחמנא: **קשתה**. מחמת ולד שלשה ימים בתוך אחד עשר יום של ימי זיבה וראתה כל שלשה ימים רצופים: **ושפתה**. שעמדה בשפי ובנחת מחבליה מעת לעת ברביעי: **וילדה**. אגלאי מלתא דדמים שראתה לא באו מחמת ולד, הלכך הרי זו יולדת בזוב. אבל אם לא שפתה סמוך ללדתה, כל דמים שראתה, מחמת ולד הוא, ורחמנא טהרינהו מזיבה, דכתיב זוב דמה, דמה מחמת עצמה ולא דמה מחמת ולד: **לילה ויום**. דאם שפתה בחצי יום שלישי וילדה בחצי יום רביעי, דשפתה מעת לעת, אין זה שפי, אלא אם כן שפתה לילה ויום של אחר הלילה: **כליילי שבת ויומו**. והלכה כרבי אליעזר: **ששפתה מן הצער**. כלומר ושפתה זו שאמרנו, אם שפתה מן הצער אף על פי שלא שפתה מן הדם, הוי שפי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יד} לילה ויום. הכי קים ליה לרבי יהושע. תוספות: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המקשה נדה קשתה שלשה ימים כו': תצטרך זאת ההלכה אל העיקרים כבר נתבאר קצתם פעמים רבות אך אבארם כולם פה וזה שאשה אם ראתה דם ג' ימים רצופים בלא עת נדתה הנה היא תהיה זבה והוא אמרו יתברך ואשה כי תזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה ואמרו מיעוט ימים שנים רבים שלשה אמנם אם ראתה האשה דם בעת נדתה בין שתראה יום אחד או ז' כולם הנה היא נדה לבד ולא תהיה טמאה זולת (אורך) * [אותן] השבעה והוא אמרו יתברך ז' ימים תהיה בנדתה ובליל השמיני תטבול ותותר לבעלה ותטהר ואמר יתברך או כי תזוב על נדתה הוא שתחבר הזיבה בנדות ולא תהיה ביניהם טהרה כגון שהתחיל הזיבה ביום השמיני מתחלת הנדות וימשוך ג' ימים וזהו אשר יקראוהו סמוך לנדתה ובאה הקבלה שפחות זמן שתהיה בין ווסת לווסת י"א יום והוא אמרו בכל מקום י"א יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני ואם השלימה האשה ז' ימי נדה וראתה בי"א יום אשר אחריהן ג' ימים רצופים והיתה זבה ומן העיקר אצלינו ג"כ שאם ראתה דם ג' ימים או יותר רצופים מחמת ולד הנה היא טהורה ואע"פ שראתה באלה הי"א יום וכן בא הקבלה בזה מחמת עצמה ולא מחמת ולד :

ומקשה היא היולדת אם אחזה החבלים והזלת הדם ויש מן הנשים שיתחיל הקושי קודם הלידה ימים רבים ומהם מי שיאחזם שעות לבד קודם הלידה :

וביאור שפתה מנוחה ושלוש מאלה המקרים : ואמר בזאת המשנה שההרהר אם אחזזה צירים ויגר דמה תהיה נדה מפני זה הדם ובתנאי שיהיה הגרת זה הדם בעת נדתה ר"ל בעת המורגל אצלה שתהיה נדה בו אמנם אם היה הגרת זה הדם אשר הוא מחמת קושי בלא עת נדתה הנה היא טהורה וכן התבאר בהש"ס ואם התמיד הגרת דמה שלשה ימים רצופין ויהיה זה בלא עת נדתה כמו שזכרנו ר"ל באמצע הי"א יום ואחר נסתלק ממנה הקושי כ"ד שעות תהיה נדה לפי שבהסתלקות הקושי ידענו שזה הדם אשר ירד ממנה הוא דם נדה שאינו מחמת ולד לפי שאילו היה מחמת ולד לא נסתלקו ממנה החבלים עד שתלד ואם שבו אליה הצירים והחבלים אחר כ"ד שעות ותלד הרי זו כיוולדת בזוב ור' יהושע אומר עד שיסתלקו ממנה החבלים. לילה ויום כליל שבת ויומו ר"ל שיקדם הלילה ליום שאם נסתלקו ממנה

החבלים בתחלת השעה מן היום האחד על דרך משל אצל רבי אליעזר אם תעמוד בריאה עד תחלת שעה ראשונה מן היום תשוב זבה ואצל רבי יהושע עד שתמיד בריאותה עד תחלת ליל ג' ואז תשוב זבה :

ואמרו ששפתה מן הצער ולא מן הדם כונתו היא אע"פ ששפתה מן הצער לבד ונשאר הדם ילקה שהיא זבה (ואחר) ולא נאמר מעת שנשאר הדם היורד עד עת הלידה זה הדם כולו מחמת ולד הוא וזה אשר לא תרגיש בצירה ושפתה מן הצער אמנם הוא לחולשת הכח ולא תהיה זבה הודיענו שאין הענין כך אבל מעת שנסתלקו החבלים הזמן הנזכר ידענו שזה הדם הקודם מחמת עצמה ולא מחמת ולד אמנם אם ראתה ג' ימים בתוך י"א יום כמו שזכרנו ואחר שנסתלקו החבלים ונפסק הדם הזמן הנזכר והוא מעת לעת לרבי אליעזר (אומר) ולילה ויום לרבי יהושע אל זה רמז מפני שהיא זבה והוא מבואר לא יצטרך דבור וכך אם קשתה ב' ימים וביום הג' שפתה מן הצער מעת לעת ונסתלקו הצירים ונשאר הדם שזבה בזה היום מהמנוחה מהצירים הנה היא ג"כ זבה ואע"פ שהדם נתחבר שתיתנו עד הלידה והלכה כרבי אליעזר : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ה

כִּמָּה הוּא קְשׁוּיָה. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, אֶפְלוּ אַרְבָּעִים וְחֲמִשִּׁים **[טו]** יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, דִּיָּה חֲדָשָׁה. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, אִין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת **[יז]** :

ר"ע מברטנורה כִּמָּה הוּא קְשׁוּיָה. דְּלֹא אֶתְיָא לִידֵי זִיבָה בְּכָל דְּמִים שְׁתַּרְיָא : אֶפְלוּ אַרְבָּעִים וְחֲמִשִּׁים יוֹם. אִם לֹא שְׁפָתָה יוֹם אֶחָד סְמוּךְ לְלִידָה, לֹא אֶתְיָא לִידֵי זִיבָה וְלֹא הוּיָא יוֹלְדָת בְּזוּב **[טו]** : דִּיָּה חֲדָשָׁה. דִּיָּה אִם נִטְהַר אֶת הַקְּשִׁי חֲדָשׁ אֶחָד, דְּהֵינּוּ חֲדָשׁ תְּשִׁיעִי. אֲבָל קְשָׁתָה שְׁלִשָּׁה בְּתוּךְ אֶחָד עֶשֶׂר יָמֵי זִיבָה בְּחֲדָשׁ שְׁמִינִי וְאֶפְלוּ קְשָׁתָה וְהוֹלְכָת כָּל תְּשִׁיעִי, הָרִי זֹו יוֹלְדָת בְּזוּב מִחֲמַת שְׁלִשָּׁה יָמִים שֶׁל שְׁמִינִי : אִין קְשׁוּי יוֹתֵר מִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. שְׂאִם קְשָׁתָה וְרִאֲתָה שְׁלִשָּׁה יָמִים קִדָּם שְׁתֵּי

שַׁבָּתוֹת וְהִיְתָה מִקְשָׁה וְהוֹלֵקֶת כָּל הַשַּׁבָּתוֹת אַחֲרֵי כֵן, הָרִי זוּ יוֹלְדֶת בְּזוֹב מַחֲמַת שְׁלֶשָׁה יָמִים שֶׁהָיוּ קֹדֶם הַשְּׁתֵי שַׁבָּתוֹת. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} וחמשים. הַשְּׁתֵּי חֲמֵשִׁים, אַרְבָּעִים מִבְּעֵיָא. לֹא קִשְׂיָא, כָּאֵן לְבְרִיאָה (אַרְבָּעִים), כָּאֵן לְחוֹלָה (חֲמֵשִׁים) : {טו} הֵינּוּ כְּשֶׁלֶּדְתָהּ הִיְתָה בִּימֵי זִיבָה. אֲבָל כִּי שָׁלְמוּ יָמֵי זִיבָה וּמָטוּ יָמֵי נְדוּת וְיִלְדָה, טְמֵאָה נִדְּחָה. גְּמָרָא וְרִשְׁיִי : {יז} **מִשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.** בְּגְמָרָא יִלְפִינָן מִקְרָא. וּמִיָּרִי שֶׁהִתְחִילָה בִּימֵי זִיבָה. מִגִּיד מִשְׁנָה : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כמה הוא קישוייה ר' מאיר אומר כו' : אמרו כמה הוא קישוייה ירצה בו ואם יתמיד הגרת הדם והחבלים זמן ארוך והגיע זה עד הלידה כמה זה הזמן אשר אם יתמיד בו הגרת הדם עם החבלים יחשב זה מחמת ולד ולא תהיה נדה אחר שהשיגו הכאבים הלידה ולא שפתה א"ר יוסי שרוב מה שיהיה שניחסהו אל הלידה י"ד יום קודם הלידה אמנם אם אחזה הגרת דם והחבלים קודם הלידה בבי' יום על דרך משל ונשארו הכאבים כל השני ימים ולא שפתה כלל הנה היא זבה והיא יולדת בזוב לפי שכל מה שראתה מן הדם כל הששה ימים אשר לפני שתי שבתות הסמוכין ללידה אינו מחמת ולד והלכה כר' שמעון : (רמב"ם)

פרק ד - משנה ו

הַמְקַשָּׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנִים שָׁל נִקְבָּה, כָּל דָּמִים שֶׁהָיָא רוֹאָה, טְהוּרִים, עַד שֶׁיֵּצֵא הַנֶּלֶד {יח}. וְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר מְטַמֵּא. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֶלְיעֶזֶר, וַיֵּמָר בְּמָקוֹם שֶׁחָמִיר בְּדָם הַשֹּׁפֵי, הֵקֵל בְּדָם הַקָּשִׁי, מְקוֹם שֶׁהֵקֵל בְּדָם הַשֹּׁפֵי, אֵינּוּ דִין {יט} שֶׁנִּקְל בְּדָם הַקָּשִׁי. אָמַר לָהֶן, דִּין לָבֵא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת כְּנִדּוֹן {כ}, מִמָּה הֵקֵל עָלֶיהָ, מְטַמֵּאת זִיבָה, אֲבָל טְמֵאָה טְמֵאת נִדְּחָה :

ר"ע מברטנורה **המקשה בתוך שמונים של נקבה**. כגון ששמשוה לאחר ארבעה עשר של ימי לידה ונתעברה והפילה בתוך שמונים: **כל דמים שהיא רואה טהורים**. דכל תוך מלאת הוי דם טהור: **ורבי אליעזר מטמא**. נדה, דכיון דבקשי בא לאו דם טהר הוא אלא מחמת ולד שבמעיה, ומזיבה הוא דטהריה רחמנא לקשוי, ולא מנדה: **שהחמיר בדם השפי**. כגון שאר יולדת שרואה שלשה בשפי וילדה, הרי זו יולדת בזוב: **הקל בדם הקשי**. לטהרה מזיבה: **מקום שהקל בדם השפי**. לטהרה מכל טמאה, כגון תוך מלאת: **אינו דין שנקל בדם הקשי**. לטהרו מכל טמאות ואפלו מנדה: **דיו לבא מן הדין**. כגון קשי של תוך מלאת שאתם למדים מקשי של עלמא, דיו להיות כנדון כקשי דעלמא, מה קשי דעלמא טמא בנדה, אף קשי דתוך מלאת טמא בנדה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(יח) שיצא כו'**. יצא, טמאה לידה. רש"י: **(יט) ומה כו'**. ואם תאמר, בלא קל וחומר תפוק ליה, דקשי לא גרע משפי. ויש לומר דרבי אליעזר דריש וטהרה ממקור דמיה, מחמת עצמה ולא מחמת ולד, כדאיתא בגמרא, לך צריך קל וחומר. תוספות. ועין תוספות יום טוב: **(כ) דיו כו'**. ורבינו דרשי, תשב, ישיבה אחת לכלן. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם המקשה בתוך שמונים לנקבה כו': כבר ידעת שיולדת נקבה מותרת לבעלה אחר י"ד יום ואפשר שתהר ותפיל באמצע פי יום. מקום שהחמיר בדם השופי הוא י"א יום שבין נדה לנדה אשר קדם ביאורו לפי שהיא אם ראתה בהם דם נדה שלא מחמת ולד ג' ימים תהיה זבה ואם ראתה בהם דם הקושי תהיה טהורה כפי מה שקדם ביאורו. מקום שהקל בדם השופי הוא ששים יום וששה ימים של נקבה אשר כל דם שתראה בהם טהור אע"פ שהוא מחמת עצמה אינו דין שנקל בדם הקושי ויהיה ג"כ טהור וכבר בארנו שדם השופי הוא אשר ירד מבלי ציר וחבל ודם הקושי הוא אותו אשר ירד עם צירים וחבלים א"ר אליעזר דיו לבא מן הדין להיות כנדון כמו שהמקשה בזולת ימי טוהר נדה ודם נדה יחשב זה דם הקושי ג"כ מקשה בתוך ימי טוהר וכבר בארנו בשני מבבא קמא שאין אחד חולק בזה העיקר אשר הוא דיו לבא מן הדין להיות כנדון אך תאמר רבי אליעזר שהמקשה נדה אינה בכלל עליו לפי שכבר בארנו במה שקדם שהמקשה בעת נדתה לבד הוא אשר תהיה נדה אמנם אם קשתה בתוך י"א יום הנה היא טהורה ואפי' טומאת נדה אין עליה ולכן תהיה ג"כ טהורה ודמיה טהורין אם קשתה בימי טהרה של נקבה ויהיה הבא מן הדין כנדון לפי שסברת רבי אליעזר שאמר היא נדה אם קשתה בתוך י"א יום יחוייב שתהא טמאה טומאת נדה אם קשתה בתוך פי יום של נקבה כמו שזכר פה ואין הלכה כר' אליעזר: (רמב"ם)

פרק ד - משנה ז

כָּל אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה. יִשְׁבֶּה לָּהּ
וְלֹא בְדָקָה, שְׂגָגָה, נְאֻנְסָה, הִזְיָדָה וְלֹא בְדָקָה,
טְהוֹרָה. הִגִּיעַ שְׁעַת וְסִתָּה וְלֹא בְדָקָה, הָרִי זֹ
טְמֵאָה. רַבִּי מֵאִיר אָמַר, אִם הִיָּתָה בְּמַחְבֵּא
וְהִגִּיעַ שְׁעַת וְסִתָּה, וְלֹא בְדָקָה, הָרִי זֹ טְהוֹרָה,
מִפְּנֵי שֶׁחֲרָדָה מְסַלְקַת אֶת הַדָּמִים. אָבֵל יָמֵי
הַזָּב וְהַזָּבָה וְשׁוֹמְרֵת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם, הָרִי אֵלּוּ
בְּחֻזְקַת טְמֵאָה :

ר"ע מברטנורה **כל אחד עשר יום.** שאחר שבעת ימי נדה: **בְּחֻזְקַת טְהוֹרָה.**
ואינה צריכה לבדק עצמה **{כא}**. דהלכה למנשה מסיני שאין בין נדה
לנדה פחות מאחד עשר יום: **יִשְׁבֶּה לָּהּ וְלֹא בְדָקָה.** מתניתין חסורי
מחסרא והכי קתני, בימי נדתה בעיא בדיקה. ישבה ולא בדקה, שגגה,
נאנסה, הזיזה ולא בדקה, טהורה: **הִגִּיעַ שְׁעַת וְסִתָּה וְלֹא בְדָקָה.** אף
על פי שבדקה אחר כך ומצאה טהורה, הואיל ולא בדקה בשעת וסתה,
טמאה **{כב}**, דארח בזמנו בא: **בְּמַחְבֵּא.** מחמת לסטים או חיל שפא
לעיר. ואין הלכה כרבי מאיר: **אָבֵל יָמֵי הַזָּב וְהַזָּבָה.** שבעת ימים נקיים
שצריכים לספר: **וְשׁוֹמְרֵת יוֹם.** כגון הרואה יום אחד או שני ימים בימי
זיבתה, אינה סופרת אלא יום אחד בנקיות, וטובלת לערב **{כג}** וטהורה
לבעלה: **הָרִי אֵלּוּ בְּחֻזְקַת טְמֵאָה.** כיון שנפתח מעינה וראתה היום, אף
על גב דתווד אחד עשר היא, הויא למחר בחזקת טמאה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כא}** שחרית וערבית. רש"י: **{כב}** דוסתות דאורייתא. ומיהו
להלכה פסקינו דוסתות דרבנן, וכשמצאה טהורה, טהורה. ועין תוספות יום
טוב: **{כג}** לאו דוקא. דמשתניח החמה טובלת. אלא ברגיל והנה קאמר: (עיקר
תוי"ט).

רמב"ם כל אחד עשר יום בחזקת טהרה כו': אלו הי"א יום הם אותם אשר
בין נדה לנדה אשר הם הלכה למשה מסיני כמו שזכרנו ואמרנו שהיא בהן
בחזקת טהרה כוונתם שהיא אינה קובעת וסת באלה הי"א יום בשום פנים
לפי שהוא הזמן היותר קצר שיהיה בין נדה לנדה אמנם אחר י"א הנה

אפשר שתקבע לה וסת ולכן יחוייב (אלה) * [אליה] שתבדוק את עצמה תמיד אחר הי"א יום אע"פ שזה בזולת עתה הידוע כמו שאמרנו במה שקדם אע"פ שאמרו דיין שעתן צריכה להיות בודקת ואם ישבה ולא בדקה אחר הי"א יום בין שהיא בטלה הבדיקה באונס או בשגגה או בזדון הנה היא טהורה ואם הגיע שעת ווסתה ולא בדקה ואחר זה בדקה ואפי' מצאה עצמה טהורה הנה היא טמאה ובחזקת נדה מאשר לא בדקה עצמה בשעת ווסתה וכבר ידעת שהזב והזבה סופרים שבעת ימי נקיים ואחר יטהרו ואלו שבעת ימים הם אותם אשר יקראו ימי הזב והזבה וכבר בארנו שהאשה לא תהיה זבה ותצטרך ספירת ז' ימים נקיים עד שתראה דם ג' ימים רצופין בלא עת נדתה והיא אשר תקרא זבה גדולה ואם ראתה דם בלא עת נדתה בתחלת היום היא בזה היום טמאה ותשאר שומרת ליום השני ואם לא תראה דם ביום ב' תטבול ותותר לבעלה ותטהר ואם ראתה דם ביום הב' ג"כ תשמור ביום הג' ואם נשלמה (פירוש מגזרת שלם) ולא תראה דם תטהר ומותרת לבעלה ואם ראתה דם בזה היום הג' תהיה זבה גדולה ותצטרך ספירת שבעת ימים והיא באלה הימים תקרא שומרת יום כנגד יום ותקרא ג"כ זבה קטנה וכבר בארנו פעמים רבות שזאת השומרת יום כנגד יום אסורה לבעלה ומטמאה משכב ומושב כזכה אלא שהיא לא תצטרך ספירת ז' כזבה גדולה ולא קרבן. ואמר שהזב והזבה אם לא בדקו עצמם בכל יום מאלו ז' ימים אע"פ שבדקו אחריהם ונמצאו טהורין וכן שומרת יום כנגד יום אם לא בדקה עצמה ביום השני אם היתה רואה בראשון לבד או לא בדקה בג' אם היתה רואה גם כן בב' אע"פ שבדקה עצמה אחר זה ונמצאת טהורה הנה הם בחזקת טומאתן לפי שכבר הוחזקו לטומאה ולא יצאתה ממנה אלא. בהתאמתות ואין הלכה כרבי מאיר : (רמב"ם)

ה

פרק

פרק ה - משנה א

יוצא דפן, אין יושבין עליו ימי טמאה וימי טהרה, ואין חיבין עליו קרבן. רבי שמעון אומר, הרי זה כילוד. כל הנשים מטמאות בבית החיצון, שנאמר (ויקרא טו), דם יהיה זבה בבשרה. אבל הזב ובעל קרי, אינן מטמאים, עד שתצא טמאתן לחוץ:

ר"ע מברטנורה יוצא דפן. אשה שפנתחו [מעיה] על ידי סם והוציאו העבר לחוץ ונתרפאה: אין יושבין עליו ימי טמאה. שבעה לזכר ושבועים לנקבה: וימי טהרה. ואין לה דם טהר: ואין חיבין עליו קרבן. של יולדת. דכתיב (ויקרא יב) אשה כי תזריע וילדה, עד שתלד ממקום שמזרעת: רבי שמעון אומר הרי זה כילוד. שנאמר (שם) ואם נקבה תלד [א], לרבות יוצא דפן. ואין הלכה כרבי שמעון: כל הנשים מטמאות. בנדה [ב] משניצא הדם מן המקור והגיע לבית החיצון, ואף על גב דהעמידוהו כתיב בית הרחם ולא פרש לחוץ. דכתיב [שם טו] דם יהיה זבה בבשרה, מלמד שטמאה אף על פי שעדין הוא בבשרה. ובית החיצון מקרי מקום שהאבר דש בו בשעת ביאה: אינן מטמאין עד שתצא טמאתן לחוץ. דכתיב [שם כב] איש כי יהיה זב מבשרו, עד שתצא זובו מבשרו. ובבעל קרי כתיב [שם כב] אשר תצא ממנו שכבת זרע: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] והוה ליה למכתב ואם נקבה היא: [ב] משמע אבל בזיבה לא. ובסיפא לא תנן אלא הזב. ובגמרא ילפינן נמי זבה, מדאפקיה בלשון זיבה. ופולטת שכבת זרע, מיהיה יתרה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טמאה כו': חכמים אומרים אשה כי תזריע וילדה זכר עד שילדה ממקום שמזרעת רבי שמעון אומר שאמרו תלד לרבות יוצא דופן והוא שישוסע חלצי האשה אם תקשה עליה הלידה ויצא העובר משם: ובית החיצון כנוי מן המקום אשר הוא יוצא מצואר הרחם והוא המקום שיכנס בו האמה בעת המשגל אם יצא דם מן המקום אשר יגע ראש האמה הנה היא טמאה ואע"פ שהדם לא יפלוט ולא יצא חוץ לגוף והוא אמרם בגדר בית החיצון מקום שהשמש דש ובא בזב כי יהיה זב מבשרו עד שתצא טמאתו מבשרו ובא בבעל קרי ואיש אשר תצא ממנו שכבת זרע עד שתפרד מגופו ואז יטמאנו והלכה כר' שמעון: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ב

הָיָה אוֹכֵל בְּתְרוּמָה וְהִרְגִישׁ שֶׁנִּזְדַּעַזְעוּ אַבְרָיו, אוֹחִז בְּאֵמָה וּבּוֹלֵעַ אֶת הַתְּרוּמָה. וּמִטְמְאִים בְּכֹל שֶׁהוּא, אֶפְלוּ כִּעֵין הַחֲרָדֵל וּבְפָחוֹת מִכֵּן :

ר"ע מברטנורה שֶׁנִּזְדַּעַזְעוּ אַבְרָיו. שֶׁנֶּעְקְרָה שְׁכֵבֶת זֶרַע מְגוּפּוֹ: אוֹחִז בְּאֵמָה. וְאִף עַל גֵּב דְּכָל הָאוֹחִז בְּאֵמָה וּמִשְׁתֵּין כְּאֵלוּ מְבִיא מִבּוֹל לְעוֹלָם, הֵקֵא כִּיּוֹן דִּנְעַקְרָה שְׁכֵבֶת זֶרַע שׁוֹב אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְחַמֵּם לְעַקֵּר עוֹד מִיַּד בְּאוֹתָהּ שְׁעָה: וּמִטְמְאִין. זֹב וְשְׁכֵבֶת זֶרַע: בְּכֹל שֶׁהוּא. לְאֲדָם הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ. אֲבָל הַנוֹגֵעַ, אֵינוֹ טָמֵא עַד שֶׁיִּגַע בְּכַעֲדָשָׁה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם היה אוכל בתרומה והרגיש שנזדעזעו אבריו כו': התירו לו פה לאחוז באמה לפי שהוא כבר הזריע ולא יוסיף בזה הרהור ואמרו ומטמאין בכל שהוא רומז אל שכבת זרע ואל הזוב לפי שזב ובעל קרי אם ראו איזה שיעור שיהיה נטמאו אמנם מי שיגע בשכבת זרע עד שיגיע בכעדשה אז יטמא כמו שבארנו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ג

תִּינוּקָת בֵּית יוֹם אֶחָד, מִטְמְאָה בְּנִדָּה. בֵּית עֶשְׂרָה יָמִים, מִטְמְאָה בְּזִיבָה. תִּינוּק בֵּין יוֹם אֶחָד, מִטְמְאָה בְּזִיבָה, וּמִטְמְאָה בְּנִגְעִים, וּמִטְמְאָה

בְּטֵמָא מֵת, וְזוֹקֵק לְיָבוּם, וּפּוֹטֵר מִן הַיָּבוּם,
וּמֵאֲכִיל בְּתֵרוּמָה, וּפּוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה, וְנוֹחַל
וּמִנְחִיל. וְהַהוֹרְגוֹ, חֵיֵב {ח}. וְהָרִי הוּא לְאָבִיו
וּלְאִמּוֹ וּלְכָל קְרוֹבָיו כְּחֹתֵן שָׁלֵם {ט}:

ר"ע מברטנורה מטמאה בנדה. אם ראתה דם: **בת עשרה ימים מטמאה בזיבה.** אם ראתה שלשה ימים רצופים לאחר שבעה. דכל דם שרואה בתוך שבעה דם נדה הוא, הלכך אי אפשר לה לטמא בזיבה דהינו להיות זבה גדולה, עד עשרה ימים: **תינוק בן יום אחד מטמא בזיבה.** דכתיב (שם טו) איש איש כי יהיה זב, למד על תינוק בן יומו שִׁמְטָמָא בְּזִיבָה: **ומטמא בנגעים.** דגבי נגעים כתיב (שם יג) אדם כי יהיה בעור בשרו, ותינוק בן יומו אדם הוא, דאדם כל שהוא משמע: **ומטמא בטמא מת.** דכתיב (במדבר יט) ועל הנפשות אשר היו שם, נפש כל שהוא {ג}: **וזוקק ליבוים.** אם נולד יום אחד קדם מיתת אביו. אבל נולד לאחר מיתת אביו, אינו זוקק, דכתיב (דברים כח) כי ישבו אחים יחדו, שהיתה להם ישיבה אחת בעולם {ד}: **ופוטר מן היבוים.** אם נולד לאחר מיתת אביו וחיה שעה אחת ומת {ה}. אבל כל זמן שמעברת, אינו מתירה לנשא: **ומאכיל בתרומה.** בת ישראל שנסת לכהן ומת, ונולד בן לאחר מיתתו, אוכלת בשבילו בו ביום שנולד, כדכתיב (ויקרא כב) ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו, ודרשינן יאכילו את אמו. אבל הניחה מעברת, אינה אוכלת בשבילו עד שינולד: **ופוסל מן התרומה.** כגון כהן שהיו לו שתי נשים, אחת גרושה שעבר ונשאה כשהיא גרושה, ואחת שאינה גרושה, ויש לו בנים משאינה גרושה, ועבדים שנפלו להן בירשה אוכלים בתרומה בשבילן, דכתיב (שם) וכהן כי יקנה נפש קנן כספו, ויש לו בן יום אחד מן הגרושה והוא חלל, ויש לו חלק בעבדים, ופוסל את כלן מן התרומה {ו}, דאין בררה לדעת מי מהן מגיע לחלקו. ודוקא בן יום אחד דראוי לירשה. אבל כל זמן שלא נולד, אוכלים כלן, דאין זכיה לעבר {ז}: **ונוחל ומנחיל.** נוחל את האם. אם מתה אמו ביום שנולד, הרי הוא נוחל. וכשמת הוא, באין אביו מאביו ויורשים הימנו נכסי אמו. אבל עבר שבמעיה, אם מתה מעברת אינו נוחל את אמו להנחיל לאביו מאביו, שהרי מת הוא קדם אמו, ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאביו מאביו: **וההורגו חיב.** דכתיב (ויקרא כד) ואיש כי יכה כל נפש, מכל מקום: **כחתן שלם.** שחייבים להתאבל עליו. והני מלי, דקים להו בגויה שכלו לו חדשיו, אבל לא קים להו שכלו לו חדשיו, אין חיבין להתאבל עליו {י} עד שיהיה בן שלשים ואחד יום: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ג} דבנגעים ובטמאת מת כתיב איש, אצטריך קרא בהו לרבוויי. אבל לענין יבוים ומאכיל בתרומה לא כתב איש, ולא אצטריך קרא אלא למעוטי עבר. תוספות: {ד} ומנה, דבישיבה כל דהו ואפלו יום אחד סגי: {ה} ובו אין לו אמר רחמנא, והא אית ליה. גמרא: {ו} דאין לומר לענין פסול

דָּאָמוּ כְּמוֹ וּמֵאָכִיל, דְּמֵאֵי אֵירָא יוֹם אֶחָד, אֶפְלוּ עֶבֶר פּוֹסֵל. גְּמָרָא: {ז} וְקָשָׁה, לּוֹקְמֵי בְּאִשָּׁה אַחַת גְּרוּשָׁה וַיֵּשׁ לוֹ בֶּן אֶחָד מִמְּנָה, וַיְכַשְׁהוּא בֶּן יוֹם אֶחָד פּוֹסֵל, אֲבָל עֶבֶר לִית לִיה זְכִיָּה, וַיֵּאָכְלוּ הָעֶבְדִּים מִשּׁוֹם הָרְאוּי לְיִרְשׁוּ. וַיֵּשׁ לוֹמֵר, דְּאֵתִי לְמִימָרָא דְּאֶפְלוּ בֵּת כְּהוֹן לְכַהֵן מְעַבְרַת אֵינוּ מֵאָכִיל לְעֶבְדִּים בְּתְרוּמָה. וַכְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ח} חֵיב. אֲבָל עֶבֶר לֹא. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ט} כְּחֶתֶן שְׁלָם. דְּלִקְטוֹן הַנְּמוּל קָרִינָן חֶתֶן. וְקִמְשָׁמַע לָן דְּאָף עַל גַּב דְּעֵדִין לֹא נִכְנַס לְבְרִית, מִתְּאֲבָלִין עָלָיו. וּמִשּׁוֹם דְּנִהְגִינָן לְמוֹל לְקִטּוֹן שְׁמֵת וְלֹא נְמוּל, קָרִי לְחֵי הַנְּמוּל לְשִׁמְנָה חֶתֶן שְׁלָם. נִרְאָה לִי: {י} מִשְׁמַע דְּוָקָא דְּלַעֲנָן אֲבָלוֹת, דְּהִלְדָּ אַחַר הַמִּקֵּל. אֲבָל לְכָל הַנֶּדֶךְ דְּלַעֲלֵל לֹא בְּעֵינָן כְּלוּ לֹו חֲדָשִׁיו, דְּבִסְתָמָא אֲזִלִּין בְּהוּ בְּתַר רַבָּא. וּמִיְהוּ יֵשׁ לוֹמֵר דְּלָאוּ דְּוָקָא, וְהוּא הַדִּין לְאִינְדָּ, וַכְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הַמְּגִיד מְשֻׁנָּה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם. וְכֵן הוּא דַּעַת רִשְׁ"י. וְעַיִן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם תינוקת בת יום אחד מטמאה כו': אם תהיה בת יום אחד ותשוב נדה אם יצא ממנה דם ביום הלידה ואפשר שתהיה בת עשרה ימים זבה כגון שתראה שלשה ימים רצופים אחר שבעת ימים מנדה לפי שהיא כל שבעת ימי ראיותה לא תהיה בה זבה כפי מה שבארנו ושלא תהיה הזבה זבה אלא בלא עת נדתה ואלה המשפטים כלם קבלה ואין מופת עליהם זולת סמכים: ואמרו ופוטר מן היבום לפי שהיא אם תשלים שלשים יום כפי מה שיתבאר ביבמות הנה נפטרה אמו מן החליצה ומן היבום אמנם אם מת בתוך שלשים יום הנה היא חולצת ולא מתיבמת וכבר נתאמת שאפילו מיום אחד פוטר אמו מן היבום ואמרו ופוסל מן התרומה אינו רוצה בו שתהיה כהנת שיש לה בן מישראל בן יום אחד הנה היא אסורה בעבורו לאכול בתרומה לפי שכבר התבאר ביבמות שהעובר פוסל וכ"ש בן יום אחד ואמנם ירצה בו שהוא פוסל עבדי אביו מלאכול בתרומה המשל בזה כגון שיהיה לכהן שתי נשים אחת מהן כשרה לכהונה ויש לה ממנה בנים והשניה פסולה לכהונה ויש לה ממנה בן יום אחד והוא חלל ומת זה הכהן ויש לו עבדים ונתערב זה החלל עם אחיו הכשרים ולכן נפסלו הבגדים מלאכול בתרומה מפני חלקו של חלל אשר אינו מאכיל זה להיותו בן יום אחד אמנם אם היה עובר היה מותר לעבדים שיאכלו מפני הבנים הכשרים עד שיוולד זה החלל לפי שהעיקר אצלינו שאין קנין לעובר. ואמרו ונוחל ומנחיל ר"ל נוחל מן האם ומנחיל לאחים מן האב משל בזה שאם תמות אמו ביום לידתה הנה הוא ירש נכסיה ואם ימות הוא אחר זה ביום הולדו הנה ירשוהו אחיו מאביו ותסוב נחלה מזה הקטן לאחיו מאביו ביום אחד: ואמרו כחתן שלם ר"ל שיחוייב להתאבל עליו ובתנאי שיהיה אצלם התאמתות שנולד לתשעה חדשים שלמים אמנם אם לא יתאמת לאביו ולאמו זה הנה לא יחוייבו להתאבל עליו עד שישלמו לו שלשים יום לפי שהעיקר אצלינו כל שלא שהה שלשים יום באדם הרי זה נפל אם כלו חדשיו כמו שבארנו אפילו מת ביום שלשים עצמו אינו מחוייב להתאבל עליו: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ד

בַּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְיָוִם אֶחָד, מִתְקַדְּשֶׁת בְּבִיָּאָה.
וְאִם בָּא עָלֶיהָ יָבֵם, קִנְיָאָה. וְחִיבִין עָלֶיהָ מְשֻׁם
אִשָּׁת אִישׁ, וּמִטְמְאָה אֶת בּוֹעֵלָהּ לְטִמְאָה מְשֻׁכָּב
תַּחְתּוֹן כְּעֵלְיוֹן. נִשְׂאֵת לָכֵהוּ, תֹּאכַל בְּתֵרוּמָה.
בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִן הַפְּסוּלִים, פְּסָלָהּ מִן הַכֹּהֲנָה.
בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִכָּל הָעֲרִיּוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה,
מוֹמְתִין עַל יָדָהּ, וְהִיא פְּטוּרָה. פְּחוֹת מִכּוֹן,
כְּנוֹתוֹן אֶצְבַּע בְּעֵין :

ר"ע מברטנורה מתקדשת בבִּיָּאָה. אם מסרה אביה לכד: **וְאִם בָּא עָלֶיהָ יָבֵם קִנְיָאָה.** להיות אשתו לכל דבר, ויורשה ומטמא לה וזכה בנכסי אחיו: **וְחִיבִין עָלֶיהָ מְשֻׁם אִשָּׁת אִישׁ.** אם קבל בה אביה קדושין מאחד, ובא עליה אחר, נהרג עליה **[יא]**, **דְּבִיאָתָה בִּיָּאָה:** ומטמאה את **בוֹעֵלָהּ.** אם היא נדה. אבל פחות מכן, אף על פי שהיא מטמאה במגע, אינה מטמאה את בועלה משום בועל נדה לטמאת שבעה, אלא משום נוגע ולטמאת ערב: **תַּחְתּוֹן.** של בועל נדה: **כְּעֵלְיוֹנוֹ.** של זב, שמטמא אכלין ומשקין ולא אדם וכלים: **מִן הַפְּסוּלִין.** כגון נכרי, ועבד, ונתין, ממזר, או חלל: **פְּסָלָהּ.** מתרומת אביה **[יב]**, אם היא בת כהן: **מִכָּל הָעֲרִיּוֹת.** כגון אביה או חמיה **[יג]**: **וְהִיא פְּטוּרָה.** מפני שהיא קטנה ואינה בת ענשים: **כְּנוֹתוֹן אֶצְבַּע בְּעֵין.** שדומע וחוזר לכמות שהיה, אף כאן חוזרת בתולה כמו שהיתה **[יד]**: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[יא]** ואף על גב דמערייות דסיפא שמעינן לה, אצטריד, דהוי מוקמינן סיפא דוקא בעריות ולא בבִּהֶמָה. אבל השתא דתני אשת איש והוא הדין לכל העריות, על כרחך סיפא לבִּהֶמָה אֲתִיָּא. תוספות. והוא הדין דהנה מצי לאסבורי בקדושי ביאה, אלא משום דקדושי כסף תני ליה בתחלה בריש קדושין. ועין תוספות יום טוב: **[יב]** ומן הכהנה. וכן ללויה וישראלית. רש"י: **[יג]** נראה לי דנקט הני, משום דשכיחא להו ועיניהם עליה: **[יד]** כלומר, בתוליה אזלי אלא שחוזרים. ונפקא מנה לדם שתראה בבִּיָּאָה שבתוך שלש שנים, שהוא דם בתולים, לא דם נדה. מדלא תני פחות מכן ולא כלום. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת כו': זה כולו מבואר לפי שהעיקר אשר יכלול זה הוא אמרנו בת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה וזה הדבר הלכה למשה מסיני ופחותה משלש שנים ויום אחד אין ביאתה ביאה וכבר נכפל זה במקומות רבים וכוונה כנותן האצבע בעין אשר תדמע רגע ואחר ישוב לעניינו כן אם נבעלה היא פחותה מאלה השנים תשוב בתולה כאילו לא נבעלה כלל: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ה

בן תשע שנים ויום אחד שפא על יבמתו {טו}, קנאה. ואינו נותן גט עד שיגדיל. ומטמא בנדדה, לטמא משכב תחתון כעליון. ופוסל ואינו מאכיל בתרומה. ופוסל את הבהמה מעל גבי המזבח, ונסקלת על ידו. ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה, מומתים על ידו, והוא פטור:

ר"ע מברטנורה שפא על יבמתו קנאה. וזכה בנכסי אחיו {טו}. ואף על פי שאין קנין לקטן, שאני הקא דמן שמיא אקנוניה ניהליה: ואינו נותן גט עד שיגדיל. אם בא לגרשה. דקדושי אחיו קדושין גמורים, וגרושין של זה אינן גרושין גמורין. ודוקא כשפא עליה לאחר שהגדיל, די לה בגט. אבל אם לא בא עליה לאחר שהגדיל, צריכה גט וחליצה: ומטמא בנדדה. אם בא עליה בנדדה. דביאתו ביאה לכל דבר: ופוסל. כגון נכרי ועבד או חלל {יז} בן תשע שנים שפא על הכהנת, פסלה מתרומת אביה: ואינו מאכיל. אם הוא כהן ונשא ישראלית, אינו מאכילה בתרומה, לפי שאין קנינו קנין גמור. ואפלו הוא יבם דקניה בהד ביאה כדאמרן, אפלו הכי אינו מאכילה בתרומה: ופוסל את הבהמה. אם רבעה על פי עד אחד {יח}: ונסקלת על ידו. אם יש שני עדים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {טו} שְׁבַא כו'. אָבֵל נִשְׂוֵאִין לִית לִיה: **{זט}** וְנִרְאָה לִי, דְלַעֲנָן יִרְשְׁתָּהּ וְכָל שְׂכָן לְטָמְאָ לָהּ, לֹא קִנְיָהּ, דְאִין בִּינְיָתוּ אֶלָּא כְּמֵאֲמַר בְּגִדּוּל. וְאִין נִרְאָה כֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ן. וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהַר"ב נִמְי סִמְדָּ אֲדַלְעִיל. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **{יז}** אָבֵל בְּבֹן תִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבַא עַל בֵּית כְּהֵן לִיכָּא לְמִימַר דְּפוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה. דְּאִי מְשׁוּם בִּינְיָת זְנוּת, לֹא פְסָלָה זְנוּת דְּכִשְׁר מִן הַתְּרוּמָה. וְאִי מְשׁוּם קְדוּשָׁין, קָטָן שְׁקִדְשׁ אִין קְדוּשָׁיו קְדוּשָׁין. רַשִׁ"י: **{יח}** אוֹ עַל פִּי הַבְּעָלִים. אָבֵל סְקִילָה לֹא, דְּמוֹדָה בְּקִנְס פְּטוֹר. רַשִׁ"י: (עִיקַר תּוֹי"ט).

רמב"ם בן תשע שנים ויום אחד כו': זה העיקר כולו גם כן אמרו בן תשע שנים ויום אחד ביאתו ביאה ואמרו עד שיגדיל ר"ל עד שיגדיל ויבעול אחר שהביא שתי שערות ואז יתן גט ויפטור ואמנם לא בא עליה משהגדיל הנה היא תצטרך גט וחליצה כפי מה שבארנו בעשירי מיבמות ואם בעל נדה יהיה כבועל נדה ויטמא משכב התחתון כעליון כמו שבארנו בראש כלים ופוסל מן התרומה אם היה זה פסול לכהונה ובעל כהנת הנה הוא ישיבה חללה ותפסל מלאכול בתרומה ואם היה כהן בן תשע שנים ויום אחד ונשא ישראלית אינו מאכיל אותה לפי שאין קנינו קנין גמור כמו שזכרנו בשביעי מיבמות ואם רבע את הבהמה פסלה מעל גבי המזבח כמו שהתבאר בששי מתמורה וכל העריות מתות על ידו והוא פטור כמו שהתבאר בשני מכריתות וכבר בארנו זה תכלית הביאור בז' מסנהדרין: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ו

בֵּית אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נִדְרִיָּה נִבְדָּקִין.
בֵּית שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נִדְרִיָּה קִיָּמִין.
וּבּוֹדֵקִין כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה **{יט}**. בֵּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד **{כ}**, נִדְרָיו נִבְדָּקִים. בֵּן שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, נִדְרָיו קִיָּמִין. וּבּוֹדֵקִין
כָּל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. קִדְּם לְזִמְן הַזֶּה, אֶף עַל פִּי
שְׂאֲמָרוּ יוֹדְעִין אָנוּ לְשֵׁם מִי נִדְרָנוּ, לְשֵׁם מִי
הִקְדָּשְׁנוּ, אִין נִדְרִיָּהֶם נִדָּר וְאִין הִקְדָּשׁוּ

הַקִּדְּשׁ. לְאַחַר הַזְּמַן הַזֶּה, אַף עַל פִּי שְׂאֲמָרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין **{כב}** לְשֵׁם מִי נִדְרָנוּ, לְשֵׁם מִי הַקִּדְּשָׁנוּ, נִדְרָנוּ וְהַקִּדְּשׁוּ הַקִּדְּשׁ:

ר"ע מברטנורה נְדָרִיהָ נְבֻדָּקִים. אִם יִדְעָה לְשֵׁם מִי נִדְרָה, לְשֵׁם מִי
הַקִּדְּשָׁה, נִדְרָה נִדְרָה: **נְדָרִיהָ קִיּוּמִין.** וְהוּא שֶׁהֵבִיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. וְכֵן בֵּן
שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד נִדְרָיו קִיּוּמִים, דְּוָקָא כְּשֶׁהֵבִיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת:
וּבּוֹדְקִין כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. מֵהוּ דְתִימָא הוּאִיל וְאָמַר מִר שְׁלֹשִׁים יוֹם
בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִים שָׁנָה, הֵיכָא דְבִדְקוּנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם קָמְאִי דְשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
וְלֹא יִדְעָה לְפָרֵשׁ לְשֵׁם מִי נִדְרָה, תּוֹ לֹא נְבֻדָּק, וְלַחֲזִקָה כְּקִטְנָה, קָמְשִׁמַּע
לָן: **קָדָם לַזְּמַן הַזֶּה.** קָדָם רֵאשׁ הַשָּׁנָה **{כא}** שֶׁל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לְתִינוּקָת
וְשֶׁל שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְתִינוּקָה: **אֵין נְדָרִיהוֹן נִדְרָה.** דְקִטְנִים הֵן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יט} כָּל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. גִּמְרָא, בֵּת אַחַת עֶשְׂרֵה כּוֹי נְבֻדָּקִים לָמָּה
לִי. סְלִקָא דְעַתְדָּא אֲמִינָא הֵיכִי דְחָרִיפָא טוּבָא מִיבְדָּקָא בְּאַחַת עֶשְׂרֵה, קָא
מְשִׁמַּע לָן: **{כ} בֵּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה וְכוּ'.** וְהָא דְנִקְבָּה קוּדְמָת, כְּתַב הַרְמְב"ם,
לְהִיּוֹת חֵייהוֹן קְצָרִים מְחִיֵּי הָאִישׁ בְּרַב, וּבְגִמְרָא, וַיִּבֶן אֶת הַצֶּלַע מִלְמַד שְׁנָתוֹן
בִּינָה בְּאִשָּׁה יוֹתֵר מִבְּאִישׁ: **{כא}** רוּצָה לּוֹמֵר רֵאשׁ שְׁנַת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה דִידָהוּ:
{כב} אֵין כּוֹי. וְלֹא מְחֻזְקִינָן לְהוּ בְּשׁוּטָה, דְשׁוּטָה אֵינוּ אֶלָּא הַמְקַרְעַ כְּסוּתוֹ
כּוֹי, וְאֵלּוּ סוּפֵן לְבָא לְכָלֵל דְעַתָּה. רַשִׁ"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בֵּת אַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וַיּוֹם וְכוּ': זֶה אֲשֶׁר אָמַרְנוּ בֵּת י"ב שָׁנִים וַיּוֹם
אֶחָד וּבֵן י"ג שָׁנָה וַיּוֹם אֶחָד נְדָרִיהוֹן קִיּוּמִין וְאִפִּי אָמְרוּ אֵין אָנוּ יוֹדְעִין.
בִּתְנַאי הַבַּאֲת שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לְמַטָּה בְּגוּף כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ בְּמִקְוֹמוֹת בִּיבְמוֹת
וְכַתּוּבוֹת וְאִז לּוֹקִין עַל הַמְרָאֲתוֹן אִם מָרוּ אֲמַנְסִים אִם לֹא יִבְיָאוּ שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת
עַדִּין קִטְנִים הֵם וְכוּוֹנֵת נְבֻדָּקִים שִׁישְׁאָלוּם אִם הֵם יוֹדְעִים כּוּוֹנֵת הַנְּדָרִים
וְלִמֵּי הֵם וְאִם לֹא יֹאמְרוּ נְבֻדָּקִים כָּל י"ב וְכֵן כָּל י"ג לְתִינוּקָה לְפִי שְׁכַבְרָא נֹאמַר
שְׁשִׁלְשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִין שָׁנָה הִיא עוֹלָה בְּמַחֲשַׁבְתֵּינוּ שֶׁל בַּעַל זֶה הַמֵּאמַר
אִם יִשְׁאָלוּם שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִצָּאִים שֶׁלֹּא יִבְיָאוּ נִסְתַּלְקָה חֻקִּירְתָּם אָמַר אֵין
הַעֲנִין כֵּן אֲבָל לְדַבְרֵי הַכֹּל בּוֹדְקִין כָּל שְׁנַת י"ב חֲדָשׁ לְנִקְבָּה וַי"ג לְזַכֵּר וְכֹל
עוֹד שְׁנִמְצָאוּם יוֹדְעֵי נְדָרֵינוּ קִיּוּמִין וְאֵעִיף שֶׁהֵם קִטְנִים וְזֶה הִיא עוֹנֵת נְדָרִים
הַרְמוֹז אֵלֶיהָ בְּכָל מְקוֹם וְשְׁנֵי הַנִּקְבָּה לְעוֹנֵת נְדָרִים פְּחוּת מִשְׁנֵי הַזְּכָר לְהִיּוֹת
חֵייהוֹן קְצָרִים מְחִיֵּי הָאִישׁ בְּרַב: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ז

מִשָּׁל מִשְׁלוֹ חֲכָמִים בְּאִשָּׁה. פְּגָה, בְּחַל וְצָמַל.
פְּגָה, עוֹדָה תִּינוּקָת. בְּחַל, אֵלוֹ יָמֵי נְעוּרֶיהָ. בָּזוּ
וּבָזוּ, אָבִיהָ זָכָאֵי בְּמִצִּיאָתָהּ וּבְמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ
וּבְהַפְרַת נְדָרֶיהָ. צָמַל, כִּיּוֹן שְׁבַגְרָה, שׁוֹב אֵין
לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ :

ר"ע מברטנורה פגה. סמדר. כמו התאנה חנטה פגיה (שיר השירים ב). כד
התינוקת שאין לה סימן לא בדין ולא בשערות: **בחל.** הפרי הקרוב
להתבשל. ולשון חכמים הוא, התאנים משיבחיילו חגיבים במעשר. כד
כשיש לה סימן דדין קצת, בידוע שהביאה שתי שערות ונערה היא:
צמל. לשון נוטריקון יצתה מלאה. שיש לה סימן מבהק בדיקה והיא
בוגרת: **בזו ובזו.** אפלו כשהיא נערה, אביה זכאי בכל. דכתוב (במדבר ט)
בנערה בית אביה, כל שבח נעוריה לאביה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם משל משלו חכמים באשה כו': פגה הוא הפרי הפג בוחל הוא
הפירות אשר הקריבו להתבשל וצמל שם פירות נתמלא בשולם והוא מלה
מורכבת מן ויצאה מלאה וכבר בארנו גדר הקטנות והנערות והבגרות
בשלישי מכתובות: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ח

אִיזָהוּ סִימָנִיהָ. רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר,
מְשִׁיעָלָה הַקֶּמֶט תַּחַת הַדָּד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,
מְשִׁיטוֹ הַדָּדִים. בֶּן עֲזַאִי אוֹמֵר, מְשַׁתְּשָׁחִיר

הַפֶּטַמֶת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, כְּדִי שְׂיֵהָא נוֹתֵן יָדוֹ עַל הָעֵקֶץ וְהוּא שׁוֹקֵעַ וְשׁוֹהָה לַחֲזוֹר:

ר"ע מברטנורה איזו היא סימניה. אצמל קאי: קמט. שגדלו דדיה עד שפפולים מעט על החזה ונראה כקמט: משיטו הדדין. גדולים יותר מקמט: הפטמת. ראש הדד. כמו נטלה פטמתו [סכה פיג מ"ו]: על העקץ. חדו של דד שתינוק יונק. ופטמת הינו סביבות העקץ. וכל הסימנים הללו כשנראו באשה הרי היא בוגרת, למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה, ושוב אין לאביה רשות בה. והלכה כדברי כלם להחמיר. הלכך אם נראה בה אחד מן הסימנים הללו, דינינו בה דין בוגרת לחמרא. אבל לא לקלא **(כג)**, שאם קדשה את עצמה, צריכה גט שמא בוגרת היא. ואם אביה קדשה, צריכה נמי גט, דשמא עדו נערה היא, עד שיהיו בה כל הסימנים הללו כלם, ואז תחשב בוגרת בין לקלא בין לחמרא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(כג)** וכן אין אביה מפר נדריה, ולא תנשא לכהן גדול. הרמב"ם. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איזו היא סימניה רבי יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט כו': איזו היא סימניה ר"ל איזה האות הוא אות הבגרות ואלה הסימנים הם הסימנים אשר נתנו חכמים מלמעלה והם אשר יורו על הסימנים שלמטה וזה שאנחנו כבר בארנו פעמים רבות שאם הביאה שתי שערות אחר י"ב שנה ויום אחד הנה היא תקרא נערה ומן ששה חדשים אחר הבאת ב' שערות תהיה בוגרת ואין לאביה רשות בה והנה אצלינו הסימנים אשר נקבל מהן מופת על הבגרות אם הם כמו סימנים של מטה ואמרו פה תחת הדד ר"ל במקום הדד וגדרו זה כשתשיב ידיה אל אחוריה ומשתשחיר את הפיטמות ועד שישחיר ראש השד של העוקץ ר"ל על קצת השד והלכה כדברי כולן להחמיר ולכן כל עוד שיתראה אחד מאלה הסימנים ולא יתראה האחר נשימה כבוגרת להחמיר ולא להקל ואם קדשה עצמה בפני אביה צריכה גט כבוגרת ואם קדשה אביה ג"כ צריכה גט כנערה אע"פ שלא יתראו בה סימני בגרות וכן כל מי שיתראה אחד מאלה הסימנים שאביה מפר נדריה לחומרא ולא תנשא לכהן גדול: (רמב"ם)

פרק ה - משנה ט

בַּת עֶשְׂרִים שָׁנָה **{כד}** שְׁלֹא הֵבִיֵאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, תָּבִיא רְאִיָּה שֶׁהִיא בַת עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהִיא אֵילוֹנִית, לֹא חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבֶמֶת. בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה שְׁלֹא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, יָבִיא **{כה}** רְאִיָּה שֶׁהוּא בֶן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהוּא סָרִיס, לֹא חוֹלֵץ וְלֹא מִיבֵס, אֱלוֹ דְבָרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, זֶה וְזֶה בְּנֵי שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הַזָּכָר כְּדָבָרֵי בֵּית הַלֵּל **{כו}**, וְהַנְּקֵבָה כְּדָבָרֵי בֵּית שְׁמַאי, שֶׁהָאִשָּׁה מִמֶּהֶרֶת לְבֹא לְפָנֵי הָאִישׁ :

ר"ע מברטנורה והיא אֵילוֹנִית. כְּלוּמַר וְצָרִיךְ שֶׁיֵּרְאוּ בָּהּ נְמִי סִמְנֵי אֵילוֹנִית. שְׁאִם לֹא נִרְאוּ בָּהּ סִמְנֵי אֵילוֹנִית, אָף עַל פִּי שֶׁהִיא בַת עֶשְׂרִים וְלֹא הֵבִיֵאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, עֲדִין קִטְנָה הִיא, עַד שֶׁתִּהְיֶה בַת שְׁלֹשִׁים וְחֲמִשׁ שָׁנָה וַיּוֹם אַחַד. וְאִם לֹא הֵבִיֵאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת אַז, אָף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאוּ בָּהּ סִמְנֵי אֵילוֹנִית, הָרִי זֹו אֵילוֹנִית. וְסִמְנֵי אֵילוֹנִית פִּרְשְׁנוּ (רִישׁ) פָּרֵק קַמָּא דִּיבְמוֹת : לֹא חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבֶמֶת. וּמִתְּרַת לְנִשְׂא לְשׁוּק. דְּרַחֲמֵנָא פְּטָרָה, דְּכַתִּיב (דְּבָרִים כה) וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלַד, פָּרִט לְאֵילוֹנִית, שְׁאִינְהָ יוֹלְדָת : וְהוּא סָרִיס. כְּלוּמַר שֶׁנִּרְאוּ בּוֹ סִמְנֵי סָרִיס. דָּאִי לֹא נִרְאוּ בּוֹ סִמְנֵי סָרִיס, עֲדִין הוּא קִטָּן עַד שֶׁיִּהְיֶה בֶּן שְׁלֹשִׁים וְחֲמִשׁ שָׁנָה וַיּוֹם אַחַד, דָּאִז אֶפְלוּ לֹא נִרְאוּ בּוֹ סִמְנֵי סָרִיס, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא סָרִיס, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. וְסָרִיס לָאוּ בַר חֲלִיצָה [וַיִּבֹס] הוּא, דְּכַתִּיב (שם) לְהַקִּים לְאַחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, וְהָאִי לָאוּ בַר הַכִּי הוּא : רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַזָּכָר כְּדָבָרֵי בֵּית הַלֵּל. בֶּן עֶשְׂרִים, אִם נִרְאוּ בּוֹ סִמְנֵי סָרִיס, הָרִי זֶה סָרִיס : וְהַנְּקֵבָה. בַּת שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה, אִם נִרְאוּ בָּהּ סִמְנֵי אֵילוֹנִית, הָרִי זֹו אֵילוֹנִית כְּדָבָרֵי בֵּית שְׁמַאי. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{כד}** עֶשְׂרִים שָׁנָה. מִדְּלֹא תֵּנִי וַיּוֹם אַחַד, דִּיקִינֵן בְּגִמְרָא דְשְׁלֹשִׁים יוֹם דְּשִׁנְתָּ עֶשְׂרִים הָרִי הִיא כְּשִׁנְתָּ עֶשְׂרִים לְכָל דְּבָרִיָּה. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **{כה}** יָבִיא. הַכִּי גְרָסִינוּ, יָבִיא כּוּי. וְרוֹצָה לּוֹמַר קְרוּבֵי הָאִשָּׁה אִם רוֹצִים שֶׁתִּצָּא לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה. וְעִין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב : **{כו}** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כּוּי. וּבְפָרֵק ח' דִּיבְמוֹת תֵּנֵן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר סָרִיס חֲמָה חוֹלֵץ. אִיכָּא

דְּאָמְרִי חֲזַר בּוֹ מִהֶדֶד דְּנִגְדָה, וְאִיכָא דְאָמְרִי כִּי תִנּוּן הֶדֶד דְּנִגְדָה לְעֵנְשִׁים. גְּמָרָא:
(עיקר תוי"ט).

רמב"ם בת עשרים שנה שלא הביאה כו': אמר והיא איילונית ולא אמר הרי זו איילונית הרי מהשלמת התנאי שתהיה בת עשרים שלא הביאה שתי שערות ויתראה בה סימני האיילונית ואז נדון עליה בדין האיילונית וכן הבן עשרים שלא הביא שתי שערות עד שיתראו בו סימני סריס ואז יהיה סריס חמה וכבר בארנו סימני איילונית בראשון מיבמות וסימני סריס חמה בעשירי מיבמות אמנם אם לא יתראו סימני איילונית וסימני סריס ולא הביאו שתי שערות הנה כמלאת לכל אחד מהם ל"ה שנה ואז יהיה סריס או איילונית כמו שבארנו במקומות רבים מיבמות ואין הלכה כרבי אליעזר ודע שאלו העשרים שנה לא נצטרך שיהיו מיום ליום וכן לא אמר בהן עשרים שנה ויום אחד ולזה אם לא הביאו שתי שערות ונראו סימני סריס וסימני איילונית והם בני עשרים שנה פחות שלשים יום הנה נדון בהם כאילו הם עשרים שלמות ויהיה סריס או איילונית: (רמב"ם)

ו

פרק

פרק ו - משנה א

בָּא סִימָן הַתְּחִתּוֹן עַד שְׁלֹא בָּא הָעֶלְיוֹן, או חוֹלְצָת או מְתִיבְּמָת. בָּא הָעֶלְיוֹן עַד שְׁלֹא בָּא הַתְּחִתּוֹן, אִף עַל פִּי שְׂאֵי אֶפְשָׁר, רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, לֹא חוֹלְצָת וְלֹא מְתִיבְּמָת. וְחֻכְמִים

אוֹמְרִים, או חוֹלְצַת או מְתִיבָמַת. מִפְּנֵי שְׁאֵמְרוּ, אֶפְשָׁר לְתַחְתּוֹן לְבֹא עַד שְׁלֵא בָּא הָעֲלִיוֹן, אֲבָל אֵי אֶפְשָׁר לְעֲלִיוֹן לְבֹא עַד שְׁלֵא בָּא הַתַּחְתּוֹן :

ר"ע מברטנורה בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן. שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שֶׁהוּא סִימָן נְעָרוֹת: עַד שְׁלֵא בָּא הָעֲלִיוֹן. סִימָן שֶׁל דָּדִין, וְהוּא בַּחֵל: או חוֹלְצַת או מְתִיבָמַת. מְשׁוּם דְּגְדוּלָה הִיא. שֶׁהַשְּׁעָרוֹת סִימָן מִבְּהֶק, וְעֲלִיהוּ סְמֻכִּין: אִף עַל פִּי שְׂאֵי אֶפְשָׁר. לְרַבֵּן לְבֹא סִימָן הָעֲלִיוֹן בְּלֵא הַתַּחְתּוֹן. וּמִכִּי אֶתָּא סִימָן הָעֲלִיוֹן, אִף עַל גַּב דְּבִדְקוּ וְלֹא אֶשְׁכְּחוּ תַּחְתּוֹן, מִימַר אֶמְרִין סִימָן הַתַּחְתּוֹן וְנִדְאֵי אֶתָּא אֶלָּא שְׁנֵשֶׁר, מִכָּל מְקוֹם לְרַבִּי מֵאִיר לֹא חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבָמַת. דְּרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לִיה אֶפְשָׁר לְבֹא סִימָן עֲלִיוֹן בְּלֵא תַּחְתּוֹן, וְאֵינָן אֶתַּחְתּוֹן סְמֻכִּין [א], הַלְכָּךְ עֲדִין קִטְנָה הִיא וְלֹא חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבָמַת. וְרַבִּי מֵאִיר לְטַעֲמִיה דְּאָמַר קָטָן וְקִטְנָה לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְתִיבָמִין. קָטָן, שְׂמָא יִמְצָא סָרִיס. וְקִטְנָה, שְׂמָא תִּמְצָא אֵילוֹנִית: או חוֹלְצַת או מְתִיבָמַת. וְאֶפְלוּ הִיא קִטְנָה מְתִיבָמַת לְרַבֵּן, דְּלֹא חִישֵׁי לְמַעוּטָא שְׂמָא תִּמְצָא אֵילוֹנִית, דְּרַב נְשִׁים אֵינָן אֵילוֹנִיּוֹת. מִיהוּ לְחַלְצִיחָא בְּעֵינֵי שְׁתֵּהָא גְדוּלָה אֶפְלוּ לְרַבֵּן, דְּאִישׁ כְּתִיב בְּפָרָשָׁה [דְּבָרִים כה], וּמִקְשִׁין אִשָּׁה לְאִישׁ. וְהַלְכָּה כְּחַכְמִים: מִפְּנֵי שְׁאֵמְרוּ אֶפְשָׁר לְתַחְתּוֹן לְבֹא וְכוּ'. אִף עַל גַּב דְּתִנָּא לִיה בְּרִישָׁא הַדָּר תִּנָּא זְמָנָא אַחֲרִיתִי, מְשׁוּם דְּבִיעֵי לְמַסְמָךְ לִיה כִּיּוֹצָא בּוּ וְכוּ' דְּדָמִי לִיה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [א] וְאִם תֵּאמַר לְרַבִּי מֵאִיר לָמָּה הַזֶּכֶר הָעֲלִיוֹן, כִּיּוֹן דְּלֹא סְמֻכִּין עֲלִיהּ. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאֶצְטְרִיךְ לְעֵנָן עֲנָשִׁין וְקִדּוּשִׁין וּמְלֵי טוּבָא, דְּרַב פְּעָמִים תַּחְתּוֹן אֶתָּא בְּרִישָׁא כְּדָאֶמְרִין בְּגִמְרָא. וְאִם כֵּן אֵי חֲזִינָא עֲלִיוֹן מְסַתְמָא כְּבָר בָּא תַּחְתּוֹן וְגְדוּלָה הִיא וְצָרִיכָה גִט לְקִדּוּשִׁיהָ, וְגַם אָסוּר בְּאַחוּתָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בָּא סִימָן הַתַּחְתּוֹן עַד שְׁלֵא בָּא הָעֲלִיוֹן כּוּ': עַד שְׁלֵא בָּא הַתַּחְתּוֹן אִמְרוּ אַע"פ שְׂאֵי אֶפְשָׁר הוּא סְבֵרַת חַכְמִים אִמְנַם לְרַבִּי מֵאִיר אֶפְשָׁר שִׁיבָא הָעֲלִיוֹן וְלֹא יבֹא הַתַּחְתּוֹן וְלִכְּן לֹא חוֹלְצַת לִפִּי שֶׁהַסְמִיכָה הִיא עַל הַסִּימָן הַתַּחְתּוֹן וְכִבֵּר יָדַעַת שֶׁהָאִשָּׁה לֹא תַחְלוּץ עַד שֶׁתִּבְיָא בִּי שְׁעָרוֹת וּמוֹתֵר הַיְבוּם בְּקִטְנָה זוֹלַת לְרַבִּי מֵאִיר שֶׁהוּא מְקִישׁ אִשָּׁה לְאִישׁ וְלֹא יִהְיֶה אֲצִלוּ יְבוּם כִּשֶׁר אֲלֵא לְגְדוּלָה וְלִכְּן אָמַר פֹּה לֹא חוֹלְצַת וְלֹא מְתִיבָמַת וְאֵל הַחַכְמִים הָאוֹמְרִים שְׁלֵא יִתְרָאָה סִימָן הָעֲלִיוֹן אֲלֵא אַחַר שֶׁנִּרְאָה הַסִּימָן הַתַּחְתּוֹן וְאִפִּילוּ בְּדַקְנוּ וְלֹא מִצְאָנוּ נֹאמַר הִנֵּה נִפְל וְסִימָן הַתַּחְתּוֹן הוּא הַבְּאֵת בִּי שְׁעָרוֹת וְסִימָן הָעֲלִיוֹן סִימָן הַשְּׂדִים אֲשֶׁר קִדְמוּ וְכִבֵּר הַתְּבֵאֵר לָךְ שֶׁלְדַבְּרֵי הַכֹּל עַל סִימָן הַתַּחְתּוֹן סְמֻכִּין וְלִזֶּה אִמְרוּ כִּיּוֹן שְׁבֵא תַּחְתּוֹן שׁוֹב אֵין מְשַׁגְּחִין עַל הָעֲלִיוֹן וּמְבֹאֵר שְׂאֵין אֲצִלִּינוּ סִימָן עֲלִיוֹן אֲלֵא בְּאִשָּׁה לְבַד כִּי אֵין לְאִישׁ סִימָן עֲלִיוֹן וְאֵין הַלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ב

כִּיּוֹצֵא בּוֹ, כָּל כְּלֵי חָרֶס שֶׁהוּא מִכְּנִיס, מוֹצֵיא.
וַיֵּשׁ שְׂמוֹצֵיא וְאִינוּ מִכְּנִיס. כָּל אֲבָר שֵׁישׁ בּוֹ
צִפְרוֹן, יֵשׁ בּוֹ עֶצֶם, וַיֵּשׁ שֵׁישׁ בּוֹ עֶצֶם וְאִין בּוֹ
צִפְרוֹן:

ר"ע מברטנורה כל כלי חרס שהוא מכניס. משקה. כשפניחו על המים, יש בו נקב גדול שהמים נכנסים לתוכו, כל שכן שאם נותן המים לתוכו יוצא המשקה לחוץ. אבל יש נקב קטן שמוציא ואינו מכניס. ונפקא מנה להא דקימא לן דכלי חרס שלם שנקב, אינו פסול לקדש בו מי חטאת, דהינו לתת בתוכו מים של אפר פרה (ב), עד שינקב נקב גדול בכוונת משקה. אבל נקב נקב קטן כמוציא משקה, לא נפיק מתורת כלי ולא מפסיל בהכי. ולעולם אין נקב קטן במוציא משקה מוציא מתורת כלי אלא הגסטרא בלבד, דהינו שבר כלי שיחדו למלאות בו מים ולהשתמש בו, אם נקב במוציא משקה, בטל מתורת כלי, שאין אומרים הבא גסטרא אחרת ונשים תחת גסטרא זו לקבל המשקה היוצא. אבל כלי שלם שנקב במוציא משקה, לא בטל מכלום, לפי שאדם חס עליו ואינו שוברו, ומשתמש בו, ומביא שבר כלי ומניח תחתיו לקבל המשקה היוצא ממנו. ומעתה הכי פרושא דמתניתין, כל כלי חרס הפסול למי חטאת פסול לגסטרא, ויש פסול לגסטרא וכשר למי חטאת: **כל אבר שיש בו צפרון**. כגון אצבע יתרה שבאצבעות היד, אם יש בה צפרון, חשובה אבר, ומטמא במגע ובמשא ובאהל, כאבר שיש בו עצם שמטמא באהל ואפלו אי ליכא כזית בשר, דקימא לן האברים אין להם שעור: **ויש שיש בו עצם**. ולא חשובה אבר אם יותרת היא, כיון שאין בו צפרון, ומטמאה במגע ובמשא, ואינה מטמאה באהל כל זמן שאין בה כזית בשר. ואי לאו יותרת היא, ודאי מטמאה באהל משום אבר, אף על גב דאין בה צפרון ואף על גב דליכא כזית בשר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ב} וְהָיָה מִצֵּי נְמוֹי לְאוֹקְמָא לְעִנְיוֹן טְהוּרָת טְמָאָה. דְּכָלִּי הָעֲשׂוּי לְמִשְׁקָה שְׁעוּרוֹ בְּכוּנֵס מִשְׁקָה. אֶלָּא דְנִיחָא לִיה לְאוֹקְמָא בְּעֲשׂוּי אָף לְאֶכְלִים, דְּהָא כָּל כְּלֵי חָרֵס תִּנּוּן : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כיוצא בו כל כלי חרש כו': מכניס הוא שיהיה נקוב נקב אפשר שיכנס המים ממנו לכלי אם תשים זה הכלי על פני המים ובלי ספק שכל נקב הוא בזה השיעור אם מלא זה הכלי במים יוזל ממנו וזה אשר יקראהו מוציא משקה וכבר בארנו זה במסכת כלים שכל כלי חרס ינקב בכונס משקה אשר יפסל ולא יאות שיהיה גיסטרא ר"ל יושב לקבול ההטפחה ואז לא יקבל טומאה כן ג"כ אם ינקב כמוציא משקה הנה הוא פסול לגסטרא ולא יאות אליה ולכן לא יקבל טומאה לסיבת זה מה שזכרנו לפי שאין אומרים הבא גיסטרא לגיסטרא לפי שגיסטרא עצמה אמנם נעשתה לקבל ההטפחה ואם תהיה מטפחת נצטרך אליה לנושא אחד ואמר יש שהוא מוציא ואינו מכניס ר"ל שיש קצת כלי חרס לקצת העניינים שאם ינקב במוציא משקה לבד ואינו מכניס משקה יהיה כשר וזה לקדש בו מי חטאת לפי שמכניס ואינו מוציא כשר למי חטאת ויהיה לשון המאמר ממה שבארנו כל כלי חרס שפסול למי חטאת פסול לגיסטרא ויש שפסול לגיסטרא ואינו פסול למי חטאת: וכבר התבאר בשני מאהלות שאבר שיש בו עצם מטמא במגע ובאהל ואם לא יהיה בו עצם אינו מטמא באהל וזאת היא התועלת בידיעתנו מזה האבר אם יש לו עצם אם לא וכבר התבאר בהש"ס שאלה הפרקים אשר בהם הצפורנים אם נעדר הציפורן אע"פ שהאבר נשאר בגדלו ובבשרו הנה הוא מטמא במגע. ובמשא ואינו מטמא באהל: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ג

כָּל הַמְטַמָּא מִדָּרֵס, מְטַמָּא טְמֵא מֵת. וְיֵשׁ שְׂמִטַּמָּא טְמֵא מֵת וְאִינוּ מְטַמָּא מִדָּרֵס :

ר"ע מברטנורה כָּל הַמְטַמָּא בְּמִדָּרֵס. הַזֵּב, כָּל כְּלֵי הָרְאוּי לְהִיּוֹת אֵב הַטְּמָאָה {ג} בְּמִדָּרֵס הַזֵּב, כְּגוֹן כְּלֵי הַמִּיחָד לְמִשְׁכָּב וּמִוֶּשֶׁב, רְאוּי לְהִיּוֹת אֵב הַטְּמָאָה אִם נִגַּע בְּמֵת אוֹ נְטִמָּא בְּאֵהֶל הַמֵּת. וְיֵשׁ שֶׁהוּא כְּלֵי גְמוּר לְקַבֵּל כָּל טְמָאוֹת וְנִעְשָׂה אֵב הַטְּמָאָה עַל יְדֵי מֵת, וְאִינוּ נִעְשָׂה אֵב הַטְּמָאָה עַל יְדֵי הַזֵּב בְּמִדָּרֵס, כְּגוֹן אִם כָּפָה הַזֵּב סָאָה וְיֹשֵׁב עָלֶיהָ, אוֹ

תִּרְקַב וְיָשֵׁב עֲלֶיהָ, אֵין אוֹתוֹ כְּלֵי טָמֵא מִדָּרֶס לְהִיּוֹת נִעְשָׂה אֵב הַטְּמֵאָה, אֶלֶּא רֵאשׁוֹן לְטָמֵאָה בְּמַגְעוֹ שֶׁל זָב, דְּכִתִּיב (ויקרא טו) אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב, מִי שֶׁמִּיּוֹחַד לִישִׁיבָהּ, יֵצֵא זֶה שְׂאוּמְרִים לוֹ עִמּוּד וְנִעְשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ. אֲבָל אִם נָגַע בְּמֵת, נִעְשָׂה אֵב הַטְּמֵאָה, שְׂאִין אוֹמְרִים בְּטָמֵא מֵת [ד] עִמּוּד וְנִעְשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ [ה]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ג] וְכֵן לְשׁוֹן רִשִׁי, שְׂאִין לְךָ כְּלֵי הָרְאוּי לְמוֹשֵׁב הַזָּב שְׂאִין שֵׁם כְּלֵי עָלָיו וְרֵאוּי לְקַבֵּל כָּל טָמֵאוֹת. וְהֵאֵי דְנִקְט טָמֵא מֵת, מְשׁוּם דּוּמְיָא דְמִדָּרֶס הַזָּב דְּאֵב הַטְּמֵאָה הוּא. וְהֵכִי קֵאָמַר, כָּל הָרְאוּי כּו'. וְעֵין מַה שֶׁפָּתַב פֶּרֶק כ"ד דְּכֻלִּים מְשֻׁנָּה ד': [ד] מְשׁוּם דְּבִמֵּת עֲצָמוּ אֵין שְׂיָדָ לּוֹמַר עִמּוּד, נִקְט טָמֵא מֵת. וְטָמֵא מֵת עוֹשֶׂה לְכָלִי אֵב הַטְּמֵאָה: [ה] דְּכִיּוֹן דְּעַל יְדֵי מֵת מֵתִיטָמֵא בְּנִגְיָעָה לְהִיּוֹת אֵב הַטְּמֵאָה, לֹא נִפְקָא מִנָּה בִישִׁיבָה: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כֹּל הַמְטָמֵא בַּמִּדְרָס מִטָּמֵא טָמֵא מֵת כּו': אִמַר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּזָב וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַכֻּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו וְגו' וּבֵאֵה הַקְּבֵלָה יִכּוֹל כִּפֵּה סָאָה וְיֵשֵׁב עָלֶיהָ כִּפֵּה תִרְקַב וְיֵשֵׁב עָלֶיהָ יֵהֵא טָמֵא תִלְמוּד לּוֹמַר וְהַיּוֹשֵׁב עַל הַכֻּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב מִי שֶׁמִּיּוֹחַד לִישִׁיבָה יֵצֵא זֶה שְׂאִינוּ מִיּוֹחַד לִישִׁיבָה שְׂאוּמְרִים לוֹ עִמּוּד וְנִעְשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ כִּבְר הַתְּבֵאֵר שֶׁהַכֻּלִּים אֲשֶׁר לֹא יֵאוּתוּ לְמִשְׁכָּב וּמוֹשֵׁב לֹא יִטְמָאוּ בַּמִּדְרָס הַזָּב וְהֵם מִטְּמָאִין טוּמְאָת מֵת וְזֵהוּ כּוֹנֵת אִמַרְס בְּזָב עִמּוּד וְנִעְשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ וְאֵין אוֹמְרִים בְּטָמֵא מֵת עִמּוּד וְנִעְשָׂה מְלֹאכְתָּנוּ וְכִבְר הַתְּבֵאֵר זֹאת הַכּוּוֹנָה בַּפֶּרֶק שְׁנֵי מַכְלִים וְכֵן בְּאַרְנוּ עֵינֵן הַמִּדְרָס בִּי"ח מַכְלִים: (רמב"ם)

פֶּרֶק ו - מְשֻׁנָּה ד

כָּל הָרְאוּי לְדוֹן דִּינֵי נְפָשׁוֹת, רֵאוּי לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְיֵשׁ שְׂרֵאוּי לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאֵינוּ רֵאוּי לְדוֹן דִּינֵי נְפָשׁוֹת. כָּל הַכָּשֵׁר לְדוֹן, כָּשֵׁר לְהַעֲיֵד [ו]. וְיֵשׁ שְׂכָשֵׁר לְהַעֲיֵד וְאֵינוּ כָּשֵׁר לְדוֹן:

ר"ע מברטנורה כָּל הָרְאוּי לְדוֹן דִּינֵי נְפָשׁוֹת. כָּל שְׂכָן שְׂרֵאוּי לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת: וְיֵשׁ שְׂרֵאוּי לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת. כְּגוֹן מְמַזְר, דְּכָשֵׁר לְדִינֵי

ממונות, ופסול לדיני נפשות: ויש שפטר להעיד ואינו כשר לדון. כגון סומא באחת מעיניו [ז]. ומתניתין רבי מאיר היא דדריש קרא דכתיב (דברים כא) ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, מקיש ריב לנגע. מה נגע שלא בסומא דכתיב (ויקרא יג) לכל מראה עיני הכהן, אף ריב שלא בסומא. ואין הלכה כהאי סתמא, דחכמים פליגי עליה דרבי מאיר ואמרי דכי היכי דאשכחן דגמר דין כשר בפליגה אף על פי שאין רואים נגעים בפליגה, הכי נמי סומא באחת מעיניו כשר לדון אף על פי שאינו כשר לראות נגעים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ז] כל כו'. ואשה פסולה להעיד, ואם כן פסולה לדון. וקשה מדבורה ששפטה את ישראל. ויש לומר דהכי קאמר, כל איש הכשר כו'. אי נמי, על פי הדבור היתה דנה. או שהיתה מלמדת להם הדינים. תוספות. והר"ן תרץ, דקבלוה שאני: [ז] אבל בשתי עיניו. אפלו לעדות פסול, דכתיב או ראה. רש"י. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל הראוי לדון דיני נפשות כו': כמו שמבואר בסנהדרין זאת המשנה לרבי מאיר שמחשב שסומא באחת מעיניו פסול לדון ויקבל מופת מאמרו יתברך על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע מקיש ריבים לנגעים מה נגעים שלא בסומין דכתיב לכל מראה עיני הכהן אף ריבים שלא בסומין ולכן סומא באחד מעיניו פסול לדון וכשר להעיד אצל רבי מאיר אמנם אצל חכמים הנה הוא כשר לדון מאחר שהעיקר אצלינו שגמר דין כשר בלילה כמו שהתבאר בסנהדרין ואע"פ שראית נגעים לא תהיה בלילה כמו שבארנו בנגעים כן גם כן סומא באחד מעיניו ידן ואע"פ שיהיה פסול לראות רגעים ואין הלכה כר' מאיר: ואשר חייב שלא שם הש"ס זאת המשנה באוהב ושונא אשר הוא כשר להעיד כפי סברת חכמים ופסול לדין כמו שהתבאר במקומות מן הש"ס להיותו ענין נעתק במהרה והוא שישוב השונא אוהב וישוב תכף על ענין האמצעית ואין בכחו אלא שיאמר ויש שהוא כשר להעיד ואינו כשר לדון: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ה

כל שחייב במעשרות, מטמא טמאת אכלים.

וַיֵּשׁ שְׂמַטְמָא טַמְאַת אַכְלִין וַאֲיִנו חַיֵּב בַּמַּעֲשָׂוֹת :

ר"ע מברטנורה כל שחיב במעשיות מטמא טמאת אכלים. דאין לך דבר חיב במעשיר שאינו אכל: ויש שמתמא טמאת אכלים ואינו חיב במעשיות. כגון בשר [ח] ודגים וביצים, שאינן גדולי קרקע [ט]: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ח] ואף דבהמה חיב במעשיר, מכל מקום מעשירו אינו טובלו. והכא במעשיר דטביל אירי. ועין תוספות יום טוב: [ט] הרמב"ם. וקשה, דבריש מעשיות אדתנן וגדוליו מן הארץ, קאמר, יצאו כמהין ופטריות וכן סטים וקוצה. ועוד קשה, דבפרק קמא דמעשיר שני פרש דבקר וצאן בכלל גדולי קרקע ניהו, וכן הוא בגמרא. ועוד, דמצינו נמי פגים ובסר וכפניות דהוו אכלים ופטורים ממעשיר. לכן נראה לי, דהא דנקטינן בגמרא בשר ודגים וביצים, לאשמעינן דאף על פי שהם אכלים חשובים, פטורים ממעשיר. והטעם, לפי שאינן דומים כלל לדגן תירוש ויצהר. וכן רש"י לא פרש שום טעם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל שהוא חייב במעשיות כו': מבואר הוא שמיני הבשריים והגידים והביצים כולן טמאין טומאת אוכלין ואין בהם מעשיות לפי שהם אינם מגידולי קרקע: (רמב"ם)

פרק ו - משנה ו

כל שחיב בפאה, חיב במעשיות. ויש שחיב במעשיות ואינו חיב בפאה:

ר"ע מברטנורה כל שחיב בפאה חיב במעשיות. דגבי פאה תנן, כלל אמרו בפאה, כל שהוא אכל ונשמר וגדולו מן הארץ ומכניסו לקיום ולקייטתו כאחת, חיב בפאה. ואלו גבי מעשיר תנן, כל שהוא אכל ונשמר וגדולו מן הארץ חיב במעשיר. ומכניסו לקיום ולקייטתו כאחת לא קתני.

נִמְצָא יָרֵק שְׂאִין מְכֻנֵּסוֹ לְקִיּוּם, וּתְאֵנָה וְכִיּוֹצָא בָּהֶם שְׂאִין לְקִיטָתָם
כְּאַחַת, חֲתִיבִין בְּמַעֲשָׂרוֹת וּפְטוּרִים מִן הַפֶּאָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל שהוא חייב בפאה כו' : גדר הדברים אשר יחייבו במעשר אינם
מגדר הדברים אשר יחייבו בפאה שבגדר הפאה נאמר כלל אמרו בפיאה כל
שהוא אוכל ונשמר וגדולו מן הארץ ולקיטתו כאחד ומכניסו לקיום חייב
בפאה ואמר בגדר המעשר כלל אמרו במעשר כל שהוא אוכל ונשמר וגדולו
מן הארץ חייב במעשר וכבר בארנו אלו הכללות במקומם והצורך אליהם
מהם כבר הובן : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ז

כֹּל שְׁחִיב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז, חֲתִיב בְּמִתְנֹת. וַיֵּשׁ
שְׁחִיב בְּמִתְנֹת וַאֲיֵנו חֲתִיב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז :

ר"ע מברטנורה כל שְׁחִיב בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. רְחֵלִים וַאֲיֵלִים בְּלֶבֶד : חֲתִיב
בְּמִתְנֹת. הַזְרוּעַ וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה : וַיֵּשׁ שְׁחִיב בְּמִתְנֹת. שְׁחִיב הַמִּתְנֹת
לְשׂוֹר וְעֵזִים וְכִבְשִׂים : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל שהוא חייב בראשית הגז כו' : כבר בארנו בי"א מחולין שראשית
הגז יחוייב למין הצאן לבד והמתנות והם הזרוע והלחיים והקיבה יחוייב
לצאן ולבקר ולעזים זכריהן ונקביהן : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ח

כָּל שֵׁשׁ לֹו בְּעוֹר, יֵשׁ לֹו שְׁבִיעִית. וַיֵּשׁ שֵׁשׁ לֹו שְׁבִיעִית וַאִין לֹו בְּעוֹר :

ר"ע מברטנורה וַיֵּשׁ שֵׁשׁ לֹו שְׁבִיעִית וַאִין לֹו בְּעוֹר. כְּגוֹן הַדְּבָרִים שֶׁשָּׂרְשָׁם נִשְׁאָר בְּקֶרֶקַע בֵּין בְּיָמֹת הַחֲמָה בֵּין בְּיָמֹת הַגְּשָׁמִים, כְּמוֹ הַלּוֹף שׁוֹטָה וְהַדְּנֵדְנָה, שְׁקוֹרִים בְּעַרְבֵי נְעֻנְיָע, וּבְלַע"ז מִינְט"א, דְּכִיּוֹן שֶׁאִין כָּלִין לְעוֹלָם מִן הַשָּׂדֶה, אִין חֵיב לְבַעֵרָם מִן הַבַּיִת, דְּכַתִּיב (ויקרא כה) וְלִבְהַמֶּתֶדָּ וְלַחֲיָה אֲשֶׁר בְּאַרְצָדָּ, כָּל זְמַן שֶׁחֲיָה אוֹכֶלֶת בַּשָּׂדֶה, הָאֶכֶל לִבְהַמֶּתֶדָּ מִן הַבַּיִת, כָּלָה לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה כָּלָה לִבְהַמֶּתֶדָּ מִן הַבַּיִת, וְכָל הַנֶּדָּ דְלֹא כָּלוּ לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה, אִין צָרִיד לְבַעֵרָם מִן הַבַּיִת {י} : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} אָבֵל שְׁבִיעִית יֵשׁ לָהֶם, לְעַנְיָן שֶׁחֵיב לְהַפְקִיר, וְאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹן סְחוּרָה וּמְלוּגָמָא וְאַפְקָטוּיָזִין. רַש"י : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כָּל שֵׁשׁ לֹו בִיעוֹר יֵשׁ לֹו שְׁבִיעִית כּו' : אִמֵּר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ בְּשִׁבְעִית וְלִבְהַמֶּתֶדָּ וְלַחֲיָה אֲשֶׁר בְּאַרְצָדָּ וְגו' וְאִמְרוּ בְּסַפְרֵי כָּל זְמַן שַׁחִיָּה אוֹכֶלֶת מִן הַשָּׂדֶה הָאֶכֶל לִבְהַמֶּתֶדָּ מִן הַבַּיִת כָּלָה לַחֲיָה מִן הַשָּׂדֶה כָּלָה לִבְהַמֶּתֶדָּ מִן הַבַּיִת וְזֶה הוּא כּוּוֹנֵת הַבִּיעוֹר רוֹצֶה לֹוּמֵר שִׁיסִיר אֵלָה הַצְּמַחִים מִבֵּיתוֹ אִם כָּלוּ מִן הַשָּׂדֶה וְכִבֵּר הַתְּבַאֵר זֶה כּוּלוֹ וְנִתְאַמַּת בְּמַסַּכַּת שְׁבִיעִית וְשֵׁם דְּבָרִים לֹא יַעֲקֹר שֶׁרֶשֶׁם בְּשׁוּם פְּנִים מִן הָאֶרֶץ כְּמוֹ עַלִי הַלּוֹף הַשּׁוֹטָה וְעַלִי הַדְּנֵדְנָה וְהֵם עַלִי הַלּוֹף וְהַנְּעֻנְיָע שְׁקוֹרִין מִינְט"ה וְאֵלָה וְכִיוֹצָא בְּהֵם יַחוּיִיב לָהֶם מִשְׁפַּט הַשְּׁבִיעִית וְלֹא יַחֲיִיבוּ בִּם הַבִּיעוֹר לִפִּי שֶׁהִיא לֹא תַכְלָה מִן הַשָּׂדֶה : (רמב"ם)

פרק ו - משנה ט

כָּל שֵׁשׁ לֹו קְשָׁקְשֶׁת, יֵשׁ לֹו סְנַפִּיר {יא}. וַיֵּשׁ שֵׁשׁ לֹו סְנַפִּיר וַאִין לֹו קְשָׁקְשֶׁת. כָּל שֵׁשׁ לֹו קְרַנִּים,

יש לו טלפנים. ויש שיש לו טלפנים ואין לו קרניים:

ר"ע מברטנורה קשקשת. מלבוש של דג, הקבוע בו: סנפיר. כנפים שפורח בהן. וכל שיש לו קשקשת בידוע שיש לו סנפיר ואין צריך לבדק אחריו עוד, שדג טהור הוא: **ויש שיש לו סנפיר**. והוא דג טמא, שאין לו קשקשת: **יש לו טלפנים**. פרסותיו סדוקות. שאין קרניים אלא לבהמה ולחיה טהורה: **ואין לו קרניים**. כגון חזיר **{יב}**, שפרסותיו סדוקות, ואין לו קרניים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יא} כל כו'. והא דכתב רחמנא סנפיר, משום יגדיל תורה ויאדיר. ועין תוספות יום טוב: **{יב}** ואף על גב דלא נפקא מנה, דבלאו הכי טמא לפי שאינו מעלה גרה, יש לומר דכלי גוני נקט דיש לו ויש לו שיש לו כו': (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר כו': קשקשת הם הקשקשים וסנפיר הם הכנפים וזה מגיע לידיעת מיני בעלי חיים ותועלתו בידיעת הטמא והטהור מן הדג ולידיעת הבהמה מן החיה כפי מה שיתבאר בחולין: (רמב"ם)

פרק ו - משנה י

כל הטעון ברכה לאחריו, טעון ברכה לפניו. ויש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו:

ר"ע מברטנורה ויש טעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו. כגון ציצית, ותפלין, ומזוזה, שופר, סכה, ולולב **{יג}**, שמברכין עליהן עובר לעשייתן, ואין טעונין ברכה לאחריהן: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {יג} ולשון הרמב"ם, שהמצות כן כו' כמו הציצית כו'. ונטילת ידים, לפני הנגוב הוא דמברכין, והגוי נמי לפניו. וטבילה נמי דינה לפניו,

אֵלֶּא דְחִישִׁינָן דְלָמָּא מְשׁוּם בִיעָתוּתָא דְמֵיָא מְמַנַּע וְלֹא טְבִיל, וְאַחַר שֶׁהוּא יוֹרֵד, אִזּוּ הוּא עָרִם וְאָסוּר לְבָרֵךְ מְשׁוּם דְלִבּוֹ רוּאָה אֶת הָעֶרְוָה. תּוֹסְפוֹת. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עֵיקַר תּוּי"ט).

רמב"ם כל הטעון ברכה לאחריו כו': ידוע הוא שהמצות כלם מברך עליהם עובר לעשייתן כמו הציצית והתפילין והמזוזה והסוכה והלולב וזולתם ואין חיוב ברכה אחרי העשותם: (רמב"ם)

פרק ו - משנה יא

תִּינוּקַת שְׁהִבִּיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, או חוֹלְצַת או מְתִיבָמַת, וְחִיבַת בְּכָל מְצוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה. וְכֵן תִּינוּקַת שְׁהִבִּיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, חִיב בְּכָל מְצוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה. וְרֵאווִי לְהִיּוֹת בֵּין סוּרֵר וּמוֹרָה, מְשִׁיבִיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת עַד שְׁיִקְיָן זָקוּ, הַתְּחַתּוֹן וְלֹא הָעֲלִיוֹן, אֵלֶּא שְׁדַבְּרוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן נְקִיָּה. תִּינוּקַת שְׁהִבִּיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, אֵינָה יְכוּלָּה לְמַאן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עַד שְׁיִרְבֶּה הַשָּׁחַר:

ר"ע מברטנורה תִּינוּקַת שְׁהִבִּיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. לְאַחַר שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד: וְחוֹלְצַת אוּ מְתִיבָמַת. אֵף עַל גַּב דְּתֵנָּא חִיבַת בְּכָל מְצוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹרָה, אֲצִטְרִיךְ לְמַתְנֵי חוֹלְצַת אוּ מְתִיבָמַת, דְּמַהוּ דְּתִימָא אִישׁ כְּתִיב בְּפָרָשָׁה (דְּבָרִים כה), וְאִם לֹא יַחֲפֹץ הָאִישׁ, הִלְכָּךְ קָטָן לֹא חֲלִיץ. אֲבָל אִשָּׁה דְלֹא כְּתִיב בְּפָרָשָׁה אֵלֶּא יְבָמְתוֹ, בֵּין גְּדוּלָּה בֵּין קִטְנָה חוֹלְצַת אוּ מְתִיבָמַת, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּאִי אֵייתִיָּאת שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, אִין. אִי לֹא, לֹא. מֵאִי טַעְמָא, דְּמִקְשִׁינָן אִשָּׁה לְאִישׁ: וְכֵן הַתִּינוּקַת שְׁהִבִּיָּא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. לְאַחַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד. וְקָמִי שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה לְנִקְבָּה וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לְזָכָר, אֵינּוּ סִימָן אֵלֶּא שׁוּמָא: וְרֵאווִי לְהִיּוֹת בֵּין סוּרֵר וּמוֹרָה

מְשִׁיבֵיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת עַד שְׁיָקִיף זָקֵן הַתְּחַתּוֹן. אֲבָל קָדָם שְׁיָבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת לָאוּ בְּרַעֲוֵשִׁים הוּא. וְלֹאֲחֵר שְׁהָקִיף זָקֵן הַתְּחַתּוֹן, רָאוּי לְהוֹלִיד **[יד]**, וְרַחֲמֵנָא אָמַר בֵּן, וְלֹא הָרְאוּי לְהִיֹּת אָב: הַתְּחַתּוֹן וְלֹא הָעֲלִיוֹן. כְּלוּמַר, בְּאִיזוֹ הַקְּפַת זָקֵן אָמְרוּ, בְּתְחַתּוֹן שֶׁל מָטָה, וְלֹא בְּעֲלִיוֹן: עַד שְׁיָרְבֶה הַשָּׁחַר. שְׁיִשְׁחִיר אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁעָרוֹת הַרְבֵּה **[טו]**. וּפְסַק הַלְכָה, שֶׁהִבַּת מִמָּאֲנַת עַד שֶׁתֵּהָא בֵּת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד. וְלֹאֲחֵר זָמַן זֶה, אִם הִבִּיאָה סִימָנִים, אֵינָה יְכוּלָה לְמָאן. וְאִם לֹא הִבִּיאָה סִימָנִים, מִמָּאֲנַת וְהוֹלְכַת וְאֶפְלוּ עַד שֶׁתֵּהָא בֵּת עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָרְאוּ בֵּה סִימָנֵי אֵילוּנִית **[טז]**. וְהֵנִי מִיְלִי, כְּשֶׁלֹּא בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁהָיוּ לָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד. אֲבָל אִם בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר זָמַן זֶה, שׁוּב אֵינָה יְכוּלָה לְמָאן. וְאִף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִרְאוּ בֵּה סִימָנִים, חִישִׁינָן שֶׁמָּא הִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת **[יז]** וְנִשְׁרִי: (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [יד] לא דק, דרְאוּי לְהוֹלִיד הוּא מְשִׁיבֵיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת. וְגַם מַה שֶׁתֵּלָה דְרִשָּׁה דְבֵן וְלֹא אָב בְּהַקְּפַת זָקֵן, לֹא דִק, דְּהֵךְ דְרִשָּׁה לְאַתּוּי אִף קָדָם שְׁהָקִיף מְכִי מְלוּ שְׁלֶשֶׁה חֲדָשִׁים מְשִׁהִבֵיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, שְׁאַז נִכְרַ הַהֲרִיוֹן וְרָאוּי לְהַקְרֵא בְּשֵׁם אָב. וְכֵן נִמְי הַקִּיף אִף עַל גַּב דְלֹא מְלוּ שְׁלֶשֶׁה חֲדָשִׁים. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טו]** רְש"י. וּבְגִמְרָא, לֹא שְׁיָרְבֶה מְמֵשׁ, אֲלֵא כְּדִי שְׁיָהִיו שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שׁוֹכְבוֹת, וְנִרְאוֹת כְּמוֹ שְׁיָרְבֶה כּו'. וְעֵין תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: **[טז]** וְאִם לֹא נִרְאוּ בֵּה סִימָנֵי אֵילוּנִית, עַד שֶׁתֵּהָא בֵּת שְׁלֶשֶׁים וְחֲמֵשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. וְכֵן פְּסַק הַרְמַב"ם בְּחִבּוּרוֹ: **[יז]** קָדָם שֶׁבַעַל. דְּוִדָּאֵי בְּעַל לְשֵׁם קְדוּשִׁין. וְהוּי סְפָקָא דְאוּרִיתָא. טוֹר: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם תִּינוּקַת שֶׁהִבִּיאָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת כּו': כִּבְר בֵּארְנוּ פַעֲמִים רַבּוֹת שֶׁאֵלָה ב' שְׁעָרוֹת לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יִהְיוּ סִימָנֵי הַבְּגָרוֹת אֲלֵא אִם יִמְצְאוּ בַפְּגִישַׁת זָמַן הַמּוֹרְגַל וְהוּא י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד לְתִינוּקַת וּי"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד לְתִינוּקַת וְכֹל עוֹד שִׁיחִיָּה פְחוֹת מֵאֵלָה הַשָּׁנִים וְיִמְצֵא לְהֵם הַב' שְׁעָרוֹת הֵנָּה הוּא שׁוּמָא וְאִינִם סִימָנֵי הַבְּגָרוֹת וְלִשׁוֹן נִקִּיָּה הוּא בְּקִרְאָן לְשַׁעַר גַּב הָעֵרוּהָ זָקֵן וּפְסַק הַהֲלָכָה הִבַּת מִמָּאֲנַת עַד שֶׁתִּבִּיאַ ב' שְׁעָרוֹת וְאִם תִּבִּיאַ ב' שְׁעָרוֹת וְהִיָּה לָהּ י"ב שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד אֵינָה מִמָּאֲנַת וְאִם לֹא נִמְצְאוּ לָהּ ב' שְׁעָרוֹת תִּמְאָן וְאֶפְלוּ הִיתָה מְכִי שָׁנָה אֲלֵא אִם יִתְאַמַּת שֶׁהִיא אֵילוּנִית כְּפִי מַה שֶׁהִתְנִינוּ כִּי הִיא אִז לֹא תִמְאָן וְזֶה אִם לֹא בָּא עָלֶיהָ אַחַר י"ב שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד אִמְנֵם אִם בָּא עָלֶיהָ בְּזָמַן הַזֶּה הִיתָה מְקוּדֶשֶׁת בְּבִיאָה שֶׁהִיא דְאוּרִיתָא וְאֵינָה יְכוּלָה לְמָאן וְאֵע"פ שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ לָהּ ב' שְׁעָרוֹת כִּי אֲנַחְנוּ נֹאמַר שֶׁמָּא נִשְׂרוּ מֵאַחַר שֶׁהִגִּיעָה לְכֹלל שְׁנוּתִיָּה וְזֶהוּ הַמְשַׁל הַמְּבוּאֵר בְּזֶה הַדִּין וְכִבְר זֹכְרֵנוּ זֶה בִּיבְמוֹת וְזוֹ הִיא הַסְּבֵרָא הָאֲמִתִּית אֲשֶׁר יִתְרָאָה מֵעִיּוֹן הַש"ס: (רמב"ם)

פרק ו - משנה יב

שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּפֶּרֶה וּבַנְּגָעִים, וְהָאֲמוּרוֹת בְּכָל מְקוֹם, כְּדִי לְכַף רֹאשׁוֹ לְעֶקְרוֹ, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כְּדִי לְקַרֵץ בַּצִּפּוֹרִן. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, כְּדִי שִׁיהוּ נְטָלוֹת בְּזוּג:

ר"ע מברטנורה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּפֶּרֶה. דְּקִימָא לֵן (פֶּרֶה פ"ב) שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שְׁחָרוֹת פּוֹסְלוֹת בָּהּ: וּבַנְּגָעִים. שְׁעַר לֶבָן, קִימָא לֵן בְּתוֹרַת כַּהֲנִים מְעוּט שְׁעַר שְׁתֵּים: וְהָאֲמוּרוֹת בְּכָל מְקוֹם. בְּתִינוּק וּבְתִינוּקָת: לְקַרֵץ. לְאַחַז מְעוּט: שִׁיהוּ נְטָלוֹת בְּזוּג. שֶׁל מִסְפָּרִים, וְהוּי שְׁעוּרָא רַבָּא **[יח]**. וְהִלְכָה כְּדָבָרֵי כֶּלֶן לְהַחְמִיר, וּמִשְׁנִקְרָצָת בַּצִּפּוֹרִן דְּהוּי שְׁעוּרָא זוּטָא מְכֻלָּהוּ, לֹא מִמְּאֲנַת שְׁמָא גְדוּלָּה הִיא. וְלַעֲנִין חֲלִיצָה, אֵינָה חוֹלְצָת, עַד דְּאִיכָא שְׁעוּרָא רַבָּא דְּכֻלָּהוּ: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יח] רוֹצֵה לומר גְּדוּל מְשִׁיקְרָץ בַּצִּפּוֹרִן. [ושְׁעוּרָא רַבָּא] דְּכֻלָּהוּ הוּא לְכַף רֹאשׁוֹ לְעֶקְרוֹ. אֲבָל בַּפֶּרֶק ד' דְּנִגְעִים מְשָׁנָה ד' מוֹכַח מְלִשׁוֹן הַר"ב כְּשִׁינְטֵל בְּזוּג הוּא שְׁעוּר זוּטָא דְּכֻלָּהוּ. וְכֵן כְּתַב הַרְמְב"ם. וְעֵין תוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שתי שערות האמורות בפרה כו': אמרו בש"ס הלכה כדברי כולן להחמיר ויהיה כפי מה שאספר אם יהיו שתי שערות כדי שיהו נטלות בזוג אשר הוא הפחות שבשיעורים אינה ממאנת ואינה חולצת עד שיהיו כדי לכוף ראשו לעיקרו: (רמב"ם)

פרק ו - משנה יג

הַרְוָאָה כְּתָם, הָרִי זו מְקַלְקֶלֶת, וְחוֹשְׁשֶׁת

משום זוב, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אין בכתמים משום זוב:

ר"ע מברטנורה **הרואה כתם.** שמצאה טפת דם בחלוקה: הרי זו **מקלקלת.** אינה יודעת פתח נדותיה לידע מתי יתחילו אחד עשר יום שפין נדה לנדה, דהא לא ידעה אימת חזאי: **וחוששת משום זוב.** אם עברו עליה שלשה ימי זיבה משלשה חלוק זה, ומצאה עליו כתם גדול שעור שלשה גריסין ועוד **{יט}**, כלומר מעט יותר משלשה גריסין, מספקינן להו דלמא כל חדא וחדא בחד יומא, והויא זבה גדולה מספק, ואף על גב דבמקום אחד נמצאו: **וחכמים אומרים אין בכתמים משום זוב.** בגמרא מוקי מלתיהו דחכמים דהכא, כיחידאה, ואמר דרבי חנינא בן אנטיגנוס היא. ומודה רבי חנינא בן אנטיגנוס שאם לבשה שלש חלוקות לבנות בשלשה ימים בימי זיבה, חלוק ליום, ומצאה בכל אחת מהן כתם, דחוששת לזיבות. ואין צריך לומר אם ראתה שני ימים דם מגופה, ובשלישי לבשה חלוק הבדוק לה ומצאה בו כתם, דפשיטא דחוששת לזיבות. ולא נחלק רבי חנינא בן אנטיגנוס דהוא חכמים דמתניתין, אלא על הלובשת חלוק אחד בשלשה ימים מימי זיבתה ולבסוף מצאה כתם גדול שעור שלשה גריסין ועוד במקום אחד, או אפלו בשלשה מקומות, דאיהו סבר בכהאי גוונא אינה חוששת לזיבות, הואיל ולא היו הכתמים בשלשה חלוקות. ורבי מאיר ורפנן דאיפליגו עליה סברי, כשמצאה שעור שלשה גריסין ועוד בחלוק אחד, בין במקום אחד בין בשלשה מקומות, חוששת לזיבות. ואין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{יט}** רוצה לומר בכל אחד פגריס ועוד, דהכי הוי שעור כתם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרואה כתם הרי זו מקולקלת כו': מבואר הוא שזה הכתם הוא שתמצא טפת דם בבגדה כפי מה שיתבאר אמנם מצאה בלא עת נדתה: וכונת אמרו מקולקלת אם נפסד העת הידוע לנדתה ונתקלקל וסתה וחוששת משום זוב אמנם אם שתהיה ספק זבה ותביא קרבן זבה אינו נאכל כמו שבארנו בערכין וכבר התבאר בהש"ס שאם יהי הכתם שיעור ג' גריסין ושיעור הגריס כבר בארנו בנגעים הנה היא חוששת משום זוב ונאמר כגריס בא בכל יום וזה הכתם מראותה ג' ימים ולכך תחוש לזוב וזו היא סברת חכמים ורבי חנינא בן אנטיגנוס הוא האומר פה שאין בכתמים משום זוב וכן אוקים הש"ס זה הדבר ביחיד ואמר מאן חכמים רבי חנינא בן אנטיגנוס שאמר שכתם אחד לא תחוש לו משום זוב ואפילו היה בתכלית הגודל אלא אם לבשה ג' בגדים בדוקים ונמצא כתם על כל בגד מהם או שנמצאו ג' כתמים בבגד אחד בתנאי שיעמוד עליה זה הבגד שני ימים ותמצא ביום הג' כתמים ואז תהיה ספק זבה ותחוש לזבה והלכה כחכמים שאומרים חוששת משום זוב ואפילו בכתם אחד אם יהיה גדול השיעור כמו שבארנו: (רמב"ם)

פרק ו - משנה יד

הַרְוָאָה יוֹם אֶחָד עֶשֶׂר בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, תְּחִלַּת נֶדֶה וְסוֹף נֶדֶה, תְּחִלַּת זִיבָה וְסוֹף זִיבָה, יוֹם אַרְבָּעִים לַזָּכָר וַיּוֹם שְׁמוֹנִים לַנְּקֵבָה, בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת לְכָלֶן, הֵרִי אֱלוֹ טוּעוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַד שְׂאֵתָם מִתְקַנִּים אֶת הַשׁוֹטוֹת, תִּקְנּוּ אֶת הַפְּקָחוֹת :

ר"ע מברטנורה הַרְוָאָה יוֹם אֶחָד עֶשֶׂר. שֶׁהוּא סוֹף יָמֵי זִיבָה. וּלְמַחֵר מִתְחִילִין יָמֵי נֶדֶה: בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת. סָפַק יוֹם הוּא וְהוּי דָם זִיבָה, סָפַק לֵילָה וְתַחֲלַת נֶדֶה: תְּחִלַּת נֶדֶה וְסוֹף נֶדֶה. בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ דְּהַכִּי קִתְּנִי, תְּחִלַּת נֶדֶה וְסוֹף זִיבָה. וּבִשְׁבִיעֵי לְנֶדְתָּהּ, סוֹף נֶדֶה וְתַחֲלַת זִיבָה. כְּלוּמַר, בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁל אֶחָד עֶשֶׂר, אִם לֵילָה הוּא, הֵרִי רְאִיתָהּ תְּחִלַּת נֶדֶה. וְאִם יוֹם, הֵרִי הַדָּם דָּם שֶׁל סוֹף זִיבָה. וְאִם רְאִיתָהּ שְׁנֵי יָמִים קִדְּם לָכֵן, חוֹשֶׁשֶׁת מִשׁוּם זִיבָה. וְכֵן אִם רְאִיתָהּ בְּשִׁבְעֵי לְנֶדְתָּהּ בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, מְסַפְּקִינָן נַמִּי, אִם לֵילָה הוּא, הֵרִי הַדָּם דָּם שֶׁל תְּחִלַּת זִיבָה, וְאִם תִּרְאָה שְׁנֵי יָמִים אַחֲרֵי כֵן, חוֹשֶׁשֶׁת מִשׁוּם זִיבָה. וְאִם יוֹם הוּא, הֵרִי רְאִיתָהּ סוֹף יָמֵי נֶדֶה, וְאָף עַל פִּי שֶׁתִּרְאָה שְׁנֵי יָמִים אַחֵר כֶּדֶּי אֵינָה זָבָה: **יוֹם אַרְבָּעִים לַזָּכָר וַיּוֹם שְׁמוֹנִים לַנְּקֵבָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת לְכָלֶן.** כְּלוּמַר בְּאִיזוֹ מְאֵלוֹ שֶׁתִּרְאָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, סָפַק דָּם טָמֵא סָפַק דָּם טָהוֹר. וְאִם תִּרְאָה שְׁנֵי יָמִים אַחֲרָיִם חוּץ מִזֶּה, הֵרִי הִיא זָבָה **[כ]** מְסַפְּקָה, וּמִבִּיאָה קֶרְבָּן וְאֵינָה נֶאֱכָל, שְׁכָל הַטוּעוֹת מְבִיאוֹת קֶרְבָּן וְאֵינָה נֶאֱכָל: **הַשׁוֹטוֹת.** לַטוּעוֹת שֶׁאֵינָן יוֹדְעוֹת מִתֵּי יָמֵי נֶדֶה וַיּוֹם זִיבָה, קָרִי שׁוֹטוֹת: **עַד שְׂאֵתָם מִתְקַנִּים אֶת הַשׁוֹטוֹת.** אֶת הַטוּעוֹת הִלְלוּ שָׂרְאוּ בְּשַׁעַת הַסָּפֵק: **בְּאוֹ וְתִקְנּוּ אֶת הַפְּקָחוֹת.** שְׂרֹאוֹת בְּשַׁעַת וְדָאִית וְהוּן צְרִיכוֹת תִּקּוּן וּלְפָרֵשׁ יָמֵי שְׁמוֹרָן וְתִשְׁמִישׁוֹן. כְּגוֹן הַנֶּדֶד דְּמִיתֵי בְּבִרְיָתָא, מִי שֶׁרְוָאָה יוֹם אֶחָד טָמֵא וַיּוֹם אֶחָד טָהוֹר כָּל יָמֵיהָ, וְתִמִּיד הִיא רוּאָה בַּיּוֹם וְלֹא בַּלַּיְלָה, מְשַׁמֶּשֶׁת שְׁמִינֵי לַיּוֹם שֶׁרְאִיתָהּ בּוֹ רְאִיָּה רְאִישׁוֹנָה, שֶׁהִרִי טָהוֹרָה הִיא, שֶׁהִרִי בְּשַׁבְעָה לְעָרֵב טְבֵלָה וְלֹא תִרְאָה עַד תִּשְׁעֵי, הִלְכָד מְשַׁמֶּשֶׁת שְׁמִינֵי שְׁלָם לֵילָה וַיּוֹם,

וְלִילָה שְׁלֹאֲחֲרָיו שֶׁהוּא נִגְהִי תִשְׁיַעֲי. וּמִשְׁמֶשֶׁת אַרְבָּעָה לַיְלֹת מִתּוֹךְ שְׁמֹנֶה עָשָׂר יוֹם לְרֵאֵיהָ רֵאשׁוֹנָה, שֶׁהָרִי אֵשָׁה זֹ לֹא תִהְיֶה זָבָה לְעוֹלָם, שְׁאֵינָה רוֹאָה שְׁלֶשֶׁה רְצוּפִים. וּכְשֶׁהִיא רוֹאָה תִשְׁיַעֲי, תִּהְיֶה שׁוֹמֶרֶת עֲשִׂירִי וּתְשַׁמֵּשׁ בְּלִילָה. וְתִרְאֶה בְּאֶחָד עָשָׂר. וְתִשְׁמַר שְׁנַיִם עָשָׂר וּתְשַׁמֵּשׁ בְּלִילָה. הָרִי שְׁנַיִם. וְתִרְאֶה בְּשֶׁלֶשֶׁה עָשָׂר, וְתִשְׁמַר אַרְבָּעָה עָשָׂר וּתְשַׁמֵּשׁ בְּלִילָה, הָרִי שְׁלֶשֶׁה. וְתִרְאֶה חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְתִשְׁמַר שֵׁשֶׁה עָשָׂר וּתְשַׁמֵּשׁ בְּעֶרֶב, הָרִי אַרְבָּעָה. וּבְשֶׁבַע עָשָׂר תִּרְאֶה, וְתִשְׁמַר שְׁמֹנֶה עָשָׂר. הָרִי כָּלוּ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וְלֹא שְׁמֹשֶׁה אֶלָּא אַרְבָּעָה לַיְלֹת. לְבַד שְׁמִינִי וְלִילוֹ. וְתִשְׁמִישׁ אַחֲרוֹן אֵינוֹ בְּתוֹךְ שְׁמֹנֶה עָשָׂר. וּלְמַחֵר בְּתִשְׁעָה עָשָׂר כְּשֶׁתִּרְאֶה, תִּהְיֶה תַּחֲלַת נְדָה, שֶׁהָרִי שְׁלָמוֹ אֶחָד עָשָׂר שְׁבִין נְדָה לְנְדָה, וְחוֹזֶרֶת לְמִנְיָנָה שְׁאֲמַרְנוּ. וְהָכִי אֵיכָא טוֹבָא שְׁצָרִיכוֹת תִּקְוִין לִימֵי תְשַׁמִּישׁוֹן. וְכִלְהוּ מִיְתֵי לָהּ בְּפִרְיָתָא בְּגִמְרָא בְּפִרְקִין : (ר"ע מברטנורא).

עיקר תוי"ט [כ] וְאֵגֵב רִיקָטָא כְּתֵב כֵּן. דְּהֵיאָדָּה יְכוֹלָה לְהִיּוֹת זָבָה בִּימֵי נְדָה. וְלִשְׁוֹן רִשׁוּי, וְאִם תִּרְאֶה לַיּוֹם שְׁמִינִי, סִפְקָא נְדָה, סִפְקָא שׁוֹמֶרֶת יוֹם, וְכֵן לְעוֹלָם עַד שֶׁתִּפְסַק כְּדִי שְׁעוֹר הַמִּפְרָשׁ לָהּ : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הַרְוָאָה יוֹם י"א בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת כּו' : זֶה הֵי"א יוֹם כִּבְרָה קִדְּם לְנוּ בִיאורוֹ וְלִשְׁוֹן זֹאת הַמִּשְׁנָה כִּמוֹ שֶׁבִיאָר הַש"ס הוּא כֵן הַרְוָאָה יוֹם י"א בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת תַּחֲלַת נְדָה וְסוֹף זִיבָה וּבִשְׁבִיעֵי לְנִדְתָהּ סוֹף נְדָה וְתַחֲלַת זִיבָה וְכֵן יוֹם מ' לְזִכְרֵי יוֹם פ' לְנִקְבָהּ בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וּבִיאור זֶה שֶׁאִם רֵאֵתָה דָם יוֹם מ' אוֹ יוֹם פ' בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וְזֶה סִפְקָא אִם בְּיוֹם הֵיחָדָה הַרְוָאָה וִיהִיָּה דָם טְהוֹר אוֹ בְּלִילָה וִיהִיָּה דָם טָמֵא וְאִם רֵאֵתָה ב' יָמִים רְצוּפִים וְהֵם הֵטִי וְהֵי"ד מִן י"א אֲשֶׁר הֵם יָמִים הַרְוָאָה לְזִיבָה כִּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ וְיוֹם הֵי"א אִם רֵאֵתָה דָם בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת הֵנָּה זֶה סִפְקָא אִם רֵאֵתָה הַדָּם בְּיוֹם וְתִהְיֶה הַרְוָאָה סוֹף זִיבָה לְפִי שֶׁהִיא רֵאֵתָה ג' יָמִים רְצוּפִים אוֹ תִהְיֶה זֹאת הַרְוָאָה בְּלִילָה בְּלִיל י"ב וְתִהְיֶה זֹאת הַרְוָאָה תַּחֲלַת נְדָה וְלֹא תִהְיֶה זָבָה אוֹ אִם רֵאֵתָה דָם יוֹם ז' לְנִדְתָהּ בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת וְזֶה סִפְקָא גַם כֵּן אִם בְּיוֹם הֵיחָדָה הַרְוָאָה וְתִהְיֶה הַרְוָאָה סוֹף נְדָה בְּהִיּוֹתָהּ הַשְּׁבַעַת הַיָּמִים כּוֹלֵם בְּנִדְתָהּ כִּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ אוֹ לִיל הַשְּׁמִינִי הֵיחָדָה הַרְוָאָה וְתִהְיֶה זֹאת הַרְוָאָה תַּחֲלַת זִיבָה וְאִם רֵאֵתָה אַחֵר זֶה יוֹם הַתְּשִׁיעִי וְהִיא מִתַּחֲלַת הַנְּדָה אֲשֶׁר הֵם יָמֵי זִבָּה וְתִהְיֶה זָבָה הֵנָּה אֵלֶּה כּוֹלֵן טוּעוֹת וְהַזִּיבָה שֶׁלָּהֶן סִפְקָא וּמִבִּיאוֹת קֶרֶבֶן וְאֵינוֹ נֹאכֵל כִּמוֹ שֶׁבִיאָרְנוּ בְּעֶרְכִּין שֶׁכֵּל הַטוּעוֹת מִבִּיאוֹת קֶרֶבֶן וְאֵינוֹ נֹאכֵל וְאֵמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ שׁוֹטוֹת אִמְרוּ תְּנִי טוּעוֹת וְכוּנַת מֵאֵמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ אֲשֶׁר אֵמַר לְהֵאֱמַת דְּבִרְיוֹ וְהוֹעִירְנוּ בְּטוּעוֹת הָעֵרָה בְּבִלְתֵי טוּעוֹת אֵיךְ מִשְׁפֵּטוֹ כִּי (א) יִרְמוֹז אֵל זֶה הַמִּין מִן הָעֵרָה אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בְּטַבִּילָה אֲשֶׁר הִיא קֶשֶׁה מְאֹד וְרַבַּת מִשְׁפָּטִים וְאֵנִי יְכוֹל לְהֵאֲרִיךְ בְּתַכְלִית לְבִיאָר הַפְּרָצוֹת הַרְבּוֹת הַנוֹפְלוֹת קְרוּבוֹת הַאֲפֻשְׁרוֹת וְכֵל שֶׁכֵּן שִׁפְרָצוּ פְּרָצוֹת רְחוֹקוֹת הַאֲפֻשְׁרוֹת כִּמוֹ אֵלֶּה שֶׁתִּרְאִינָה בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת לְבַד וּבְיוֹם יָדוּעַ עוֹזֵר וְזֶה רְחוֹק הַנְּפִילָה וְאִם לְקַחְנוּ בְּהָעֵרָה כִּפִּי מֵהַ שִׁיחוּיִב מִזֶּה יִרְחִיב עֲלֵינוּ הַמֵּאֵמַר וְהַשְּׁתַּדְּלָנוּ בְּאֲמַתֵּיּים : (רמב"ם)

פרק ז - משנה א

דָּם הַנֶּדָה וּבֶשֶׁר הַמֵּת, מְטַמְּאִין לַחַיִּין וּמְטַמְּאִין יְבֻשִׁין. אֲבָל הַזֹּב וְהַנִּיעַ וְהַרְק וְהַשְּׂרָץ וְהַנְּבֵלָה וְהַשְּׂכֶבֶת זָרַע, מְטַמְּאִין לַחַיִּין וְאִין מְטַמְּאִין יְבֻשִׁין. וְאִם יְכוּלִין לְהַשְׂרוֹת וּלְחַזֵּר לְכַמוֹת שָׁהוּ, מְטַמְּאִין לַחַיִּין וּמְטַמְּאִין יְבֻשִׁין. וְכַמָּה הִיא שְׂרִיתָן. בְּפוֹשְׂרִין, מֵעַת לָעַת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, בְּשֶׁר הַמֵּת יָבֵשׁ וְאִינוּ יְכוּלִין לְהַשְׂרוֹת וּלְחַזֵּר לְכַמוֹת שָׁהִיא, טָהוֹר:

ר"ע מברטנורה דם הנדה. מטמאין לחיין. דכתיב (ויקרא טו) והדנה בנדחה, מה שזב ממנה טמא כמותה [א], ובשעה שזב לח הוא: ובשר המת. מטמא יבש, דכתיב (במדבר יב) או בעצם אדם, אדם דומיא דעצם, מה עצם יבש אף בשר יבש: ומטמאים יבשים. דכתיב (שם) דם יהיה זבה, בהותו יהא, ואף על פי שנתלבש [ב]: והניע. רק רך שיוצא על ידי נענוע. ואני שמעתי, לחה היורדת מן החטם. וממעינות הזב הן והווי אב הטמאה: והשרץ. דכתיב (ויקרא יא) הנגע בהם במתם, כעין מותם, דהינו כשהם לחים כמו שהיו בעת מותם. אבל כל זמן שהשדרה קיימת והעצמות מחברות בשדרה, הואיל וצורתו נפרת, כלח הוא נחשב: והנבלה. דכתיב (שם) כי ימות, כעין מיתה: והשכבת זרע. שצריך שיהא

רְאוּי לְהִזְרִיעַ: מְטַמְּאִין לַחִין וְאִין מְטַמְּאִין יְבִשִׁין. הַזֵּיב מְטַמְּא לַח וְלֹא יְבֵשׁ, דְּכִתִּיב (שם טו) רַר בְּשָׂרוֹ אֶת זֹבֹו, כְּמִין רִיר שֶׁהוּא לַח. כְּמוֹ וַיִּזְרַד רִירוֹ עַל זֶקְנוֹ (שְׁמוֹאֵל א כא): וְהִנִּיעַ וְהָרַק. דְּכִתִּיב (עֵיקָר טו) וְכִי יִרַק, וּבִעַת שְׂרִיק לַח הוּא: וְכִמָּה הִיא שְׂרִיתוֹ. דְּנִימָא אִי הִדְרָא בְּכִי הָאִי שְׁעוּרָא לַחִין הֵן: בְּפּוֹשְׁרִים מַעַת לַעַת. אֲבָל אִי צְרִיכִי טְפִי מִיַּם חַמִּים, אוֹ יוֹתֵר מְזִמֵּן מַעַת לַעַת, יְבִשִׁין הֵן: רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּשָׂר הַמַּת יְבֵשׁ, טָהוֹר. מְלֻטְמָא בְּכַזִּית. אֲבָל מְטַמְּא טְמֵאת רַקֵּב כְּמֵלֵא תַרְוֹד. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי: (ר״ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} לא כְּמוֹתָה מְפִשׁ. כְּמֵבְאָר פְּרָק קָמָא דְּכֻלִּים מְשֻׁנָּה ג': **{ב}** והוא הדין יְבֵשׁ מַעְקָרָא. כְּדַמְרֵבִינֵן לִיה בְּגִמְרָא מְקָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם דם הנדה ובשר המת מטמאין לחין כו': אמר יתברך והדוה בנדתה ובאה הקבלה מדוה כמוה ר"ל שדמה יטמא כמו שתטמא היא והוא אב הטומאה כמו שבארנו בפתחת זה הסדר ואמר דם יהיה זובה ובאה הקבלה בהוייתו יהא ואפילו יבש ולמה שמצאנו הפסוק כבר דן על עצם המת בטומאה והוא באמרו או בעצם אדם ממנו בשרו יטמא אפילו יבש תכלית היובש כעצם ובא בזב רר בשרו עד שיהיה לח בעת שיוזל ואז יטמא וניעו הריר והרוק הוא הרוק שלא יטמא אלא לח ואמרו וכי ירוק ובעת שירוק אמנם יהיה לח: ובשרץ אמר כל הנוגע מהם במותם ובאה הקבלה כעין מותם ר"ל כמו שהם לחים בעת מותם ובנבלה אמר וכי ימות מן הבהמה כעין מותם ושכבת זרע אמרו בראויה להזריע ואם נתיבש השרץ תכלית היובש אם שדרתו נראית והעצמות מחוברות בחוליות שדרתו הנה הוא ג"כ מטמא לקיום צורת תבניתו ואין הלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ב

הַשָּׂרֵץ שֶׁנִּמְצָא בְּמַבּוּי, מְטַמְּא לְמַפְרָע, עַד שְׂיֵאמַר בְּדִקְתִּי אֶת הַמַּבּוּי הַזֶּה וְלֹא הָיָה בוֹ שָׂרֵץ, אוֹ עַד שְׁעַת כְּבוֹד. וְכֵן כֶּתֵם שֶׁנִּמְצָא בְּחִלּוּק, מְטַמְּא לְמַפְרָע, עַד שְׂיֵאמַר בְּדִקְתִּי אֶת הַחִלּוּק הַזֶּה וְלֹא הָיָה בוֹ כֶּתֵם, אוֹ עַד שְׁעַת

הַכְּבוֹס. וּמִטְמֵא בֵּין לַח בֵּין יָבֵשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר, הַיָּבֵשׁ מְטַמֵּא לְמַפְרָע, וְהַלַּח אֵינוֹ
מְטַמֵּא אֲלָא עַד שְׁעָה שֶׁהוּא יָכוֹל לַחְזוֹר **[ו]**
וְלִהְיוֹת לַח :

ר"ע מברטנורה **מִטְמֵא לְמַפְרָע**. כָּל טְהוֹרוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ בַּמְּבוּי. דְּמְבוּי רְשׁוֹת
הַיְחִיד הוּא לְעֵנֶן טְמֵאָה, וְסַפְקוֹ טְמֵא : **אוֹ עַד שְׁעַת כְּבוֹד**. מִפְּנֵי שְׁחִזְקַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹדְקִין מְבוֹאוֹתֵיהֶן בְּשַׁעַת כְּבוֹדֵיהֶן **[ג]**, וְאִם הָיָה שָׁם שְׂרָץ
הָיָה רוֹאֶה אוֹתוֹ : **וְכֵן כֶּתֶם שֶׁנִּמְצָא בְּחִלּוּק מְטַמֵּא לְמַפְרָע**. כָּל טְהוֹרוֹת
שֶׁעֲשִׂתָּהּ הָאִשָּׁה מִיּוֹם כְּבוֹס. אָבֵל אוֹתָן שֶׁל קִדְּם כְּבוֹס, לֹא, מִפְּנֵי
שְׁחִזְקַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בּוֹדְקוֹת חִלּוּקֵיהֶם בְּשַׁעַת כְּבוֹסֵיהֶן **[ד]** : **הַיָּבֵשׁ**
מְטַמֵּא לְמַפְרָע. עַד שְׁעַת כְּבוֹד. דְּאִיכָּא לְמִימַר לְאַחַר כְּבוֹד מִיַּד נָפֵל, אָבֵל
הַלַּח אֵינוֹ מְטַמֵּא לְמַפְרָע, אֲלָא עַד שְׁעָה שֶׁנוֹכַח לוֹמַר אִם נָפֵל בְּאוֹתוֹ יוֹם
עֲדוֹן יָכוֹל לִהְיוֹת עֶכְשָׁיו לַח. אָבֵל עַד שְׁעַת הַכְּבוֹד לְזִמְן מְרַבָּה, לֹא, דְּהָא
לַח הוּא, וְאִי מִהֵיכָּא שְׁעִתָּהּ נָפֵל, הִנֵּה מִתְעַבֵּיד יָבֵשׁ. וְדוּקָא בְּשְׂרָץ הוּא
דְּפָלִיג רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּין לַח לְיָבֵשׁ. אָבֵל בְּכֶתֶם, אֲפֵלוּ לַח מְטַמֵּא לְמַפְרָע עַד
שְׁעַת כְּבוֹס, דְּאִימַר יָבֵשׁ הָיָה וּמֵיָא הוּא דְנָפֵל עֲלֵיהּ. אָבֵל בְּשְׂרָץ לֵיכָּא
לְמִימַר הַכִּי, דְּאִי אֵיתָא דְמִים נָפֹל עֲלֵיהּ, אֲמַרְטוּטִי אֲמַרְטוּט **[ה]**. וְאִין
הִלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **[ג]** אָבֵל אֵין חִזְקָתוֹ מִתְכַּפֵּד. וְעֵין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב : **[ד]** וְאִין
חִזְקָתוֹ מִתְכַּפֵּס. וְלְאַחַר הַכְּבוֹס בּוֹדְקוֹת, וְהֵינּוּ כְּשֶׁהַכֶּתֶם בְּזוּיֹת. דְּהָא חִזְיִן
דְּעַל יְדֵי כְּבוֹס טוֹב הוֹלֵךְ הַכֶּתֶם בְּלֹא סְמָמָנִים. תּוֹסַפּוֹת. וְעֵין תּוֹסַפּוֹת יוֹם
טוֹב : **[ה]** פִּרְשׁ בְּעָרוּד, עֵנֶן לַחְלוּחִית. וְנִרְאָה לִי, שֶׁעֵנֶנּוּ מְרַצֵּץ וּמְרַסֵּס. וְנִקְרָא
בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים גַּם כֵּן סְמַרְטוּט : **[ו]** **לַחְזוֹר**. סִירְכָא דְלִישְׁנָא דְלַעִיל נְקֻט. אָבֵל
הָכָא לֹא שִׁיךְ עֵנֶן חֲזָרָה, שְׁהָרִי לֹא נִתְיָבֵשׁ. וְעֵין תּוֹסַפּוֹת יוֹם טוֹב : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הִשְׂרָץ שֶׁנִּמְצָא בַּמְּבוּי מְטַמֵּא כּוּ' : עַד שְׁעָה שֶׁיָכוֹל לִהְיוֹת לַח עַד שְׁעַת
הַכְּבוֹד עַד הַעֵת אֲשֶׁר יִכְנוּס בּוֹ זֶה הָעֵפֶר וְלֹא נִמְצָא בּוֹ שְׂרָץ אֲמַר מִפְּנֵי שְׁחִזְקַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבּוֹדְקִין מְבוֹאוֹתֵיהֶן בְּשַׁעַת כְּבוֹדָם וְחִזְקַת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁבּוֹדְקוֹת חִלּוּקוֹתֵיהֶם בְּשַׁעַת כְּבוֹסָן וְזֶה הַהִבְדֵּל אֲשֶׁר שָׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּין לַח
בֵּין יָבֵשׁ הוּא בְּשֶׂרֶץ לְפִי שֶׁאִם יִמְצְאוּ לַח אִזּוֹ נֹאמַר עַל דְּרַךְ מִשַּׁל אֲפִשֶׁר
שִׁיחִיָּה לַח זֶה הִשְׂרָץ מֵעַת שִׁמַּת שְׁנֵי יָמִים וַיְהִיָּה מְטַמֵּא בִּי יָמִים לְמַפְרָע לְבַד
וְאִמְנָם הַכֶּתֶם אֲפִי לַח מְטַמֵּא לְמַפְרָע וְאֲפִילוּ לְאַחַר יָמִים לְפִי שֶׁאִנְחֵנוּ נֹאמַר
אִם הִיָּה יָבֵשׁ הִנֵּה יֵשׁ לוֹ יָמִים רַבִּים שֶׁהוּא בְּזֶה הַבְּגַד וְנִגְעוּ בְּעוֹד שֶׁהִיָּה
מְטַפִּיחַ וְלַח וְכִבֵּר הַתְּבַאֵר בְּטְהוֹרוֹת שֶׁמְבוּי כְּרִשׁוֹת הַיְחִיד וְסַפְקוֹ טְמֵא וְלִכּוֹן
הֵיוּ הַטְהוֹרוֹת שֶׁנִּעֲשׂוּ בַּמְּבוּי זֶה טְמֵאִים לְמַפְרָע מִפְּנֵי זֶה הִשְׂרָץ וְאִין הַלְכָה
כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן : (רמב"ם)

פרק ז - משנה ג

כָּל הַפְּתָמִין הַבָּאִים מֵרְקָם, טְהוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא, מִפְּנֵי שֶׁהֵם גְּרִים וְטוֹעִין. הַבָּאִין מִבֵּין הַגּוֹיִם, טְהוּרִין. מִבֵּין יִשְׂרָאֵל וּמִבֵּין הַכּוֹתֵיִם, רַבִּי מֵאִיר מְטַמֵּא. וְחַכְמֵי מְטַהְרִין, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נֶחְשְׁדוּ עַל כְּתֻמֵּיהֶן {ח} :

ר"ע מברטנורה **הבאים מרקים**. שהן נכרים ודמן טהור {ז}. ואף על גב דרבנן גזרו על הנכרים שיהיו כזבים לכל דבריהם, על כתימיהם לא גזרו: **מרקם**. בין קדש ובין שור, מתרגמינו בין רקם ובין חגרא: **שהן גרים**. ודמן טמא: **וטועים**. כלומר, לא צניעי כלי האי, ואין מצניעים את כתימיהן, הלכך חיישינן שמא כתימים של אשה נדה הן: **הבאים מביין הגוים טהורים**. דלא גזרו רבנן על כתימיהן, כיון דדמן ודאי טהור מן התורה: **מבין ישראל ומבין הכותים רבי מאיר מטמא**. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, מבין ישראל ומבין הכותים, טמאים, דכותים גרי אמת הן ודמן טמא. כתימים הנמצאים בערי ישראל דהינו במקום גלוי, טהורים, דלא נחשדו על כתימיהן ואצנעי מצנעי להו. הנמצאין בערי פותים, רבי מאיר מטמא, דכותים נחשדו על כתימיהן. וחכמים מטהרים, שלא נחשדו על כתימיהן ומצנעי להו, ותלינן להאי קתם בדם חיה או בהמה, דאלו דם אשה נדה, לא היה נמצא במקום גלוי, דאינהו נמי מצנעו להו כישראל. וכבר נפסקה ההלכה דבזמן הזה גזרו על פותים להיות כנכרים לכל דבריהם, וכתמיהן טהורים {ט}

ככתמי הנכרים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} דהא דתנן מן הרקם בהמביא גט, טובא רקם הוה. ועוד, אף על גב דברקם ישראל הוה, הא מצניעין כתימיהם, אלא של נכרים הן וטהורים. ורבי יהודה מטמא משום שיש שם גרים כו'. תוספות: **שלא כו'**. ואף על גב דכתמים דרבנן, הך טמאה אית להו, דסברי דמגופה אתא. ועין תוספות יום טוב: {ט} אף על גב דגרי אמת הן ולחשבו ישראלים דאף על גב דחטא כו'. אלא הם אמרו דכתם טמא, והם אמרו דכתמיהן טהורין: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל הכתמים הבאים מרקם טהורים כו': כבר הודעתוך פעמים רבות שהכותים אינם מטמאים בזוב ולא בנדה ואמנם גזרו עליהם אך לא גזרו על כתמיהם לפי שהאמתית דם נדה שלהם מטמא מדרבנן ואיך יטמאו ספק: רקם מקום בצד ארץ ישראל והוא קדש הנזכר בתורה ויהיה בזה המקום כותים ובשכונתם ישראל והלכו ברוב דרכיהם כמו שיעשו הגרים הבלתי תוריים אם יהיה שכן לו גר תוריים: ותצטרך זאת המשנה אל תקון ותקונה הוא זה מבין ישראל ומבין הכותיים טמאים. הנמצאים בערי ישראל טהורים שלא נחשדו על כתמיהם ומצניעין אותן הנמצאים בערי הכותיים רבי מאיר מטמא מפני שאין מצניעין את כתמיהן [*] נראה דחסר כאן וצ"ל וחכמים מטמאים דלא נחשדו על כתמיהם. [והצנע מצניע אותן ר"ל שהם בלתי מורגלים מלהשליך בשוקים בגדים אם יש בהם כתם אבל יגנזוהו ויצניעוהו עד שירחץ וזה הכתם הנמצא אמנם הוא דם חיה ודם בהמה וכיוצא בהם ולכן הניחוהו שם ואין הלכה כרבי מאיר וזה כפי זה הזמן אמנם היום כותיים כעובדי כוכבים וכתמיהם טהורים כמו שבארנו פעמים רבות: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ד

כָּל הַכֹּתָמִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל מְקוֹם, טְהוֹרִין,
חוּץ מִן הַנִּמְצָאִים בַּחֲדָרִים וּבְסַבִּיבוֹת בַּיִת
הַטְּמָאוֹת. בַּיִת הַטְּמָאוֹת שֶׁל כּוֹתִים מְטַמְּאִין
בְּאַהֲלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם קוֹבְרִין שָׁם אֶת הַנִּפְּלִים.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא הָיוּ קוֹבְרִין אֶלָּא
מִשְׁלִיכִין, וְחִיָּה גוֹרְרֶתָן:

ר"ע מברטנורה בכל מקום. במקום ישראל: טהורים. שחזקתו אינן מדם נדה, דאצנועי מצנעי להו: בית הטמאות. חדר שהנשים משתמשות בו בימי נדויתן: קוברין שם. לפי שעה [ז], כְּדִי שְׂיִסְלְקוּ אוֹתָן לְאַחַר זְמַן. וְלִפִּי שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין אִם הִסִּירוּ אוֹתָן אִם לָאוּ, מְטַמְּאִים בְּאַהֲלָה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {י} דאי לאו הכי, היאך משתמשים שם בימי טמאתו, דהא נזקרים מטמאת מת ונפל, כדתנו לקמן נאמנים לומר לא קברנו שם הנפלים. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל הכתמים הנמצאים ככל מקום טהורים כו': כבר בארנו שהכתמים הנמצאים ואפילו בערי ישראל טהורים לפי שהם לא ישליכו כתם טמא ואם נמצא זה הבגד אשר עליו הדם בערי ישראל בחדרים ובמקום ממקומות הטומאה והנה נדון עליהם שהם כתמי נדה ואמנם הצניעוהו שם כמו שקדם שישאל אצנועי מצנעי להו והיו הכותיים מחשבים שהנפל אחד שאין לו חלק ונחלה בארץ תותר לקוברו בכל מקום ואין זה נכון לכן המקומות אשר בהם טומאה מארצם יטמאו באהל לפי שהם בחזקת בית הקברות ואין הלכה כרבי יהודה וזה מאז אמנם היום הנה הכותי עצמו אם מת לא יטמא באהל לפי שהם עובדי כוכבים ואין מטמאין באהל: (רמב"ם)

פרק ז - משנה ה

נאמנים לומר, קברנו שם את הנפלים, או, לא קברנו. נאמנים לומר על הבהמה אם בכרה, אם לא בכרה. נאמנים על ציון קברות, ואין נאמנין לא על הסככות ולא על הפרעות ולא על בית הפרס. זה הכלל, דבר שחשודים בו, אין נאמנים עליו:

ר"ע מברטנורה נאמנים לומר קברנו. דטמאת מת מידי דאורייתא היא. וכגון שפיהו פותי עומד שם ותרומה בידו ואוכלה {יא}, דליכא למיחש שמה תרומה טמאה היא. ובלאו הכי אין נאמנין, דלית להו לפני עור לא תתן מכשול, ולא אכפת להם אם אנו חוטאין על פיהם: **אם בכרה**. והוא שראינוהו עובד וגוזז בו {יב}. דאי לאו דידע דלאו בכור הוא, לא עבר אדאורייתא, דכתיב (דברים טו) לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנד: **נאמנים על ציון קברות**. לציון מקום הקבר. וסומכין עליהו {יג}.

וְאִם עַל גֵּב דְּמִדְרַבָּנָן הוּא, כִּינּוּן דְּכִתְיָבָא, זְהִירִין בֵּיהּ. דְּכִתְיָב (יחזקאל לט) וְרָאָה עֵצִים אָדָם וּבְנֵה אֶצְלוּ צִיּוֹן: **לא על הסככות.** אֵילָן הַמִּסֵּךְ עַל הָאָרֶץ וְעִנְפָיו מְבַדְּלִים וְיָדוּעַ וְדָאִי שְׂיֵשׁ קִבְרַת תַּחַת אַחַת הָאֶהָלוֹת וְאִין יָדוּעַ אִיזָה הוּא, וּבָא כּוּתְיָ וְהַעִיד עַל אֶחָד שְׁזֵה טְהוּר, אִינוּ נְאָמֵן, לְפִי שְׂאִינוּ חֵשׁ עַל הַסֵּפֶק: **ולא על הפרעות.** אֲבָנִים גְּדוּלוֹת בּוֹלְטוֹת מִן הַגָּדָר, וְקִבְרַת תַּחַת אַחַת מִהֶן וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים תַּחַת אִיזוּ מִהֶן, וּבָא כּוּתְיָ וְהַעִיד עַל מִקְצָתוֹ שֶׁהֵן טְהוּרוֹת, אִינוּ נְאָמֵן, מְשׁוּם דְּלִסְפֵּקָא לֹא חֵישׁ: **בית הפרס.** שְׂדֵה שְׁנַחֲרֵשׁ בְּהַ קִבְרַת. וְכָל מֵאָה אֶמָּה שֶׁל סְבִיבוֹת הַקִּבְרַת אוֹקְמִינְהוּ רַבָּנָן בְּחִזְקַת טַמְאָה, שְׂמָא גְלַגְלָה הַמַּחֲרֵשָׁה וְהוֹלִיכָה עֵצִים כְּשֶׁעָרָה מִן הַמַּת. וּפְרָס, לְשׁוֹן דְּבַר פְּרוֹס וְשְׁבוּר, שְׂעֻצְמוֹת שֶׁל מַת נִפְרָסוּ שָׁם. וּמִפִּי אַחֲרִים שְׂמַעְתִּי, עַל שֵׁם שְׂפָרְסוֹת בְּנֵי אָדָם נִמְנָעִים לְלַכֵּת שָׁם מִפְּנֵי הַטַּמְאָה: **זה הכלל.** לְאַתּוּי תַּחּוּמִּים וְיִין נִסְךְ. שְׂאִין כּוּתְיָ נְאָמֵן לּוֹמֵר עַד כָּאן תַּחּוּם שְׂבִית, דְּתַחּוּמִין דְּרַבָּנָן, וְכוּתִים לֹא סְבִירָא לְהוּ. וְכֵן אִין נְאָמְנִים עַל יִין נִסְךְ, לְפִי שְׂאִין נִזְהָרִים מִמַּגַּע נְכָרִי. וְכָל הַדְּבָרִים הַלְלוּ לֹא נְאָמְרוּ אֶלָּא בְּדוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים, אֲבָל בְּזַמַּן הַזֶּה, הֵן פְּנִינִים לְכָל דְּבָרֵיהֶם: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יא] מהו דתימא לא בקיאי ביצירה וסבירי לאו בן ארבעים הוא ומינא בעלמא הוא, קא משמע לן. גמרא. ועין תוספות יום טוב: **[יב]** מהו דתימא לא בקיאי בטנוף וזמנין דלא טנוף וסבירי דטנוף ופוטרת מבכורה, קא משמע לן. גמרא: **[יג]** ועבדין טהרות היכי דלא צינו. רש"י: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נאמנים לומר קברנו שם את הנפלים כו': מה שהם נאמנים באמרם לא קברנו עד שיהיה כהן עומד בזה המקום ותרומה בידו ואוכלה והנה אי אפשר שנאמר אולי היא תרומה טמאה להיותו אוכלה וכן מה שהם נאמנים באמרם שזאת הבהמה בכרה עד שיהיה מותרין ולדותיה או יעבוד בה אשר בא בו הפסוק אילו היה בכור לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך: וכן נאמנים במקום שהוא טהור מאחר שאין בו ציון לפי שהם היו עושין ציון על הקברות אמנם אם היה אילן מיסך על הארץ או אבנים פרועות יוצאות מן הגדר ואמרו שתחתיהן טהור אין נאמנים לפי שלפעמים תחתיהם טומאה והם לא יאמינו שזה אהל שלא יטמא מה שבתחת זה הצל וכן בית הפרס אין נאמנים באמרם שזה הוא טהור וכבר יתבאר באהלות משפטי בית הפרס ואיך יטהר ואמרו זה הכלל להביא תחומין ויין נסך שאינן נאמנים עליהם לפי שהם אינן מאמינים איסור תחומים ולא איסוד יין נסך ולא אצטרך להשיב שמשפטם היום כעובדי כוכבים לכל דבריהם: (רמב"ם)

פרק ח - משנה א

הַרְוֹאָה כְּתָם עַל בְּשָׂרָה כְּנֶגֶד בַּיִת הַתְּרָפָה טְמֵאָה. וְשֵׁלֹא כְּנֶגֶד בַּיִת הַתְּרָפָה, טְהוּרָה {א}.
עַל עֵקֶבָה וְעַל רֹאשׁ גּוֹדְלָה {ג}, טְמֵאָה. עַל שׁוֹקָה
וְעַל פְּרִסוֹתֶיהָ, מִבְּפָנִים, טְמֵאָה. מִבַּחוּץ,
טְהוּרָה. וְעַל הַצְּדָדִין מִכָּאן וּמִכָּאן, טְהוּרָה.
רְאֵתָה עַל חֲלוּקָה, מִן הַחֲגוּר וּלְמִטָּה, טְמֵאָה
{ד}. מִן הַחֲגוּר וּלְמַעְלָה, טְהוּרָה. רְאֵתָה עַל בַּיִת
יָד שֶׁל חֲלוּקָה, אִם מַגִּיעַ כְּנֶגֶד בַּיִת הַתְּרָפָה,
טְמֵאָה. וְאִם לֹא, טְהוּרָה. הֵיטָה פּוֹשְׁטָתוֹ
וּמִתְכַּסֶּה בּוֹ בְּלִילָה, כָּל מְקוֹם שֶׁנִּמְצָא בּוֹ
כְּתָם, טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוֹזֵר. וְכֵן בַּפְּלִיּוֹם:

ר"ע מברטנורה הַרְוֹאָה כְּתָם. כְּנֶגֶד בַּיִת הַתְּרָפָה. בַּיִת הָעֶרְוָה: טְמֵאָה.
דְּאִיכָּא לְמִימַר, דָּם מֵאוֹתוֹ מְקוֹם נָפֵל: עַל עֵקֶבָה. זְמַנִּין דְּמִתְרַמִּי וְנִגַּע
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם {ב}: וְעַל רֹאשׁ גּוֹדְלָה. דְּבִהְדִּי דְּפִסְעָה מִתְרַמִּי גּוֹדֵל שְׁבַרְגְלָה
לְהִיּוֹת תַּחַת אוֹתוֹ מְקוֹם וְדָם נוֹטֵף עָלָיו: עַל שׁוֹקָה וְעַל פְּרִסוֹתֶיהָ
מִבְּפָנִים טְמֵאָה. כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד וּמִחְבֵּר רְגְלָיו וְשׁוֹקִיו זֶה בְּזוֹ, כָּל מַה
שֶׁמִּחְבֵּר מֵהֶם זֶה עִם זֶה, קְרוּי לְפָנִים: מִבַּחוּץ. מִכָּאן וּמִכָּאן: וְעַל הַצְּדָדִין.
אַחֲרֵי הַשּׁוֹק כָּל גְּבִהֵן כְּנֶגֶד הָעֵקֶב, וּלְפָנָיו כָּל גְּבִהֵן כְּנֶגֶד הָרֶגֶל, קְרוּיִים
צְדָדִים: מִן הַחֲגוּר וּלְמִטָּה. כְּנֶגֶד בַּיִת הַתְּרָפָה הוּא: אִם מַגִּיעַ כְּנֶגֶד בַּיִת
הַתְּרָפָה. כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא בְּרֹאשׁ בַּיִת יָדָה סָמוּךְ לַיָּד, שֶׁפְּעָמִים שֶׁפּוֹשְׁטָתוֹ
מִזְרוּעַ וְנוֹפֵל כְּנֶגֶד מִטָּה: וְאִם לֹא. שֵׁלֹא כְּנֶגֶד בַּיִת הַתְּרָפָה, כְּגוֹן שֶׁנִּמְצָא

סמוך לכתפות: שהוא חוזר. פעמים שראש החלוק נהפך כנגד פניה של מטה: וכן בפוליון. מטפחת שהיא מתכסה בו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {א} טהורה. דכיון שאי אפשר שנטף שם מן התרפה, לשמא הביאתו שם בגדיה לא חישינו. וכדאיתא בגמרא דאין מחזיקין טמאה ממקום למקום. בית יוסף: {ב} לשון הרמב"ם, בעת ישיבתה: {ג} גודלה. לרבותא נקט. וכל שכן לשאר הרגל. בית יוסף: {ד} טמאה. ואפלו מן הצדדים, לפי שעשוי להתהפך, וכל שלמטה מן החגור פעמים שהוא מכון כנגד בית התרפה. בית יוסף. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הרואה כתם על בשרה כו': למה שאמר כנגד בית התורפה טמאה ביאר המקום אשר הוא כנגד בית התורפה אמנם עקבה הנה אפשר שיקרב באבר ממנה אמנם גודלה הוא אצבע מאצבעות רגליה הנה אי אפשר בו זה אמנם אמרו על ראש גודלה טמא לפי שאנחנו נאמר שלפעמים יוטף עליו הדם בעת לכתה וזה אפשר וכן מתבאר בהש"ס: ומבפנים הוא המקום המדובק בעת האסף הרגלים והשוקים אחד מהן לאחרת והאדם עומד: ואמרו על הצדדים מכאן ומכאן ר"ל מה שיטה אל הפנים או מה שיטה אל השדרה מן היריכים והשוקים בעת התחברם כמו שספרנו ובית יד של חלוק מבואר והאנפלוון הוא האזור אשר יחגרו בו: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ב

ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות. שחטה בהמה, חיה ועוף, נתעסקה בכתמים או שישבה בצד העסוקים בהן, הרגה מאכלת, הרי זו תולה בה. עד כמה היא תולה. רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר, עד פגרים של פול, ואף על פי שלא הרגה. ותולה בבנה או בבעלה. אם יש בה מפה והיא יכולה להגלע ולהוציא דם, הרי זו תולה בה:

ר"ע מברטנורה ותולה. הכתם שמצאה: בכל דבר שהיא יכולה לתלות. לומר שלא ממנה היה: מאכלת. כנה: עד כמה היא תולה. בדם מאכלת: עד כגריס. אבל טפי מהכי אין דם מאכלת כל כך גדול. ובהכי מיהא תליא ואף על פי שלא ידעה שהרגה. ורבי חנינא פליג אתנא קמא דאמר הרגה אין, לא הרגה לא. ואין הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס **{ה}**: ותולה בבנה ובבעלה. השוכבים אצלה אם יש בהן מכה, לומר שכתם זה מהן היה: ואם יש בה מכה. שהעלתה קרום: והיא יכולה להתגלע. להגלות. מלשון לפני התגלע הריב (משלי יז). כלומר, שישיר הקרום ויקלף ותתגלע המכה ויצא ממנה דם, תולה בה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **{ה}** הרמב"ם. ובחבורו חזר בו ופסק כותיה, דהא תנא קמא הודה לו. כדאיתא בגמרא דאם כן אין לך אשה טהורה לבעלה, שבכל מטה יש כמה טפות דם מאכלת: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם ותולה בבל דבר שהיא יכולה לתלות כו': ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אע"פ שאם לא הרגה ונמצאת כגריס של פול הנה פחות ממנה תולה במאכולת ונאמר שלפעמים בעת שבתה או התהפכה מצד אל צד והרגה בפרעושים ובכינים וכיוצא בהם ומהם הוא זה הכתם והוא הפך הדבר הקודם אשר אמר הרגה מאכולת הרי זו תולה ואם לא הרגה אינה תולה ר' חנינא אומר שאם הרגה הנה היא תיחס אליהם זה הדם ואפילו היה בתכלית הגודל ובתנאי שיהיה אפשר שבזה דם בעל החיים אשר הרגה כשירשום זה השיעור הנמצא ותולה בבנה ובבעלה אם הלכו בדם או היה בהם מכה ואע"פ שהוא לא תאמת שהיה מהם לפי שהם הנה יגיעו בה והיא לא תדע לא תשים כוונתה בזה: ופירוש להתגלע להתקלף והיא מלה עברית ולפני התגלע הריב פירוש קודם התגלות והתפרסמו כמו שבארנו [*] (בחבורו פ"ט מהלכות איסורי ביאה פסק להדיא אפי' לא הרגה גם התי"ט התעורר זה): ואין הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס: (רמב"ם)

פרק ח - משנה ג

מעשה באשה אחת שבאת לפני רבי עקיבא, אמרה לו, ראיתי כתם. אמר לה, שמא מכה הייתה בידך. אמרה לו, הן, וחייתה. אמר לה,

שָׁמָא יְכוּלָה לְהַגְלֵעַ וּלְהוֹצִיא דָם. אָמְרָה לוּ, הֵן. וְטַהֲרָה רַבִּי עֲקִיבָא. רָאָה תַלְמִידוֹ מְסִתְפַלִּין זָה בְזָה. אָמַר לָהֶם, מַה הַדָּבָר קָשָׁה בְּעֵינֵיכֶם. שְׁלֵא אָמְרוּ חֲכָמִים הַדָּבָר לְהַחְמִיר אֲלֵא לְהַקֵּל, שְׁנֵאמַר (ויקרא טו), וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה דָם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָהּ, דָם וְלֹא כֶּתֶם {ו} :

ר"ע מברטנורה דָם וְלֹא כֶּתֶם. וְחֲכָמִים הוּא דְגִזּוֹר עַל הַכְּתָמִים, לְפִיכּוּד הוֹלְכִים בָּהֶם לְהַקֵּל : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ו} וְלֹא כֶּתֶם. וְקָשָׁה, אֲכַתִּי לְהוֹי סִפְקָא דְאֹרִיתָא לְחַמְרָא. וְאֲפֹשֶׁר לומר מִדְּאֲמַרִּין בְּגִמְרָא בְּבִשְׂרָה עַד שְׁתַּרְגִּישׁ בְּבִשְׂרָה, וּמִדְּלֵא אֲרַגְשָׁה, אֶף עַל גַּב דְּאֲפֹשֶׁר דְּלֵאוּ אֲדַעְתָּהּ, הַלְכּוּד לֹא הוּי כְּשֶׁאֵר סִפְק דְאֹרִיתָא דְלְחַמְרָא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מעשה באשה אחת שבאת לפני ר' עקיבא כו' : כבר בארנו בפתיחת זה הסדר שטומאת כתמים מדרבנן וזאת ההלכה כולה מבוארת : (רמב"ם)

פּרָק ח - מִשְׁנֵה ד

עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַפֶּר וְנִמְצָא עָלָיו דָם, עָגַל, טָהוֹר {ח}. מְשוּדָּךְ {ט}, טָמֵא, דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צְדוּק :

ר"ע מברטנורה עַד שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַפֶּר. הַבְּגָד שֶׁמְקַנַּחַת בּוֹ אֶת עֲצָמָה בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, קְרוּי עַד {ח} : דָם עָגַל טָהוֹר. דָּדָם מְאֻכְלֶת הוּא : מְשוּדָּךְ טָמֵא. וְאִם טָפָה מְשׁוּכָה הִיא, טָמֵאָה, שְׁחִזְקָתָה שְׁהִיא מְמַנָּה, וּבִעַת שְׁקַנְחָה עֲצָמָה נִתְלָה זָה הַדָּם בְּעַד : דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי צְדוּק. וְכֵן הַלְכָה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט {ז} פלומר שְהוּא מְעִיד אִם הִיא נְדָה אִם לֹא. וְעֵינַי תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: {ח} טְהוֹר. עַד שְׂיִהְיֶה בּוֹ כְּגָרִיס וְעוֹד. הָרֵא"שׁ: {ט} מְשׁוּד. אֶפְלוּ כָּל שְׂהוּא. וּבְכַתָּם מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק דָּאף בְּמִשׁוּדָּא בְּעֵינַי כְּגָרִיס. הָרֵא"שׁ: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם עד שהוא נתון תחת הכר כו': כבר ידעת שעד הוא הבגד אשר תקנח בו את עצמה ואם נמצאת בו טיפת דם משוכה נאמר שהוא ממנה ובעת שקנחה את עצמה נתלה בו זה הדם ותהיה כגון רואה כתם אמנם אם היה מקום הדם עגול אין זה מקנוחה אבל מכנה שנהרג שם תחת הכר וכיוצא בזה ות"ק אומר ואולי הוטרף על העד טפה לבד והלכה כרבי אליעזר ברי צדוק: (רמב"ם)

ט

פרק

פרק ט - משנה א

הָאִשָּׁה שְׂהִיא עוֹשֶׂה צְרָכֶיהָ וְרֵאָתָה דָּם, רַבִּי מְאִיר אֹמֵר, אִם עוֹמְדָת, טְמֵאָה. וְאִם יוֹשֶׁבֶת, טְהוֹרָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, בֵּין כַּף וּבֵין כַּף, טְהוֹרָה:

ר"ע מברטנורה הָאִשָּׁה שְׂהִיא עוֹשֶׂה צְרָכֶיהָ. מְשַׁתְּנֶת מַיִם: אִם עוֹמְדָת טְמֵאָה. דְּאִמְרִינָן מִי רְגְלִים הַדּוּר לְמִקּוּר {א} וְאֵתָא דָּם מִן הַמִּקּוּר בְּהַדְיָהוּ: יוֹשֶׁבֶת טְהוֹרָה. בְּגִמְרָא מוֹקְמִינָן לָהּ בְּיוֹשְׁבֶת עַל שְׂפַת הַסִּפְלָא וּמְקַלְחַת מִי רְגְלִים לְתוֹכוֹ בְּחִזְקָא. וּכְשֶׁהִיא מְקַלְחַת בְּחִזְקָא, אִין דְּרַף דָּם

המקור לצאת עם מי רגלים. ואי לבתר דתמו מיא בא דם זה מן המקור, לא היה הדם נמצא בתוך הספל אלא על שפת הספל, שדם הבא מן המקור, שותת ויורד ואינו מקלח. ודם זה שנמצא בתוך הספל, על כרחך ממקום מי רגלים בא ומכה יש בה שם, ולא מן המקור. ובעומדת על שפת הספל ומקלחת בתוך הספל, לא היה אפשר להעמידה, דעומדת אי אפשר לה לקלח **(ב)**, ולהכי אצטריך תנא למנקט יושבת: **רבי יוסי אומר בין כף ובין כף טהורה**. והלכה כרבי יוסי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט **(א)** דאידי דמעמד השתינה ולא יכלה לעצר, הדור מי רגלים למקור. רש"י: **(ב)** קשה, אמאי נקט עומדת, לתני יושבת וליפלוג בין מונקת לשותתת. ויש לישב, דנקט עומדת משום דפסיקא ליה דלעולם שותתת. אי נמי, משום רבי יוסי נקט לה דאפלו בעומדת שאין רחמה נפתח מטהר. תוספות. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שהיא עושה צרכיה כו': כונת אמרו עושה צרכיה משתנת מים ואם תהיה עומדת אמר רבי מאיר שהשתן ישוב אל המקור ויצא הדם ואמרו ואם יושבת טהורה בתנאי שתהא יושבת על שפת הספל והיא תשליך השתן בחוזק בתוך הספל ונמצא דם בתוך הכלי ואמר רבי מאיר שאילו היה זה הדם מן המקור היה נמצא בדפני הכלי בעת השלמת ההשתנה היה נוזל מן המקור ומאחר שלא נמצא בתוך הכלי הנה הוא יצא עם השתן משתן במקור או בזולתה מן האברים אשר ילך עליהן השתן והלכה כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ב

איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים, רבי יוסי מטהר. ורבי שמעון מטמא **(ד)**, שאין דרך האיש להוציא דם, אלא שחזקת דמים מן האשה:

ר"ע מברטנורה **שעשו צרכיהן**. הטילו מי רגלים: **רבי יוסי מטהר**. דהא אפלו באשה גרידתא דליכא אלא חדא ספקא, ספק בא מן המקור, ספק בא ממקום מי רגלים, מטהר רבי יוסי לעיל, וכל שכן הכא דדלמא

מַאִישׁ אֶתִּי. וְלֹא הִדָּר תִּנָּא הֵכָא רַבִּי יוֹסִי מְטָהָר, אֶלְא לְאִשְׁמוּעִינָן מִמְשָׁנָה יִתְיַרְתָּא דְאֶפְלוּ לְכַתְחַלָּה מְטָהָר רַבִּי יוֹסִי לְאִשָּׁה שְׁעוּשָׁה צְרָכִיָּה וְרָאֲתָה דָם, שְׁתַּתְעַסֵּק בְּטְהָרוֹת [ג]. דְּלֹא תִימָא דְוָקָא דִּיעֵבַד מְטָהָר רַבִּי יוֹסִי טְהָרוֹת שְׁנַתְעַסְקָה בְּהוֹן, אֲבָל לְכַתְחַלָּה לֹא אֶמְרִינָן לֵה שְׁתַּתְעַסֵּק, קִמְשָׁמַע לָן: וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטָמָא. אֶפְלוּ הֵכָא דְאִיכָא סַפֵּק סַפְקָא, כְּדַקְתָּנִי טַעְמָא: שְׁחִזְקַת דְּמִים מִן הָאִשָּׁה. וְלַעִיל פְּסִקִּינָן הֵלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי דְמְטָהָר וְאֶפְלוּ בְּחַד סַפְקָא, כֹּל שְׁפֹן הֵכָא דְאִיכָא תַרְתִּי: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ג] דְּלִבְעָלָה לֹא שְׁיָדָּ לְכַתְחַלָּה וְדִיעֵבַד. וְהָא לִיכָא לְמִימָר דְּלַעוּלָם בְּאִשָּׁה לְבַדָּה, דְּוָקָא בְּדִיעֵבַד, וְהֵכָא בְּסַפֵּק סַפְקָא קָא מְשָׁמַע לָן דְּאִי לְכַתְחַלָּה. דְּוָדָאִי דְּלְכַתְחַלָּה בְּסַפֵּק סַפְקָא לֹא אֶצְטְרִיךְ כֹּלָל לְאִשְׁמַעִינָן: [ד] **וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְטָמָא.** אֲבָל רַבִּי מֵאִיר מְטָהָר כְּמוֹ רַבִּי יוֹסִי. וְאִיזִי דְסָלִיק מִרַבִּי יוֹסִי, פְּתַח בּוּ. גְּמָרָא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם איש ואשה שעשו צרכיהן כו': אם השתינו איש ואשה בכלי אחד ונמצא בזה השתן דם הנה הוא ב' ספקות ספק מן האיש ספק מן האשה ואת"ל שהוא מן האשה ספק שהוא מן המקור והמים חזרו למקור והוציא דם ספק שאינו ואע"פ שיש בענין ספק ספקא מטמא רבי שמעון ואפי' היתה יושבת אשר היא אין שם שיטמא מאחר שנאמר שחזרו המים למקור מטמא רבי שמעון ואין הלכה כרבי שמעון אבל הלכה כרבי יוסי אשר אמר שהיא אילו היתה עומדת (לטומאה) * (להשתין) ונמצא דם בשתנה טהורה כמו שקדם: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ג

השאיילה חלוקה לנכרית או לנדח, הרי זו תולה בה. שלש (ה) נשים שלבשו חלוק אֶחָד או שישבו על ספסל אֶחָד [ז], ונמצא עליו דם, כִּלְוֵן טְמֵאוֹת. יִשְׁבּוּ עַל סַפְסָל שֶׁל אֶבֶן או עַל הָאֶצְטֵבָא שֶׁל מְרַחֵץ, רַבִּי נְחֵמְיָה מְטָהָר, שֶׁהִיָּה רַבִּי נְחֵמְיָה אוֹמֵר, כֹּל דָּבָר שְׂאִינוּ מְקַבְּלִי טְמֵאָה, אֵינוּ מְקַבְּלִי כְּתָמִים:

ר"ע מברטנורה השאיילה חלוקה. ואמר כד לבשתה היא ומצאה עליו כתם: לנכרית או לנדח. לנכרית שהיא רואה דם, שהיא גדולה ונדענו בה שכבר ראתה [ה], דומיא דנדח - הרי זו תולה בה. וטהורה. דכיון דנדח היא, לא מסלקלה לה מידי. ונכרית נמי טמאה ותליא בה. אבל ישן אלית טהורה ששאלה חלוק מחברתה טהורה, ואחר כד לבשתו חברתה, שתיקו טמאות, כדקתני שלש נשים וכו', דכיון דאי תליא בה, מסלקלא לה, מאי חזית דמסלקלת לחד טפי מהד: **של אבן.** דאינו מקבל טמאה. וספסל דרישא [אזר] בכלי עץ דראוי לטמא במושב הנזב והנחה: **אינו מקבל כתמים.** כלומר לא נזרו על כתמים הנמצאים בו. וטעמא דרבי נחמיה, דכתיב (ישעיה ג) ונקתה לארץ תשב, כיון שישבה לארץ שאינה מקבלת טמאה, נקתה. והוא הדיון לכל דבר שאינו מקבל טמאה. וכן אם ישבה על גבי כלי חרס, שאין מקבל טמאה מנובו, או על גבי מטלניות של בגד שאין בהן שלש על שלש שאינו מקבלין טמאה, בכל אלו לא נזרו על כתמים הנמצאים בהם. והלכה כרבי נחמיה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [ה] פרוש, לא הוּאָהּ בְּעֵדוֹן שְׂאִילָה קְאָמֵר, דָּאִם כּוּן הֵינּוּ נְדָה כּוּי. וְלֹאפּוֹקִי לֹא הֵינּוּ לְרֹאוֹת וְרָאֲתָה. וְלֹאֵו דּוּמִיָּא מִשּׁוּם קְאָמֵר. בֵּית יוֹסֵף. וְעַו תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: [ז] **שלש.** מִשּׁוּם תְּהוּוּ גַנְנִי דְמִשְׁנָה הִי נִקְטָנִי הֵכָא שְׁלֹשׁ: [ז] **שִׁישְׁבוּ כו'.** זו אחר זו דומיא דחלוק. ונפקא מנה לנדח אחת מהו ומצאה טמאה כדלקמן. בית יוסף: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם השאיילה חלוקה לנכרית או לנדח כו': הנכרית רואה דם כמו הנדה וזו תולה בה ומופת כיון דבישה לארץ אשר אינה מקבלת טמאה נקתה. וכבר בארו בכלים שכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה אינם מקבלין טמאה וכן אמרו שאם נמצא דם על כלי חרס מגבו הנה היא טהורה אבל רבי נחמיה מאחר שכלי חרס אינו מטמא מנובו כמו שהתבאר וכן אם היה הכתם על בגד שבו אין שלש על שלש אינו מקבל טמאה כמו שהתבאר בכ"ז מכלים והלכה כרבי נחמיה: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ד

שלוש נשים שהיו יושבות במטה אחת ונמצא דם תחת אחת מהן, כלן טמאות. בדיקה אחת מהן (ח) ונמצאת טמאה, היא טמאה ושתייהן טהורות, ותולדות זו בזו (ט). ואם לא היו ראיות לראות, רואין אותן פאלו הן ראיות:

ר"ע מברטנורה **תולדות זו בזו**. שאם הייתה האחת מעברת (י), תולה הדם בשיאנה מעברת, והיא טהורה: **ואם לא היו ראיות**. כגון שהיו פלו מעברות או פלו מניקות, פלו טמאות פאלו ראיות לראות, דמקל מקום דם מפיניהו נפק: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ח) **בדיקה נוי**. מיד תקף למציאת הדם. אבל אם שהתה כדי שתקנה פורין ובסדקין, אין הבדיקה מועלת לטמאה לטהר האחרות, ולא לטהרה לטהר עצמה: (ט) **ותולדות נוי**. כלומר, אם לא בדיקה שום אחת מהן, או בדיקה פלו ונמצאו טהורות: (י) וכן לקל ארבע נשים דדון פשוטו. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם שלש נשים שהיו יושבות במטה אחת כו'. אמרו שאשה מצאתה עצמה נדה היא לבד טמאה בתנאי שתבדוק עצמה בעת רדתה מן המטה בלא עיכוב מן הזמן ותמצא עצמה טמאה ואז תולין בה ויאמר שזה הדם ממנה וכבר בארנו כוונת אמרו תולדות זו בזו ואמר כיצד תולדות זו בזו עברה ושיאנה עברה תולה עברה בשאינה עברה מניקה ושיאנה מניקה תולה מניקה בשאינה מניקה זקנה ושיאנה זקנה תולה זקנה בשאינה זקנה בתולה ושיאנה בתולה תולה בתולה בשאינה בתולה היו שתייהן עוברות שתיהן כו' ותהיה כל אחת מן בתורת רואה כתם:

שלש נשים שהיו יושבות כו'. בדיקה אחת מהן כו'. ר"מ למד דין הכתמים לטעמו בגל טמא שנתערב בשני גלים טמאים ואמר לחכמים למה לא תאמרו בגל טמא שנתערב בגלים טהורים שיהיו כולם בחזקת טומאה לעולם עד שתמצא הטומאה כמו שאמרתם בשלש נשים שפל בהם הספק שאמרתם כי שלשתן טמאות וחכ"א כי בשלש נשים ידוע בהכרח כי אחת היא רואה הכתם אלא שאין אנו יודעין מי היא אבל בגלים האלו יתכן שהטומאה אינה שם שאכלה חיה או שטפוח המים על כן כשיחפור עד שיגיע קרקע בתולה או עד שיגיע לסלע הותרו המקומות כולם אשר נתחפשו החפוש הזה והלכה לחכמים: (רמב"ם)

פרק ט - משנה ה

שלוש נשים שהיו יושבות במטה אחת ונמצא דם תחת האמצעית, פלו טמאות. תחת הפנימית, שתים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה. תחת החיצונה, שתים החיצונות טמאות והפנימית טהורה. אמר רבי יהודה, אימתי, בזמן שעברו דרך מרגלות המטה. אבל אם עברו שלשתן דרך עליה, פלו טמאות. בדיקה אחת מהן ונמצאת טהורה (יא), היא טהורה ושתיים טמאות. בדיקו שתים ומצאו טהורות, הן טהורות והשלישית טמאה. שלשתן ומצאו טהורות, פלו טמאות (יב). למה הדבר דומה, לגל טמא שנתערב בין שני גלים טהורים, ובדיקו אחד מהן ומצאו טהור, הוא טהור ושנים טמאין. שנים ומצאו טהורים, הם טהורים והשלישי טמא. שלשתן ומצאו טהורים, פלו טמאים, דבברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר, כל דבר שהוא בחזקת טמאה, לעולם הוא בטמאתו, עד שיגדע לך, טמאה היכן היא. וחכמים אומרים, בודק עד שמגיע לסלע או לבתולה:

ר"ע מברטנורה **תחת הפנימית**. אותה של צד הקיר קרויה פנימית, וחיצונה קרויה אותה של צד דרך עלית המטה. והא דמפליגי תנא הכא בין פנימית תחת הפנימית לנמצא תחת החיצונה, ולעיל קתני ונמצא דם תחת אחת מהן פלו טמאות, ולא מפליגי בין נמצא תחת פנימית לנמצא תחת חיצונה. מפרש בגמרא דלעיל אורי קשהו תכופות ודבוקות יחד, הלכך איפא לספוקי בחיצונה אפלו פנימית תחת הפנימית: אימתי, אמרו נמצא תחת החיצונה פנימית טהורה: בזמן שעברו דרך מרגלות המטה. דלא עברה פנימית על מקום מציאת הדם: **אבל עברו שלשתן דרך עליה**. שהיו דורסות ועוברות על החיצונה: **פלו טמאות**. ואפלו פנימית, דשקא פשעברה פנימית דרך שם וכל מפנה: **לגל טמא**. שהיה שם כזאת מן המת: **עד שמגיע לסלע או לבתולה**. קרקע בתולה. ואם לא מצא, הגל טהור, דאמור בא ערב ונטל את הטמאה. אבל הכא פשעברו שלשתן ומצאו טהורות, מודו רבנו לרבי מאיר דכלן טמאות, דהאי דם מהיכא אתא, על קרקע מחדא מניהו הוא. והלכה פהכמים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (יא) **טהורה**. ולעיל תני ומצאה טמאה. וכן האמור בנה, בנה. והאמור בנה, בנה: (יב) **טמאות**. ומיהו תולדות זו בזו: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם כל דבר שהוא בחזקת טומאה כו'. ר"מ למד דין הכתמים לטעמו בגל טמא שנתערב בשני גלים טמאים ואמר לחכמים למה לא תאמרו בגל טמא שנתערב בגלים טהורים שיהיו כולם בחזקת טומאה לעולם עד שתמצא הטומאה כמו שאמרתם בשלש נשים שפל בהם הספק שאמרתם כי שלשתן טמאות וחכ"א כי בשלש נשים ידוע בהכרח כי אחת היא רואה הכתם אלא שאין אנו יודעין מי היא אבל בגלים האלו יתכן שהטומאה אינה שם שאכלה חיה או שטפוח המים על כן כשיחפור עד שיגיע קרקע בתולה או עד שיגיע לסלע הותרו המקומות כולם אשר נתחפשו החפוש הזה והלכה לחכמים: (רמב"ם)

עיקר תוי"ט (כא) מפקת כו'. ומירי שפפיקת או מעשית פמה פעמים זה אמר זה. דאלו חד ומנא זה דרדך כל האדם. הרא"ש. ונצו תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם וכל אשה שיש לה וסת דיה שעתה כו' : מפקת פיהוק : ומעשית עטוש : וחוששת כריסה ושיפולי מעיה שתמצא כבדות והמשכה בשיפולי גופה : וצמרמורות כשערורה והיא ככול מן צמור בשר ואמרו וכן כיוצא בהן ר"ל איה מן המקרה שמנהגם ימצוא אותה בעת לדתה אם ארעו לה ג' פעמים חזרו לה אותה מקרים אות על וסת כמו שנמצא מהן מי שימצא היפוך האצטומכא לכד ואחרת כאב הראש ואחרת התנגדות והמך נפש ואחרת דפוקת הלב והדומה לזה : (רמב"ם)

פרק ט - משנה ט

היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות, כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות, טמאות. בסוף הוסתות (כב), כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות, טהורות. רבי יוסי אומר, אף גמים ושעות, וסתות. היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה, אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. רבי יהודה אומר, כל היום שלה :

ר"ע מברטנורה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות. שבגופה, כגון בתחלת העטושים והפחוקין וכיוצא בהן : אף גמים ושעות וסתות. שעות נמי וסתות ניהו, ובתר דידהו אזלינן. שאם היתה רגילה לראות מעשרים יום ומשש שעות לשש שעות, מתרות לשמש ביום עשרים עד שש שעות, וחוששת בשעה לשית לבד (כג). עברה שעה ששית ולא ראתה, מתרת לשמש כל היום כלו : היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה. סיומא דמקלמא דרבי יוסי היא : אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. וכל הלילה משמשת. ואם עבר הנץ החמה ולא ראתה, משמשת כל היום. ודוקא שעת הוסתות חוששת, ותו לא : רבי יהודה אומר כל היום שלה. כלומר מתרת לשמש כל היום, משעבר הנץ החמה (כד). ולא ראתה. אבל כל הלילה שלפני הנץ החמה של וסתה, אסורה לשמש. ועם הנץ החמה דקתני, הניו דרגילה למחזי בסוף ליליא מקפיי דלמטי תחלת יממא, ואנן אסרינן לה כל ענת וסתה. נמצאת אסורה כל הלילה שהיא עונת וסתה. והלכה כרבי יהודה : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (כב) בסוף הוסתות. ולא נמשך אחר הוסתות. טור : (כג) פניא, והורגם וגו', מכאן אמר רבי יאשיה, אוקרה לבני ישראל שיפשו משותיהם סמוך לוסתן. וכפה, אמר רבה, ענה. גמרא. ולמאי דקמיא לן וסתות דרבנן, קרא אסמכתא בעלמא הוא. וכו' קתבו המגיד משנה והר"ן : (כד) ולא פליגי אסתות הגוף דרישא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות כו' : וסתה לדעת ת"ק הוא היום אשר נהנה לראות בו נדות והלילה ואם היה מנהג שתראה כל ל' יום אמר ר' יהודה שהוא מבואר טעם ת"ק ביום ל' בלו אסורה לשמש ואפילו לא תראה דם מתחלת היום עד סופו וזה טעם אמרו כל היום שלה רבי יוסי אומר שהיא מותרת לשמש עד שש שעות שהיא מנהגה שתראה בו ואם הגיע חצי היום ולא תראה דם תשאר מסופקת ותהיה אסורה לביתה עד המנחה ואם הגיע זמן המנחה ולא ראתה דם תהיה מותרת לבעלה בשארית היום והלכה כרבי יהודה : (רמב"ם)

פרק ט - משנה י

היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר ושנתה להיות רואה ליום עשרים, זה וזה אסורין. שנתה פעמים ליום עשרים, זה וזה אסורין. שנתה שלש פעמים ליום עשרים, הותר חמשה עשר וקבעה לה יום עשרים, שאין אשה קובעת לה וסת, עד שתקבענה שלש פעמים (כה). ואינה מטהרת הוסת, עד שתעקור ממנה שלש פעמים (כו) :

ר"ע מברטנורה ואינה מטהרת מן הוסת. שפסק ממנה, שלא לחש לו : (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (כה) שתקבענו שלש פעמים. והני מלי למעקריה, שאינו נקבע כדי שתהיה צריכה שלש פעמים לעקרו. אבל לחש לו, אפלו בפעם אחת חוששת. ואשמעינן דאפלו בימי זיבתה חוששת. וזה וזה אסורין דלעיל, הנה אמינא דנקא בימי נדתה. גמרא : (כו) שתעקר כו'. והני מלי, פשקבענו שלש פעמים. אבל לא קבעה לה אלא פעם אחת או שתי פעמים, בהד זמנא מעקרא. ונקרא : (עיקר תוי"ט).

רמב"ם היתה למודה להיות רואה יום חמשה עשר כו' : זה כולו מבואר אין צריך פירוש : (רמב"ם)

פרק ט - משנה יא

נשים בבתוליהם כגפנים. יש גפן שיינה אדם, ויש גפן שיינה שחר, ויש גפן שיינה מרבה, ויש גפן שיינה מעט. רבי יהודה אומר, כל גפן יש בה יין. וישאיו בה יין, וקרי זה דורקטי (ט).

ר"ע מברטנורה: יש גפן שיינה אדם ויש גפן שיינה שחר. כך יש אשה שדם שלה אדם, ויש שדם שלה שחר: כל גפן יש בה יין. כל אשה יש לה דם נדה ודם בתולים. וישאיו בה רבי זה דורקטי. דור קטוע. כלומר קטוע בנים, עקרה שאינה יולדת: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ט): רבי יהודה אומר כו'. ונקמא מנה שאין לו טענת בתולים. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם: נשים בבתוליהם כגפנים כו': נשים בבתולים כגפנים וכו' הדברים הללו הם מועילים לנו בידי הטוען לא נמצאו בתולים לנערה ור' יהודה אומר כי יש נשים שאין להן דם כלל לא דם נדה ולא דם בתולים אמנם לא תוליד וזהו ענין דורקטי שהוא מורכב מבי שמות דור קטוע והלכה כרבי יהודה (רמב"ם)

פרק י

פרק י - משנה א

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות (א) ונסת, בית שמאי אומרים, נותנין לה ארבעה לילות (ב). ובית הלל אומרים, עד שתתינה המכה. הגיע זמנה לראות ונסת, בית שמאי אומרים, נותנין לה לילה הראשון. ובית הלל אומרים, עד מוצאי שבת, ארבעה לילות. ראתה ועודה בבית אביה, בית שמאי אומרים, נותנין לה בעילת מצוה (ג). ובית הלל אומרים, כל הלילה כלה:

ר"ע מברטנורה: תינוקת. נותנין לה ארבעה לילות. ואפלו רואה, אמרינן דם בתולים הוא וטהור: עד שתתינה המכה. שתתרא המכה של בעילה. וכל זמן שהדם שותת ממנה כשהיא עומדת, וכשהיא יושבת אינו שותת, או ששותת כשהיא יושבת על גבי דבר קשה, וכשיושבת על גבי דבר רך כגון על גבי פרים וכסתות אינו שותת, בידוע שלא חיתה המכה, ומחמת המכה של בתולים בא הדם. אבל אם הדם שותת בין כשהיא עומדת בין כשהיא יושבת ובין כשיושבת על דבר רך ובין כשיושבת על דבר קשה, אין זה דם מכה אלא דם נדה: הגיע זמנה לראות. ולא ראתה, ונשאת: עד מוצאי שבת ארבעה לילות. שהרי היא נשאת בריביעי. דבתולה נשאת ליום רביעי ונבעלת ליל חמישי: בעילת מצוה. בעילה ראשונה: כל הלילה כלה. ואפלו בועל בעילות הרבה. וכל הדברים הללו, בדורות הראשונים בלבד, אבל אחר שפשטה החמירה שיהמירו בנות ישראל על עצמן שאפלו רואות דם טפה כפרדל יושבות עליהם שבועה נקיים, כל הנושא בתולה אפלו קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה מעולם, לאחר שפעל בעילת מצוה (ד) אין מקור לו לבא עליה עד שתספר שבועה נקיים (ה) אחר שיפסק הדם, כדין שאר נשים שראותה: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (א): זמנה כו'. הינו כשהיא נערה והביאה שתי שערות. הר"ן: (ב) ארבעה כו'. בית הלל לא פגי רצופין. וכו' נראה לבית שמאי דאפלו מפזרות, כמו לבית הלל. תוספות: (ג) נותנין כו'. פרוש, שאין צריך לפרש כדרך המשמש עם הטהורה ופרסה נדה תחפיו, אלא בועל כדרכו ופרש נמי אפלו בקלי. הרא"ש: (ד) כדרכו וכמו שכתבתי (אות ג). (ה) טעם תמרא זו, דאין הכל בקיאין בחליק בין הגיע זמנה לראות בין לא הגיע, בין בוגרת, ובין ראתה ללא ראתה. ועוד משום דחטו יצרו תוספו. חלקד השו"ב פלו לקחמיר בהמרא שבתמרות דהיני בוגרת פראתה. ואפלו פגע ולא מצאה דם, צריך לפרש, דישמא חתה שבת זרע. הרא"ש. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם: תינוקת שלא הגיע זמנה לראות כו': עד שתתינה המכה עד שתתרא המכה ויסור הדם בתולים והגבילו זה כשיהיה הדם שותת ממנה כשעמדה וכשיושבת אינו שותת וכל זמן שישתנה עיניה השני הוא דם שתראה בקצת העיניים האלה כבר נתראפה המכה ואם ראתה דם אחר כך תהיה אסורה לבעלה ואם ראתה גם כן דם בכל עיניים האלה בין עמדה בין יושבת על הקרקע בין יושבת על הכלים הדם ההוא הוא דם נדה לא דם בתולים והיא טמאה ודברי ב"ה עד מוצאי שבת ד' לילות ופירוש נותנין לה ד' לילות ותהיה מותרת לבעלה כל ד' לילות שהם עד מוצאי שבת לפי הדיוע שבתולה נשאת בדי' כמו שבארנו בתחלת כתובת והודיענו (שמונת) שהיה בכלל הד' ימים יום השבת ושמותר לבעול הבתולה לכתחלה בשבת ואמרו על זאת לילה ולילות ולא זכר ימים לפי שידוע מתורתנו שבעילת היום נותנת מאד ונומנו ממנה וכבר ידעתה פסק החלכה שבידנו שחיות בנות ישראל חן החמירו על עצמן שאפלו רואות טפת דם כפרדל יושבות עליה זו נקיים וכן פסק הלכה בכל בתולה ואפי' היתה בחלית חקטות בועל בעילת מצוה ופרש חלקד היה דין כל הנושא בתולה אפילו שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה דם מימיה שיעבול בעילה אחת ויפרש ממנה עד שתספור זו נקיים אחר שיפסקו הדם ותטובו ליל שמיני ואו תהיה מותרת לבעלה כדין כל נדה בומיני זה: (רמב"ם)

פרק י - משנה ב

נדה שְׂבִיעֵי שְׁחִירֵי וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, וּבִיּוֹן הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, וְלֵאחֲרַי יָמִים בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה, הָרִי הִיא בְּחֻזְקֹת טְהָרָה. בְּדָקָה עֲצֵמָה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי בְּשְׁחִירֵי וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה, וּבִיּוֹן הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, וְלֵאחֲרַי זְמַן בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, הָרִי זֶה בְּחֻזְקֹת טְמֵאָה, וּמְטַמְּאָה מֵעַת לְעַת וּמְפַקְדָה לְפַקְדָה. וְאִם יֵשׁ לָהּ וָסֵת, דִּיּוּהָ שְׁעֵתָהּ. רַבִּי יְהוֹדָה אוֹמֵר, כֹּל שֶׁלֹּא הִפְרִישָׁה בְּטְהָרָה מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעַלָּה, הָרִי זֶה בְּחֻזְקֹת טְמֵאָה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, אֲפִילוּ בְּשִׁנְיָה לְנִדְתָהּ בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, וּבִיּוֹן הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, וְלֵאחֲרַי זְמַן בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה, הָרִי זֶה בְּחֻזְקֹת טְהָרָה:

ר"ע מברטנורה לא הִפְרִישָׁה. לא בְּדָקָה עֲצֵמָה לְהַפְרִישׁ בְּטְהָרָה: וְלֵאחֲרַי יָמִים. לֵאחֲרַי שְׂבִיעֵי בְּלִיל שְׁמִינִי: הָרִי זֶה בְּחֻזְקֹת טְהָרָה. בְּיָמִים שְׂבִיעֵי טְבִילָתָהּ לְמִצִּיאַת טְמֵאָה. וְטְהוֹרָתָהּ: שְׂנֵעָה בְּקוֹן טְהוֹרוֹת, דָּאִמּוֹר הַשְּׂמֻשָּׁה הוּא דְחֻזְקָתָהּ: וּמְטַמְּאָה מֵעַת לְעַת. אֲרִישָׁא קַאי, דְקִתְנִי וְלֵאחֲרַי יָמִים בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה הָרִי הִיא בְּחֻזְקֹת טְהָרָה, אֲבָל מְטַמְּאָה מֵעַת לְעַת שֶׁל רֵאשִׁי זֶה אוֹ מְפַקְדָה לְפַקְדָה: אֲפִילוּ בְּשִׁנְיָה לְנִדְתָהּ. בְּדָקָה שְׁחִירֵי וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, וּבִיּוֹן הַשְּׂמֻשׁוֹת לֹא הִפְרִישָׁה, וְלֵבְסוּף שְׂבִיעֵי טְבִילָה, וְלֵאחֲרַי יָמִים בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה, הָרִי זֶה עַד עַכְשָׁיו בְּחֻזְקֹת טְהָרָה. וְשֶׁל מַחְלָקוֹת בְּדָבָר, לְתַנָּא קַמָּא בְּדִיקַת שְׁחִירֵי וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, הוּא דְמִטְהַרְתָּהּ, אֲבָל שֶׁנִּי לְנִדְתָהּ, לֹא. וְרַבִּי יְהוֹדָה אֲפִילוּ בְּדִיקַת שְׁחִירֵי דְשִׁבְעֵי לֹא מְטַהֵר עַד שֶׁתִּפְרֹשׂ בִּין הַשְּׂמֻשׁוֹת. וְרַבִּי אֶפְלוּ בְּשִׁנְיָה, דְכִיּוֹן דְפַסְק פְּסִיק. וְדָנָא בְּשִׁנְיָה הוּא דְמִטְהַר רַבְּנָן, אֲבָל בְּרֵאשׁוֹן מְצִאתָהּ טְהוֹרָה וְשׁוּב לֹא בְּדָקָה, וְטְבִילָה בְּלִיל שְׁמִינִי, וְעִשְׂתָּה טְהוֹרוֹת, וְאִחֲרַי קֹד מְצִאתָהּ טְמֵאָה. לֹא מְטַהֵר רַבְּנָן, לְפִי שְׂבִיעֵי רֵאשׁוֹן הַחֻזְקָה מֵעַן פְּתוּחִי. וּמִשּׁוּם הִכִּי קִתְנִי וְאֲפִילוּ בְּשִׁנְיָה לְנִדְתָהּ דְקַמָּא, אֲבָל רֵאשׁוֹן לֹא. וְהִלְכָה פְּחֻכְמִים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט אין פירוש למשנה זו. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם נדה שבדקה עצמה ביום השביעי כו': לא הִפְרִישָׁה לא בְּדָקָה עֲצֵמָה לְפָרוֹשׁ טְמוּמַת נְדָה וְאִמּוֹר נְדָה וְאִמּוֹר סוּף הָרִי זֶה בְּחֻזְקֹת טְמֵאָה ר"ל שְׂהִיא סַפֵּק זָבַח וּמִבְּיַאת קֶרְבֵּן וְאִינוּ נֹאכֵל: וּמִאֲמָרוֹ וּמִטְמֵאָה מֵעַת לְעַת דְּעַד כִּי כִשְׁתַּרְתָּהּ דִּם בְּתוֹךְ יָמֵי וְיָבִתָּה ר"ל בִּיּוֹם יוֹם שֶׁבִין נְדָה לְנִדְתָהּ שֶׁתִּטְמָא לְמַפְרֵעַ מֵעַת לְעַת וּמִאֲמָרוֹ עוֹד וְאִם יֵשׁ לָהּ וָסֵת דִּיהָ שְׁעֵתָה תְּדַע כִּי הֵאשְׁתָּה קוֹבְעַת לַהּ וְסֵת בְּתוֹךְ יָמֵי וְיָבִתָּה בְּעֵינֵי שְׂחִירֵי וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה בְּעַת הוֹסֵת לְבַד וְתִהְיֶה דִּיהָ שְׁעֵתָה וְלֹא תִצְטַרֵּךְ בּוֹה ג' פְּעֻמִּים לְקַבּוֹעַ כְּדוֹן כֹּל וְסֵת כְּמוֹ שְׂנוֹכֵר לְעִיל לְפִי שְׂבִיעֵי שְׂחִירֵי וְר"ל בִּיּוֹם יוֹם דְּמִיָּה מְסוּלְקוֹן וְחֻלְק רַבִּי יְהוֹדָה עַל יִרְשָׁא וְאִמּוֹר שֶׁאֵם בְּדָקָה עֲצֵמָה יוֹם שְׂבִיעֵי לְנִדְתָהּ בְּשַׁחֲרִית וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה וְלֵאחֲרַי יָמִים בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה הִיא בְּחֻזְקֹת טְמֵאָה וְאִמּוֹר הִיא בְּחֻזְקֹת טְהוֹרָה כְּשֶׁבְדָקָה יוֹם שְׂבִיעֵי אַחֲרַי הַמְּנַחָה וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה וְלֵאחֲרַי יָמִים בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה וְזֶה טַעַם אֲמָרוֹ כֹּל שֶׁלֹּא הִפְרִישָׁה בְּטְהָרָה מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעַלָּה וְחֻכְמִים אוֹמְרִים שֶׁאֲפִילוּ אֵם בְּדָקָה עֲצֵמָה בַּיּוֹם הַזֶּה בְּנִדְתָהּ בְּשַׁחֲרִית וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה וְלֹא בְּדָקָה עֲצֵמָה יוֹתֵר מִזֶּה וְהִנֵּה יוֹם שְׂבִיעֵי בִּין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְלֹא הִפְרִישָׁה וְלֵאחֲרַי יָמִים בְּדָקָה וּמְצִאתָהּ טְמֵאָה הָרִי זֶה בְּחֻזְקֹת טְהָרָה ר"ל בְּאוֹתוֹת הַיָּמִים שֶׁעֲבָרוּ שְׂמֵאחֲרַי נְדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא נֹאמַר שֶׁהִים נִשְׂאָר תְּמִיד וְשׁוֹת מֵעַת הַנְּדָה עַד הַיּוֹם כִּיּוֹן שֶׁבְּרַב בְּדָקָה עֲצֵמָה בְּתוֹךְ יָמֵי נְדָה וְלֹא מְצִאתָהּ דְבַר הוֹאִיל וְפַסְק אֲבָל כְּשֶׁבְדָקָה עֲצֵמָה בַּיּוֹם הַרֵאשׁוֹן וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה וְלֹא בְּדָקָה אַחֲרַי אִינוּ מוֹעִיל לְפִי שְׂבִיעֵי הַרֵאשׁוֹן הוֹחִזְקָה מֵעַן פְּתוּחֵי וְעַל כֵּן הִתְנַה סְתָם מִשְׁנֵה אֲפִילוּ בְּשִׁנְיָה בְּנִדְתָהּ אֲעִיפֵי שִׁישׁ בְּגִי' סַפֵּק בְּבִדְיָה בְּרֵאשׁוֹן אִמּוֹר פַּסְקוֹ לְחוּמְרָא לְפִי שְׂמֵאחֲרַי הַמְּשֵׁנָה וְאֲפִילוּ בְּשִׁנְיָה וְלֹא אִמּוֹר אֲפִילוּ בְּרֵאשׁוֹן וְהִלְכָה כְּחֻכְמִים: (רמב"ם)

פרק י - משנה ג

הַזֶּבֶב וְהַזָּבָה שֶׁבְּדָקוֹ עֲצֵמָה בַּיּוֹם רֵאשׁוֹן (ו) וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וּמְצִאתָהּ טְהוֹרָה, וְשֶׁאֵר יָמִים שְׂבִיעֵי נִתְּנָם לֹא בְּדָקוֹ, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הָרִי הוּא בְּחֻזְקֹת טְהָרָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִין לְהֵם אֶלָּא יוֹם רֵאשׁוֹן וְיוֹם שְׂבִיעִי בְּלָבָד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִין לְהֵם אֶלָּא יוֹם שְׂבִיעִי בְּלָבָד:

ר"ע מברטנורה הַזֶּבֶב וְהַזָּבָה. שְׂצָרִיכִין לְקַפֵּר שְׂבִיעֵי נְקִיִּים, וְפַסְקוֹ מְרֵאשׁוֹן וְהַתְּחִילוֹ לְקַפֵּר, וְבְדָקוֹ יוֹם רֵאשׁוֹן וְשְׂבִיעֵי כו': אִין לְהֵם אֶלָּא יוֹם רֵאשׁוֹן וְשְׂבִיעֵי בְּלָבָד. וְצָרִיכִין לְקַפֵּר עוֹד חֲמִשָּׁה, יָמִים נְקִיִּים, כְּדִי לְהַשְׁלִים לְשִׁבְעָה: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִין לְהֵם אֶלָּא שְׂבִיעִי. שְׂמָא רֵאשׁוֹן בִּינְיָתִים וְקִתְרֵי סְפִירְתוֹן הִרְאִישׁוֹנָה. וְהִלְכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ו) ראשון. פרוש לנקיים. שהוא רביעי לתחילת זיבה. (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הזב והזבה שבדקו עצמן ביום ראשון כו': כבר ידעת החוקים שבאו בזב וזבה ששה צריכין שבעת ימים נקיים ואם יראו בהם טומאה הימים הראשונים יפלו ויתחילו למנות מכאן ואילך והימים האלה אשר בין האי והז' ימי נקיים הם לדעת רבי יהושע ורבי עקיבא בחזקת טומאה כי אפשר שראו בה טומאה כיון שלא בדקו עצמו אלא שרבי יהושע מקל בדבר שהוא ספק וסופר היום האי והז' ואם אינם רצופים הצריכים אחר היום הזה ה' ימים בלבד ורבי עקיבא אינו מקל בכך וסופר ה' בלבד ומצריך אותו לחשוב אחר כך ששת ימים עד שיהיו ז' ימי נקיים רצופין והלכה כר' אלעזר. (רמב"ם)

פרק י - משנה ד

הָזָב וְהַזְבָּה וְהַנְּזֵה וְהַנְּזֵהָ וְהַמְצַרְע וְהַמְצַרְעָה שְׂמֵתוֹ, מְטַמְּאִין בְּמִשְׁאֵה עַד שְׂיִמְקוּ הַבָּשָׂר. נִכְרִי שְׂמֵת, טְהוֹר מְלֻטְמָא בְּמִשְׁאֵה. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, כָּל הַנְּשִׂים מִתּוֹת נְדוּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, אִין נְדָה אֵלָא שְׂמֵתָה נְדָה:

ר"ע מברטנורה **מטמאין במשא**. במקרא פרד, אטו כל מת מי לא מטמא במשא. אלא מאי במשא, באבו מסמא (ז). כלומר אבו גדולה וכבדה שאינה מטולטלת. ואם היא מנחת על גבי כלים ומת נתון עליה אין זה משא, הואיל ואינה ראויה להטלטל עמו, וישאר מתים לא מטמו, והני מטמו מדרבנן, הואיל ומחיים מטמו באבו מסמא מדאורייתא שהרי מטמאים מושב כל שפתחיהו, וגזיר בהו רבנן לאחר מיתה שמה יתעלפו ודומה למת, ואי אמרת זב מת אינו מטמא, גזב חי שיתעלף אתי לטהורי: **עד שימק הבשר**. דמחשתא הני מת ודאי: **נכרי שמת**. אף על גב דמחיים כרי הוא קזב לכל דבריו ומטמא באבו מסמא, משמת, טהור מקטמא באבו מסמא, הואיל וטמאת זיבה שעליו מחיים אינה אלא מדברי סופרים: **כל הנשים**. מהזקיקו לחו כנדות, ומטבילין כלים שהיו עליהן סמוך לציאת נשמה אף על פי שלא נגעו בהן לאחר מיתה. לפי שבראשונה היו מטבילין כלים על גבי נדות מתות, והיו נדות חיות מתבישות. שאפלו במיתתו חו משנות משאר נשים, התקינו שיהיו מטבילין על גבי כל הנשים, מפני כבודן של נדות חיות: **ובית הלל אומרים אין נדה אלא שמתה נדה**. דלית לחו לבית הלל האי תפנתא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ז) לשון דקרא [דנאל ו] והיתית אבו נדה ושמת על פס גבא. גמרא: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הוב והבה תנדה והיולדת והמצרע כו': דם נדה הוא אשר יטמא משום כהן דם המתים מטמא באהל כשיש בו רביעית דם כמו שבארנו בשני של האלות (מ"ב) ותפשו בדם הזה לחומר ודנוהו בתורת דם המת ודם החי ואין הלכה כרבי יהודה ולא כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק י - משנה ה

הַאֲשֶׁה שְׂמֵתָה וְיָצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, מְטַמְּאָה מְשׁוּם כֶּתֶם, וּמְטַמְּאָה בְּאֵהֶל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵינָה מְטַמְּאָה מְשׁוּם כֶּתֶם, מִפְּנֵי שְׁנַעְקָר מִשְׂמֵתָה. וּמוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּיוֹשֶׁבֶת עַל מִשְׁבֵּר וּמִתָּה וְיָצָא מִמֶּנָּה רְבִיעִית דָּם, שֶׁהִיא מְטַמְּאָה מְשׁוּם כֶּתֶם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְפִיכָד אֵינָה מְטַמְּאָה בְּאֵהֶל:

ר"ע מברטנורה **מטמאה משום כתם**. של נדה, במשהו (ח), דאי משום טמאת מת, לא מטמאה אלא ברביעית: **ומטמאה באהל**. אם כל הרביעית יחד: **שטמאה משום כתם**. במשהו. שנגעקר מחיים. ואין הלכה לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי. הלכה, לא שגא יושבת על משבר ולא שגא שאר מתות, פלחו מטמאות משום כתם, ומטמאות באהל (ט): (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט (ח) ואף על גב שנגעקר דם משפתה, דמקור מקומו טמא. גמרא. ולא משום שנגע בנת טמא דם, אלא כתם ראיה גמורה קאמר, שטמאה דם כנגע ובמשא. אף על גב דלאו רואה היא לאחר מיתה, הואיל וקנה במקור מחיים כו'. תוספות. ונעו תוספות יום טוב ותוספות גדשים: (ט) ומשום דם תבוסה ומדרבנן. ורבי יהודה נמי הכי סבירא ליה. ונעו תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם האשה שמתה ויצאה ממנה רביעית דם מטמא כו': דם נדה הוא אשר יטמא משום כהן דם המתים מטמא באהל כשיש בו רביעית דם כמו שבארנו בשני של האלות (מ"ב) ותפשו בדם הזה לחומר ודנוהו בתורת דם המת ודם החי ואין הלכה כרבי יהודה ולא כרבי יוסי: (רמב"ם)

פרק י - משנה ו

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, הַיּוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טְהוֹר, הִיתָה מְעָרָה מִיָּם לְפָסַח. חֲזָרוּ לוֹמַר, הָרִי הִיא כְּמַנְעַת טָמְאָה מֵת (יב) לְקַדְשִׁים (יד), כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים, אֵף כְּטָמְאָה מֵת:

ר"ע מברטנורה **מערה מים לפסח**. מקלי אל כלי לרחץ בהם את בשר הפסח. אבל במים אינה נוגעת (י), שהיא טבולת יום, ששקלה לסוף שבועים ואין לה הערב שמש עד יום שמונים (יא) שהוא תקף להבאת פפרתה, והפתוב עשאה טבולת יום, דכתיב (ויקרא יב) בכל קדש לא תגע, וקיימא לן בכל קדש, לרבות את התרומה, וטבול יום, שני הוא, וכשהיא מערה, אינה נוגעת במים אלא בפלי, ושני אינו מטמא כלי. אבל במים לא תגע, הואיל ונהם עשויין לרחץ בהם את הפסח, דחליו שנגעשו על טהרת הקדש כקדש דמי: **חזרו לומר הרי היא כמנע טמא מת**. טבול יום דינו כנוגע בטמא מת, שהוא ראשון, דוקא לקדשים, אבל לחליו, לא תוי טבול יום כנוגע בטמא מת להיות ראשון, אלא שני, הלכך יכולה היא לנע אפלו במים, שהמים חליו הו, וטבול יום, שני הוא, ואין שני עושה שלישי בחליו. ואף על פי שהמים הללו נגשים על טהרת הקדש שהרי לרחיצת פסח עשויית, לא מתני שני בהו, דחליו שנגעשו על טהרת הקדש לאו כקדש דמי (ג): **בית שמאי אומרים אף כטמא מת**. שהוא אב הטמאה ונעשה מנעו ראשון. קד מנעו של טבול יום, ראשון הוא: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [י] ולא תני סתמא אינה נוגעת, לאשמעינן דמקרה ולא תישינו שפא נגעה במים. תוספות יום טוב: [יא] נקט תנאים המרבים. והוא הדין למקשים דשל זכר: [יב] **סמא מת**. שלא טבל הרמב"ם. ולא ידעתי למה לא תלינו במגע נדה דהוי נמי ראשון. והרמב"ם פתב. כמו שפגע בנדה או בטמא מת: [יג] וחזרו בשמים, נדה לחמרא ונדא לקלא: [יד] **לקדשים**. וכאפא שאול דרש פ' ב' דמעילה. תוספות. וצריך עיון על הרמב"ם שפסק כסתמא דהקא וכתנא קמא דהתם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם בראשונה היו אומרים היושבת על דם טוהר: העיקר אצלנו היושבת על דם טוהר דינו כטבול יום ולשון התורה כשישבה על דם טוהר בכל קודש לא תגע ואל המקדש וגו' ואמר התנא בזה שבראשונה היו סבורין שחולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו ומשי"ה היו אוסרין אותה ליגע בחולין שנעשו על טהרת הפסח ולא היו מתירין לה רק עירוי המים לעיסה בלבד וחזרו לומר שחולין שנעשו על טהרת הקדש אינן קדש והתירו לה שתגע בחולין שנעשו על טהרת הקדש ושמוה כמגע טמא מת עצמו וזה אמרו לקדשים כלומר לקדשים ולא לחולין שנעשו על טהרת הקדש והתפרש שיש בין מגע טמא מת ובין טמא מת מבואר שמגע טמא מת ראשון לטומאה וטומאת מת אב הטומאה וכבר נתבאר אלה העיקרים בתחילת זה הסדר ובמקומות שקדמו: (רמב"ם)

פרק י - משנה ז

ומוזים שהיא אוכלת במעשר, וקוצה לה חלה, ומקפת [טו] וקוראה לה שם. ואם נפל מרקה ומדם טהרה על כפר של תרומה, שהוא טהור. בית שמאי אומרים, צריכה טבילה באחרונה. ובית הלל אומרים, אינה צריכה טבילה באחרונה:

ר"ע מברטנורה מוזים שאוכלת במעשר. קדיון טבול יום, דטבל ועלה אוכל במעשר: **וקוצה לה חלה**. ואינה קוראה לה שם, ומניחתה בכלי. ואף על פי שהיא נוגעת בחליו הטבולין לחלה, לאו פחלה דמי, ואין לה פוסל בהן: **ומקפת**. מקרבת הפלי שהייתה בו החלה אצל העשה. לפי שמוצה לתרם מן המסך, מן הקרוב לדבר שהוא תורם עליו: **ואם נפל מרקה ומדם טהרה**. דהוי להו משקין היצאין מן הטבול יום, וטהורין הן: **צריכה טבילה באחרונה**. ליל שמונים צריכה טבילה לאכל בתרומה אם פתתה היא. ואם ישאלית היא, צריכה טבילה לביאת מקדש, מפני שטבולת יום ארץ היא והסיחה דעתה מן התרומה ומה המקדש: **אינה צריכה טבילה באחרונה**. נוסמכת על הטבילה של סוף שבועים. ונדקא לתרומה ולביאת מקדש. אבל לאכילת קדשים, מודו בית הלל שהיא צריכה טבילה אחרת לסוף שמונים, דקומא לו [טז] האונן ומקסר פורים צריכים טבילה לקדש, חלקד, לאסר שהביאה כפרתה, טובלת לקדשים: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [טו] **ומקפת וקוראה כו'**. סלקא דעתך דמינא נגזר דלמא אתיא למגעיה בה מאבראי, קא משמע לו. גמרא: [טז] בפרק ג' דחינה משנה ג'. והא דכתב שם ה"ב דמקסר פורים פוסל בגיטא, הינו קדם תבאת קרבנותיו. ולא קאי אריש דבריו דמרי לאסר תבאת קרבנותיו דזא או צריך טבילה אלא לאפליה, וכמו שקתב כאן. ועין תוספות יום טוב: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם מוזים שהיא אוכלת במעשר וקוצה לה חלתה כו': לפי שהיא כמו טבול יום לענין מעשר והעיקר אצלנו טבל ועלה אוכל במעשר וקוצה לה חלה לפי שהעיקר אצלנו חולין הטבולין לחלה לאו כחלה דמו ומותר לטבול יום ליגע בהם על כן היא קוצה מן העיסה כשיעור חלה ולא תאמר והרי זו חלה לפי שתמנא אותה בידה כמו שנתבאר בטבול יום פוסל בתרומה ודין התרומה והחלה אחת כמו שבארנו בסתרות אבל קוצה אותה חולין ותשים אותה בכלי בצד העיסה חוץ ממנה ואח"כ תקיף דבר סביב העיסה והחלה עד שיהיה הכל כאילו הוא בכלי אחד ואז תאמר הרי זו חלה ולא תגע בה אח"כ ואמנם כי הוצרכנו לזה העיקר לפי מה שבארנו במסכת תרומות שמוצה לתרם מן המוקף והודיענו שלא תאמר אם נתייר לה שתקיף ותקרא לה שם תגע בה ותטמא: אח"כ אמר אם נפל מרוקה ומדמה על כפר של תרומה שהוא טהור לפי שמשקה טבול יום כמשקה שהוא נוגע בהם אלו ואלו אין מטמאין שהתבאר בשני של טבול יום [מ"א] ואמנם טבול יום עצמו הוא אשר יגע במשקה תרומה פסלו וזה כי המשקה הפסול לא יטמא אוכלי תרומה כמו שפרשנו וביארנו בתחילת זה הסדר: בית שמאי סבורין שהיושבת על דם טוהר במלאת ימי טוהר צריכה טבילה ואע"פ שטבלה כבר לסוף שבועה לזכר וארבעה עשר לנקבה עשר טבולת יום כיון שארץ עניינה ימים צריכה שתחזור ותטבול וזהו אמרו טבולת יום ארזך בעי טבילה ובית הלל שמין כל אותן הימים בתורת יום אחד וכבר טבלה וכשטבלו אותן הימים היא כמי שהעריב שמשו שאינו צריך טבילה: (רמב"ם)

פרק י - משנה ח

הרואה יום אחד עשר וטבילה לערב ושמשוה, בית שמאי אומרים, מטמאין משקב ומושב [יז], וחגיגו בקרבן. ובית הלל אומרים, פטורין מן הקרבן. טבילה ביום שלאחריו ושמשוה את ביתה ואחר כך ראתה, בית שמאי אומרים, מטמאין משקב ומושב ופטורין מן הקרבן. ובית הלל אומרים, הרי זה גרגרן. ומוזים בראוה בתוך אחד עשר יום [יט] וטבילה לערב ושמשוה, שטמאין משקב ומושב וחגיגו בקרבן. טבילה ביום שלאחריו ושמשוה, הרי זו תרבות רעה, ומגעו ובעילתו תלויים:

ר"ע מברטנורה הרואה יום אחד עשר. שהוא סוף ימי זיבה, ואין יום שלאחריו מצטרפו עמו לזיבה. שאם ראתה יום שנים עשר ושלישה עשר, אינה זבה גדולה בשביל פו, לפי שהן תחלת ימי נדה ואין מצטרפין עם ימי זיבה: **בית שמאי אומרים מטמאין משקב ומושב**. ואפילו הבועל מטמא משקב ומושב אכליו ומשקו, מפני שהוא קבא על שומרת יום כנגד יום, דסבבי בית שמאי יום אחד עשר בעי שמור [יח]. ובית הלל פוטרים מן הקרבן, דסבבי. יום אחד עשר הואיל ואין יום שלאחריו מצטרפו עמו לזיבה, לא בעי שמור. מיהו לענין טמאה מודו דבועלה מטמא מדרבנן. גורה יום אחד עשר אטו תוך אחד עשר, דמטמאה בועלה מדאורייתא, אבל לענין קרבן, להביא חליו לעזרה. לא: **טבילה ביום שלאחריו**. דעברו שמור קצת. ושמור מעליא הוא, אלא שתוף אחד עשר יום אסור לעשות בו, שלא תבא ליד ספק. שפא תראה לאחר תשיש ומצטרפין הימים לזיבה: **מטמאין משקב ומושב**. מדרבנן מטמא אפלו בעולה משקב ומושב. גורה אטו תוך אחד עשר: **ומטורין מן הקרבן**. דהא עברו שמור. ואף על פי שחזרה וראתה, אין מצטרפין לזיבה, שחרי תחלת נדה היא: **גרגרו**. ממהר לחטא. שפא ירגיל בכך תוך אחד עשר. אבל לענין טמאה, טהור: **וחגיגו בקרבן**. אפלו לא תראה למחר, דהא בעינא שמור, וזאת לא שפמרה קלל, ומצאא שפבעל נדה קטנה: **טבילה ביום שלאחריו**. דעברו קצת שמור, ושמשוה: **בדו זו תרבות רעה**. שפא תראה אחריו כן ותצטרף לשלפניו ואין טבילתה טבילה: **ומגעו**. לענין טמאה וקרה: **ובעילתו**. לענין קרבן: **תלויין**. שאם תראה, מגעו מפני נדה וחגיגו קרבן ובעילתו. ואם לא תראה, מגעו טהור, ופטורין מן הקרבן על בעילתו: (ר"ע מברטנורה).

עיקר תוי"ט [יז] **מטמאין כו'**. הואיל וזיבה קטנה היא. ונלפניו לה מקרא בגמרא. וכן תא דבועל מטמא. ולפניו לה מקרא. ובתוספתא הובא בגמרא [דף ע"ב] דבועלה חליו, ואם תראה למחר מטמא למפרע. ואם פו, קרא אסקמקא בעלמא: [יח] וכל היקא דבעי שמור, אינה טובלת אלא ביום: [יט] **בתוך אחד עשר**. ואפלו בעשירי, אף על גב דאינה ראוייה לבא ליד זבה ומורה. הרמב"ם: (עיקר תוי"ט).

רמב"ם הוראה יום י"א וטבלה לערב ומשמשת כו': כבר קדם לנו הדבור באלו הי"א יום פעמים ואמרנו שהם הימים אשר הם ראויים לזיבה וכאשר תראה דם בתוך אלו האחד עשר יום דינה שתמתין אותו היום והלילה הסמוכה לו באיסור תשמיש והבא עליה בזמן הזה חייב קרבן ומטמאין משכב ומושב היא ובוועלה וחייבין חטאת על הבעילה ההיא וזו היא זבה קטנה וממחרת היום אשר ראתה בו תטבול כעלות החמה כמו שנתבאר במס' מגילה וממתנת כל אותו היום חוששת שמא תראה דם ואם לא תראה דם תהיה מותרת לבעלה בערב ואם ראתה בו דם תהיה היום ההוא והלילה הסמוכה לו גם כן טמאה והיא זבה קטנה וביום השלישי טבול אחר עלות החמה ותמתין אותו היום כולו ואם לא תראה תהיה מותרת לבעלה וזו היא שומרת יום כנגד יום וזה דינה כשראתה לתוך אחד עשר יום או יותר מחלוקת אמנם המחלוקת הוא במי שראתה דם ביום אחד עשר עצמו וטבלה לערב שהוא י"ב ושמשה ביתה שאין חלוק לבית שמאי בין רואה ביום אחד עשר או רואה בשמיני או בתשיעי שבתוך אחד עשר שהם מטמאין משכב ומושב וחייבין בקרבן היא ובוועלה ובי"ה פטרין מן הקרבן שהם אינם חושבין יום האחד עשר בתורת שמיני או תשיעי לפי שהרואה יום אחד עשר לא תהיה לעולם זבה גדולה בראיה הזאת לפי שאם תראה למחר מימי הנדה יחשב ואינו ראוי להצטרף ליום של אחריו כמו התשיעי ומה שלפניו מן האחד עשר יום ואם טבלה ביום שלאחריו אשר הוא יום י"ב שהוא תחלת ימי הנדה ושמשה את ביתה ואח"כ ראתה אומר ב"ה הרי זה נרגרן ונרגרן הוא הנוהם באכילה לפי שהיה ראוי לו להמתין אותו היום כולו שלא יבא עליה ואם בא עליה פטור מכלום אלא שנמחר לבד ובי"ש אומרים שהיא ובוועלה מטמאין משכב ומושב כמו שבעל שומרת יום כנגד יום. ואמר הרי זו תרבות רעה לפי שזה היה ראוי שתמתין יום שלאחריו כולו אשר היא משמרתו ולא תבעל עד ליל שלישי ואם בעלה יום השמור אחר הטבילה הרי שניהן חייבין אשם תלוי והטהרות שתגע בהן היא ובוועלה ביום הזה תלויות והוא אמרו ומגען ובעילתן תלוים רומז לתרבות הרעה הזאת ודע כי הוראה בעשירי צריכה שמור ואע"פ שאינה זבה גדולה כלל בראיה הזאת וזה מבואר ממה שבארנו במסכת הזאת:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת נדה (רמב"ם)

